

Книжчин дім -



барвиста планета дитинства

Затверджую:
Директор ЦСПБ
_____ О.Г. Помоз

Аналіз діяльності

Дитячої центральної бібліотеки ім. О.С. Пушкіна м. Краматорська Донецької обл. за 2019 рік

2020 р.

I Основні напрями роботи бібліотеки в 2019 році

Намагаючись відповідати запитам сьогодення, Дитяча центральна бібліотека ім. О. Пушкіна, у минулому році багато працювала для забезпечення належної комфортності та високої якості обслуговування користувачів. Сьогодні наша бібліотека – це простір для тих, хто прагне інтелектуально і творчо розвиватися, відкривати нові горизонти, шукати й знаходити цікавих особистостей, однодумців.

Книжчин дім є важливою складовою частиною культурного та інформаційного простору свого міста. Доступний і відкритий характер діяльності бібліотеки робить її привабливою та затребуваною. Це живий багатогранний організм, який володіє безліччю можливостей, і змінюється разом із суспільством у цілому та з кожним читачем.

Наша бібліотека активно бере участь в місцевих і регіональних програмах інформаційного обслуговування, у співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування, освітніми та культурними установами, ЗМІ, органами соціального захисту, громадськими об'єднаннями тощо. Основними формами взаємодії є спільні програми та проекти, загальноміські свята, тематичні вечори, спільні акції, презентації, конкурси та інші заходи.

Виконуючи Концепцію Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2016-2020 роки, пріоритетом своєї діяльності бібліотека продовжує вважати виховання патріотизму та національної самосвідомості дітей та підлітків.

Здійснювалась підтримка Концепції якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року) та Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року.

ДЦБ ім. Пушкіна здійснювала інформаційну підтримку Національно-культурній програмі створення єдиної інформаційної системи «Бібліотека – XXI», адже майбутнє бібліотек – грамотне поєднання традиційного та цифрового інфосередовища.

Бібліотека проводила роботу по відзначенню головних подій минулого року, а саме: Міжнародний тиждень медійної грамотності; рік Китаю в Україні; Рік Української революції 1917 – 1921 рр.; 100-річчя подій Української революції; 205 років від дня народження Тараса Шевченка; 210 років від дня народження Миколи Гоголя та інші.

А найголовнішим завданням бібліотеки, залишається популяризація книги та читання. Дітям ми наполегливо розповідаємо про важливість читання, бо саме цей процес збуджує в людині бажання думати, критично мислити, аналізувати, приймати рішення.

Тому бібліотекарі постійно шукають креативні та цікаві форми роботи з книгою, що підвищують якість обслуговування дитячого населення.

Як показує практика нашої бібліотеки, найбільш ефективним та перспективним напрямом в роботі є програмно-проектна діяльність.

У 2019 році ми розробили та започаткували комплексну бібліотечну програму «Малюк у бібліотеці», яка розрахована на 2019-2021 роки. Метою програми є: створення комплексної системи заходів щодо залучення до бібліотеки дітей дошкільного віку та їх родин; формування позитивного образу бібліотеки для дітей як центру дитячої книги, сімейного читання та дозвілля.

В Програмі є п'ять основних напрямків роботи. Перший і основний, це комплекс заходів з популяризації книги і читання «Маленький читач у світі книжок». Другий напрямок – Творча артстудія «Розвиваємось разом», третій напрямок - Комфорт-простір «Наші мрії», четвертий напрямок - Просвітницькі зустрічі з батьками «Школа позитивного батьківства», п'ятий - Робота з дітьми з особливими потребами. В цьому

напрямку ми працюємо, враховуючи вимоги соціальної програми «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації».

Найпопулярнішою послугою нашої бібліотеки, в рамках Програми є **«Вікенд з бібліотекою»**, для зовсім маленьких діточок з батьками, яка за останні роки вже виростила бібліотечних фанатів і читачів. Причини такої популярності дуже прості. Діти такого віку ще не ходять в садочок, далеко не в кожній родині можуть/вміють/хочуть займатися всебічним розвитком дитини. А в бібліотеці створено домашній, цікавий **комфорт-простір «Наші мрії»**. З величезним вибором дозвілля, з сімейними святами, конкурсами і подарунками, а головне – з новенькими книжечками! На досить маленькій площі бібліотекарям приходиться творчо підходити до використання кожного сантиметра. Це безбар'єрний простір для дітей, де вони можуть працювати, відпочивати, спілкуватися один з одним. Тут є куточок з іграшками, інтелектуальними іграми, ляльковим театром, а поруч література для малюків та їх батьків.



Комфорт-простір «Наші мрії»

Бібліотека поступово стає «третім місцем» для родин з маленькими дітьми. Про це свідчать кількісні показники. Якщо у 2017 році дошкільників відвідувало – 230 чоловік, у 2018 році їх вже було – 523, то у 2019 році - 565. У Програмі прописані завдання подальшого розширення користувачів бібліотеки - дошкільнят та їхніх батьків. Якщо раніше бібліотеку відвідували, в основному діти, які вже вміють читати, сьогодні визнано, що малюків треба заохочувати користуватися бібліотекою з самого раннього віку, оскільки позитивний бібліотечний досвід сприяє розвитку в подальшому інтересу до читання та грамотності (див. розділ 2).

Продовжує працювати довгостроковий **творчий проект «Українські письменники - дітям»**. Основна його мета - різними формами роботи розвивати у дітей інтерес до читання якісної української літератури та її перекладів, знайомити з історичними та культурними надбаннями, духовними скарбами нашого народу.

Сьогодні бібліотеці необхідний інший формат спілкування з читачем - більш «живий» процес. Саме інтерактивні, презентаційні, мультимедійні, мобільні форми проведення заходів дозволяють активізувати читацьку і творчу зацікавленість реальних і потенційних відвідувачів бібліотеки, дозволяють бібліотеці придбати високий статус в інформаційному і культурному просторі, підвищити її престиж, роблять читання більш привабливим.

Справжньою подією у бібліотеці була захоплююча **зустріч з сучасним українським письменником**, лауреатом Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова» **Максом Кідруком**. Молодий письменник **презентував** у Краматорську свою **нову книгу «Доки світло не згасне назавжди»**. На заході були присутні не тільки читачі бібліотеки та поціновувачі творчості Кідрука, а й літератори та зацікавлені жителі міста. Унікальністю книги є те, що вона інтерактивна і має доповнену реальність -

власний мобільний додаток з однойменною назвою, завдяки якому читачі мають можливість спілкуватися з персонажами книги, запитувати їх про те, що цікавить або турбує, подорожувати місцями головних героїв. Таким чином автор планує залучити до читання людей, які більшість часу проводять зі смартфоном, аніж із книгою, особливо молодь.

Під час презентації Макс Кідрук говорив і про інші свої книги, мандри, ділився літературними та музичними вподобаннями, відповідав на численні запитання присутніх, а також розповів про плани на майбутнє.

Окрім цього, Макс Кідрук презентував книгу свого друга, письменника-початківця Юрія Даценка «Пастка для різника», та рекомендував її всім прочитати. Зустріч була цікавою та атмосферою.



Зустріч з Максом Кідруком

Цікавою була **презентація книги краматорської письменниці Елли Озоле (Верещаги) «Реплика Диора»**. Ця книга - пам'ять про тих краматорців, хто своїм життям творив історію свого роду й народу, вклав у їх розвиток своє бачення, сили, любов і надію на краще майбутнє. Спогади мешканців нашого міста, зібрані разом у книзі Елли Озоле, склали дивну й правдиву картину 20 століття. Всі присутні, які прийшли на захід, отримали від авторки в подарунок примірник книги. Елла Озоле передала також декілька книг для бібліотек Краматорська (див. також розділ 4.1).

Книжчин дім зібрав також читачів, друзів, літераторів, патріотично налаштовану громаду на **презентацію книги Ігоря Бережного** – уродженця Краматорська, який вже довгий час живе у Сполучених Штатах Америки. **«Від полум'я не врятував»** - таку назву носить збірка поезій нашого земляка, який не тільки пише вірші, а й допомагає українським воїнам, підтримує поранених бійців та їхні родини. У кожній його поезії - біль і хвилювання за долю України та українців, які виборюють своє право на незалежність. Книжка, що була вже представлена в багатьох країнах Європи, в Україні презентувалася вперше.

Присутні вшанували хвилиною мовчання всіх загиблих на російсько-українській війні, а автор вручив квіти пані Галині Полянській - матері загиблого Валерія Полянського, який у складі батальйону «Донбас» пройшов багато гарячих точок, у тому числі й Іловайський котел. Атмосфера заходу була дуже теплою: звучали вірші зі збірки та написані вже пізніше, автор відповідав на численні запитання гостей, ділився своїми спогадами та враженнями від війни, розповів про реакцію української діаспори в Америці на події на Сході України. Усім присутнім Ігор Бережний подарував свою книгу (див. також розділ 4.1).

Відомі **сучасні дитячі письменники України Сергій Гридін та Сашко Дерманський** знову завітали до ДЦБ ім. О. Пушкіна, аби зустрітися зі своїми читачами. Письменники розповіли юним читачам про свої перші твори і творчі плани на майбутнє, відповідали на питання своїх шанувальників. Коли Сашко Дерманський

декламував свої кумедні вірші, діти підхоплювали його поезію і читали її разом з автором напам'ять. Спілкування дітей із письменниками було щире і неймовірно емоційне. Сподіваємось, що після таких зустрічей у слухачів виникає бажання прочитати ще більше творів сучасної української літератури для дітей.



Зустріч з Сашком Дерманським та Сергієм Гридіним

В рамках цього проекту також були організовані книжкові виставки, літературно-мистецьких заходи, зустрічі з письменниками та літераторами, видавничими організаціями, читцями та виконавцями, проведенні голосні читання, презентації книг як на міському так і на Всеукраїнському рівні, акції, перегляди та обговорення фільмів, віртуальні подорожі сторінками книг, он-лайн зустрічі з письменниками, літературні воркшопи, дитячі літературні конкурси тощо.

У минулому році ми вперше взяли участь у **Всеукраїнському конкурсі «Лідер читання»**, який проводиться за ініціативи Національної бібліотеки України для дітей за сприяння Міністерства культури України, Донецької обласної бібліотеки для дітей (м. Маріуполь), Української асоціації працівників бібліотек для дітей, Національної секції Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги IBBY. Наша читачка учениця 6-А класу ЗОШ № 2 Черевач Вікторія зайняла 3 місце на II обласному етапі. Конкурс підтримали наші давні друзі ГО «Асоціація жінок «Пані». Були подарунки, призи та нагороди від ДонОБД (див. також розділ 2).



Нагородження Вікторії Черевач – переможниці конкурсу «Лідер читання-2019»

Для ефективної популяризації сучасної української літератури бібліотека залучає до цього процесу однодумців, активних користувачів, філологів, митців-аматорів, літераторів, видавництва, громадські організації.

Шостий рік поспіль ДЦБ ім. Пушкіна також активно приймає участь у Всеукраїнському корпоративному проекті Національної бібліотеки для дітей

«Почитайко» по створенню електронної антології улюблених творів дитячої літератури. У 2019 році нашою бібліотекою було здійснено аудіозапис та оцифрування 12 творів для дітей минулих років видання.

Реалізація цих проектів доповнює та урізноманітнює досвід бібліотеки в повсякденній роботі, спрямованій на популяризацію української книги.

У ДЦБ ім. О. Пушкіна продовжували працювати партнерські проекти.

П'ятий рік діє у бібліотеці **Український розмовний клуб з елементами вишивання «Файно»**. Тут збираються діти, їх батьки, любителі української культури для того, щоб поспілкуватися, освоїти ази української вишивки. Заняття проходять щонеділі.

До кожного заняття, бібліотекарі разом з членами УРК готують інформаційні повідомлення, презентації книг, культурні та історичні події, свята, запрошуються цікаві люди міста, поети.

Так, відбулася **презентація першого номеру історико-краєзнавчого та літературно-мистецького альманаху «Степ/Step» («Нескорений український Донбас»)**. До детального аналізу змісту видання звернувся Почесний краєзнавець Донеччини, член НСКУ, укладач альманаху - Євген Шаповалов. Мета цього видання – правдиве відображення історії Донбасу та прищеплення любові до України. Цим часописом цікавляться всі небайдужі, до своєї історії читачі бібліотеки.

Також цікавою була **презентація книжок Максима Віхрова «Дикий Схід» та Єлізавети Гончарової «(Не)Воля»** про історичне минуле Донеччини і сучасну проблематику регіону. На презентації книги Єлізавети Гончарової, яка, до речі, є ініціатором конкурсу дитячого художнього репортажу пам'яті Степана Чубенко, була присутня його мама - Сталіна Чубенко. Вона розповіла, що до дня народження її сина в ЗОШ № 12 була проведена акція «Подарунки дітям», під час якої збирали подарунки для дитячого будинку «Антошка», яким дуже опікувався Стьопа разом із друзями та був там частим гостем. Всі зібрані речі (альбоми, олівці, фарби, розмальовки та ін.) Сталіна В'ячеславівна передала головному лікарю дитячого будинку А. Романову прямо в бібліотеці. Несподіваний подарунок від С. Чубенко отримала і Дитяча центральна бібліотека ім. О.С.Пушкіна. Подаровані книги обов'язково знайдуть своїх маленьких читачів!



***Презентація альманаху «Степ/Step» «Нескорений український Донбас»
і книг Максима Віхрова та Єлізавети Гончарової***

До Дня Незалежності України наша бібліотека разом з майстринями УРК «Файно» реалізували унікальний проект – **вишивання дерев'яної мапи України**. Щоденно, протягом місяця всі читачі бібліотеки, бажаючі мешканці могли приєднатися до цієї роботи. Мапа складається з окремих фрагментів – областей України, які були відшиті бісером. Ця мапа стала прикрасою нашої бібліотеки.

Наші майстрині з українського розмовного клубу «Файно», разом з відвідувачами, реалізували ще один цікавий **патріотичний проєкт «Прикрась ялинку на свята!»**. Це був справжній ФайноМайстерБум. Протягом грудня, пройшла серія

новорічних майстерок, де всі вчилися створювати чудові прикраси й подарунки своїми руками. Власні ідеї, бачення, емоції віталися!



Патріотичний проєкт «Прикрась ялинку на свята!»

Четвертий рік на базі нашої бібліотеки діє ГО українсько-чеський **«Інформаційно-культурний центр «Чеська ластівка»**. Проєкт сприяє згуртуванню та спілкуванню людей, які цікавляться чеською культурою, освітою, мовою, отриманням знань місцевою громадою про Чехію, як одну з братніх європейських країн. Проєкт набув великої популярності не тільки серед громади міста а й області. У фонді бібліотеки вже більше 160 книг та періодичних видань чеською мовою. Створено уже потужний інформаційний ресурс, який постійно поповнюється. Освітньою складовою проєкту є, успішно працюючи безкоштовні курси по вивченню чеської мови. Приємно, що з року в рік збільшується кількість відвідувачів. (2016-2017 рр. – 69 відвідувачів, 2017-2018 рр. – 105, 2018-2019 рр. - 126 відвідувачів).

Завжди яскравими культурними подіями вирізняється східноукраїнський **літературно-мистецький проєкт «Кальміус»**, в якому ми приймаємо участь вже четвертий рік поспіль.

Родзинкою цьогорічного фестивалю була **презентація книги «Потойбіус»** юного **письменника – нашого читача-краматорця Кирила Курочки**.

Книжка «Потойбіус», це книга-фентезі, де є магія та незвичайні пригоди, добро та підтримка друзів.



Презентація книги Кирила Курочки «Потойбіус»

Кирило Курочка розповів всім присутнім про історію створення своєї книги, про свою мрію написати книжку та про «чарівників», завдяки яким мрія здійснилася. А допомогла йому в цьому команда проєкту «Здійсни мрію», канал «ПЛЮСПЛЮС» та письменниця Мія Марченко, яка виступила ментором і співавтором його твору.

Видавництво «Книголав» взялося за видання книги юного письменника, а Львівський форум видавців став літературним дебютом для Кирила.

Гості презентації задавали багато питань, спілкування з юним письменником було жвавим та цікавим. Наприкінці, присутніх чекала математична загадка на тему часу перебування Бартза – головного героя в Потойбіусі, за відгадування якої читачка Анастасія Дричак отримала приємний сюрприз – горнятко та книжку з автографом письменника.

Кирило Курочка, у 2019 році був номінований від ДЦБ ім. О. Пушкіна на щорічну разову премію Краматорської міської ради у сфері культури та мистецтва «Обдарованість». Номінація – літературна діяльність. В урочисті обставини, напередодні новорічних свят було вручено Сертифікат та подарунки від міського голови.

Також, в межах літературного фестивалю «Кальміус» дуже цікавою була творча **зустріч читачів з українським письменником Жаком Жаб'є**, який презентував дитячу книжку «Людина-восьминіжка». Жак Жаб'є, який вперше був у нашій бібліотеці – відкрита, та комунікабельна людина. Він легко спілкувався з дитячою аудиторією, влаштував голосні читання своєї нової книжки. Після зустрічі пан Олег люб'язно подарував бібліотеці свою книжку з автографом.



Зустріч читачів з Жаком Жаб'є

Як завжди, від організаторів літературно-мистецького фестивалю «Кальміус», бібліотека отримала партію нових книжок для різних категорій читачів.

Наша бібліотека підтримала та прийняла участь у **проєкті «Схід читає»** за підтримки Благодійного фонду Сергія Жадана та Українського інституту книги. Відбулася зустріч краматорських дітей з українськими дитячими письменниками Д. Мельниковою та С. Дерманським.



Зустріч з Діаною Мельниковою та Сашком Дерманським

Захід мав неабиякий ажіотаж - на зустріч з улюбленими письменниками завітало більше ста дітей та дорослих - батьків, вихователів, вчителів. А на бібліотеку чекав приємний сюрприз – нові чудові видання від Українського інституту книги та видавництва «Фоліо».

Про цей проект було висвітлено у статті «Схід читає: популяризація сучасної української літератури в публічних бібліотеках сходу України», науково-виробничого журналу «Бібліотечна планета» №1, 2019 року.

У 2019 році відбулася ще одна значна подія в житті Книжчиного дому, це **відкриття облаштованого за рахунок меценатів «Читай-міста».**

Наша бібліотека взяла участь у Громадському проекті міста Краматорська «Бюджет участі - 2019», метою якого було створити культурно-дозвіллевий майданчик «Читай-місто». Його будівництво дозволило облаштувати територію навколо Дитячої центральної бібліотеки ім. О.С.Пушкіна, де проводяться з дітьми та їх родинами культурні заходи, відпочинок на свіжому повітрі та вільний обмін книгами серед мешканців міста.

На жаль, ми не набрали достатню кількість голосів, щоб реалізувати проект за рахунок Громадського бюджету, але на допомогу прийшли наші друзі - завод автогенного обладнання ДОНМЕТ (Володимир та Ірина Сергієнки) й краматорська ІТ компанія QuartSoft Ukraine (Сергій Кондратюк). Вони за власні кошти обладнали майданчик та благоустроїли територію навколо бібліотеки. Були покладені новенькі доріжки, зроблений пандус, встановлені лавки, територію прикрашено скульптурними композиціями художника-графіка із Києва Сергія Лаушкіна, висаджені на клумбах квіти тощо.



Облаштування майданчика «Читай-місто» та простору навколо бібліотеки

На урочисте свято-відкриття майданчика «Читай-місто» завітали давні друзі та партнери, волонтери бібліотеки та її читачі. Ніхто в цей день не залишився без подарунків та яскравих емоцій, а бібліотека поповнилась новими шанувальниками книги та читання (див. розділ 2.2).

Все частіше наша бібліотека приймає участь у масштабних міських заходах. Практикою доведено, що локації з книгами можуть скласти гідну конкуренцію локації з

творчими майстер-класами, танцями, спортивними змаганнями, малюнками на асфальті, караоке та ін. Це значною мірою змінює погляд громади на бібліотеку, на книгу і читання. При виході бібліотеки «в люди» обов'язковим є бібліотечна атрибутика: візитівки, бейджи, запрошення, банер з логотипом бібліотеки. Тобто у Книжчиного дома з'явився свій фірмовий стиль, що дозволяє створити цілісне уявлення про діяльність, рекламу бібліотеки, щоб її знали як доброго і хорошого знайомого.

Завдяки своїм програмам та проектам бібліотека розширила співпрацю з різними організаціями та об'єднаннями, що значно впливає на її ефективний, дієвий, позитивний імідж серед громади міста.

Завжди нових елементів набувають заходи під час **Всеукраїнського тижня дитячого читання**. Це свято літературних відкриттів і веселих пригод, зустрічей з цікавими людьми та героями книг.

Щорічно Книжчин дім розробляє та реалізує **Програму літніх читань**, що сприяє створенню комфортного середовища, популяризації нових книжок, в бібліотеці проходять цікаві заходи, творчі конкурси, спілкування, тощо. Якщо протягом навчального року у школярів переважає «ділове читання», то влітку весь свій вільний час діти можуть присвятити читанню за інтересами та улюбленим захопленням.

Сьогодні бібліотечний простір - це ще й віртуальний простір бібліотеки.

Наявність вебсайту в бібліотеці значно підвищує її статус. Адже сайт бібліотеки - це її імідж та представництво своїх ресурсів в інформаційному просторі. Тому, у минулому році нам вдалося втілити в життя нашу мрію і оновити повністю вебсайт <http://book-house.org/html/index.php>. Ми змогли це зробити безкоштовно, завдяки давнім і вірним друзям – краматорській ІТ-компанії QuartSoft (Сергій Кондратюк). Інформаційне наповнення та підтримку контенту сайту здійснює головна бібліографія ДЦБ ім. Пушкіна, Н. І. Якименко. Сподіваємося, нашим користувачам буде цікаво, зручно та затишно на сторінках нового сайту. А ми, зі свого боку, постараємося, щоб він жив насиченим і яскравим життям, таким, яким живе щодня наша бібліотека.

Ефективною була й діяльність бібліотеки, направлена на розвиток **блогу для підлітків «Loft for teen»** - <http://loft-teen.blogspot.com/>. Блог - це не тільки величезна читацька аудиторія, але й прекрасний засіб спілкування, відмінні технічні можливості для демонстрації діяльності бібліотеки. Нашому блогу вже сім років. Про його популярність свідчить відвідуваність, яка зростає у 2017 році - 14276 чол, 2018 році - 16740 чол., а у 2019 - 26990 користувачів.

Завдяки сайту та блогу бібліотека відкрита цілодобово!

Наша бібліотека активно стала використовувати можливості **соціальних мереж** для свого позиціонування. Адже, соціальна мережа може і служить майданчиком для, просування послуг бібліотеки, виховання інтересу до читання, пропаганді наявного книжкового фонду, спілкування, надання різноманітної інформації.

За допомогою офіційної сторінки бібліотеки та власних сторінок у загальнодоступних **групах «Краматорськ читає» та «Чеська ластівка»**, які були створені і модеруються бібліотекою, вона привернула до себе увагу та залучила значно більшу кількість користувачів до віртуального обслуговування. Для бібліотеки сьогодні соціальні мережі є центром реклами та діалогу з користувачами, у менш офіційній формі. Завдяки цій діяльності бібліотека має потужну підтримку у фейсбуці, кількість прихильників групи наближається до 5000.

Вже 10 рік, наша бібліотека разом з Краматорською телекомпанією СКЕТ, готує і випускає **телепередачу «Читаюче місто»**. На телеканалах СКЕТ і САТ систематично виходять **телеогляди** нових надходжень до книгозбірні, серед яких перевага надається українським книгам та українським перекладам. Все можна переглянути на каналі ютуб та в соцмережах. Також бібліотека продовжує активно працювати з ЗМІ міста та області.

Отже, ДЦБ ім. О. Пушкіна створює свій індивідуальний образ, в основі якого лежать такі цінності як інформація, культура, мистецтво, освіта тощо.

II Організація бібліотечного обслуговування читачів

Організація бібліотечного обслуговування у ДЦБ ім. О. Пушкіна передбачала створення умов для спілкування рідною мовою, набуття соціальної, міжособистісної, громадянської, інформаційно-цифрової компетентності, природничих знань, загальнокультурної освіченості, уміння вчитися, ініціативності, екологічної грамотності та розуміння засад здорового життя.

Об'єктами масового залучення юних краматорців до читання є загальноосвітні школи, гімназії, ліцеї, спеціалізовані дитячі заклади, дошкільні навчальні та виховні установи, а також літні табори, співпраця з якими відбувалася згідно довгострокових договорів, координаційних, поточних планів та була спрямована на охоплення дітей різними формами бібліотечного впливу.

На 01.01.2020 у м. Краматорську мешкає – **31455 дітей** (2019 р. - 31763), (від 0 до 6 років – 10611, 7-18 років – 20844 чол. Навчаються у школі – 18166 учень, відвідують дитячий садок – 5474 дітей.

З цієї інформації видно, що кількість дітей у нашому місті зменшилась через зменшення народжуваності та змінну кількість переселенців.

Загальна кількість мешканців м. Краматорська складає – **185737** чоловік, яка також зменшується з кожним роком.

Читачами нашої бібліотеки є – **6913 чол.**

Книговидача складає – **128024 прим.**

Кількість відвідувань бібліотеки – **56752.**

Ці основні показники стабільні, з невеликим збільшенням.

З них:

- відвідування сайту - **21737;**

- відвідування масових заходів – **7519.**

Кількість проведених масових заходів – **216.**

Книжковий фонд налічує – **64299 прим.**

Сторінками вебсайту бібліотеки **16506 користувачів** скористалися - **35658 разів.**

Позастаціонарне обслуговування:

- пункти видачі - **3;**

- пересувні читальні зали – **1;**

- домашній абонемент (обслуговування вдома) - **2 чит.**

З метою залучення до бібліотеки більшої кількості наймолодших читачів та їх родин, поліпшення бібліотечного обслуговування дітей дошкільного віку, формування позитивного образу бібліотеки для дітей як центру дитячої книги, сімейного читання та дозвілля, у 2019 році було створено **комплексну бібліотечну програму «Малюк в бібліотеці»**, яка розрахована на 2019-2021 роки.

Діти дошкільного віку – це наше майбутнє, їм доведеться жити в інформаційному суспільстві, головною ознакою якого буде ствердження культу знань. Молоді батьки приводять своїх малят до нас, щоб познайомити їх з неповторним світом бібліотеки. Дуже важливо, щоб книга увійшла в життя дитини якомога раніше. Чим раніше дитина познайомиться з бібліотекою, тим комфортнішим буде подальше спілкування з нею. Дуже приємно, що деякі мами малят (вікова категорія 0+) розуміють, що ніколи не рано почати читати для малюків. Хай вони ще не розуміють змісту, але ж чують мамин голос, розрізняють інтонацію, розглядають малюнки, можуть помацати цікаву сторінку. Наймолодшій нашій читачці було лише три місяці, коли її мама принесла до бібліотеки. Навіть для такого немовляти мама бере забавлянки, потішки та навіть англomовні книжечки, які читає дитинці вголос.

Було виділено 5 основних напрямків роботи даної програми:

1 напрямок – це комплекс заходів з **популяризації книги і читання «Маленький читач у світі книжок»**, який включає індивідуальну роботу з читачами

наймолодшого віку та проведення масових заходів для читачів бібліотеки, дитячих садків та центрів раннього розвитку.

Було складено план заходів на 2019 рік до програми «Малюк в бібліотеці».

Незмінним попитом серед сімей з маленькими дітьми користується програма вихідного дня *«Вікенд з бібліотекою»* та послуга *«Бібліоняня»*, під час якої батьки мають можливість залишити на декілька годин свою дитину в бібліотеці під наглядом бібліотечних працівників, які запропонують цікаву і пізнавальну розвагу для малюка. Щонеділі під час годин читання та розваг *«Будем гратись і читати – світ цікавий пізнавати!»* діти знаходять собі нових друзів, разом граються, слухають цікаві книжки, загалом весело та з користю проводять своє дозвілля у комфорт-просторі «Наші мрії». Кожна дитина знаходить собі цікаве заняття. Під час таких годин проводимо малі форми масової роботи, які найбільше підходять для маленьких читайликів: story time (час історій) для малят *«Жила-була Казка»*, огляд книжкових новинок *«Носикам цікавим про книжки яскраві»* та ін. А ще можна просто послухати цікаву книжку, яку тобі тихенько прочитає мама (бібліопарасолька *«Почитай мені, мамо!»*). Така традиція спільного читання значно зміцнить близькість з дитиною та залишить в дитячій душі позитивний слід на все життя.



Бібліопарасолька «Почитай мені, мамо!»

Дитяча книга – це особливий світ, який маленький читач осягає і розумом, і серцем. Тому, ми намагаємося поповнювати бібліотечний фонд кращими книжками для малюків від українських видавництв: якісними, яскравими, цікавими. Особливою популярністю серед маленьких читачів та їх батьків користуються віммельбухи, мальовані історії, книги-шукачі. Справжнім відкриттям для малят та їх родин став огляд книжок-картинок серії «Акварель» *«Найкраще для малят від видавництва «Vivat»*.

Виховати в дітях «звичку до бібліотеки» - це процес, що вимагає поступовості. Ця робота повинна починатися з самого раннього віку, з дитячого садка. Ми з втіхою зустрічаємо в бібліотеці дітей середнього та старшого дошкільного віку, для них ми проводимо екскурсії *«Дуже тішаться книжки – завітали малюки!»* Малеча радо знайомиться з бібліотекою, дитячими книжками і журналами, беруть участь у літературних іграх і вікторинах, із задоволенням граються у бібліотечному комфорт-просторі. У 2019 році активно відвідували бібліотеку вихованці з дитячих садків нашого міста (ДНЗ №№ 34, 39, 47, 53, 60, 67,69) (див. розділ 4.3).

Нам дуже приємно, коли після таких екскурсій діти приводять до нас своїх братиків, сестричок, друзів та батьків, щоб разом з ними пограти, почитати, взяти книжки додому. Бібліотека користується все більшою популярністю серед малят та їх батьків.

Влітку маленькі читачі мандрували сторінками дитячих журналів *«Про цікаві речі в журналах для малечі»*, знайомлячись з цікавою інформацією з дитячих журналів *«Золоте левеня»*, *«Пізнайко»*, *«Розумашки»* та ін.

Серед малечі неабиякою популярністю користується цикл лялькових вистав *«Що буває, коли книга оживає»*. Зазвичай під час екскурсій до бібліотеки ми знайомимо малюків з ляльковим театром. У 2019 році за його допомогою «ожили» казки *«Рукавичка»*, *«Червона шапочка»*, книги *«Лисичка йде до бібліотеки»* Л. Паулі, *«Про вовка, який випав із книжки»* Р. Тьєррі, *«Неперевершений Сильвестр»* Д. Кавелі та ін. Часто самим малюкам цікаво виступати в ролі акторів, граючи з ляльками.



Цикл лялькових вистав «Що буває, коли книга оживає»

Справжнім фаворитом для малят стала казк'ютерна гра *«Чарівний віночок»*. У цю гру із задоволенням грали маленькі вихованці дитсадків та батьківського клубу *«Розвиток»* під час екскурсій до бібліотеки (всього захід було проведено 6 разів).



Казк'ютерна гра «Чарівний віночок»

2 напрямок програми *«Малюк в бібліотеці»* - творча артстудія *«Розвиваємось разом»*. Цей напрямок включає творчі майстер-класи і тренінги в бібліотеці, виставки поробок маленьких читачів та їх батьків.

Сучасна бібліотека може надати дітям багато можливостей для розвитку творчості, фантазування. Творча дитина - це результат способу життя малюка, результат спілкування та спільної діяльності з дорослими, результат його власної активності.

Регулярно наші дошкільнята разом зі своїми родинami відвідують творчі майстерки в бібліотеці, які організовує український розмовний клуб *«Файно»* (писанкарство, виготовлення ляльок-мотанок, вироби з паперу, новорічні прикраси тощо). Такі спільні творчі заняття розвивають їх уяву і креативність, формують ціннісне ставлення до світу предметів, створених руками людини.

Для малюків, які завітали до бібліотеки на просвітницькі зустрічі разом з мамами з громадського об'єднання *«Матусі Краматорська»*, працівники бібліотеки підготували і провели майстер-клас під час якого діти зробили кольорових паперових мишенят.



Творча артстудія «Розвиваємось разом»

Навесні у бібліотеці можна було познайомитися з чудовою hand made-виставкою «Мамине дозвілля – цікаве рукоділля», для якої свої вироби в різноманітних техніках (вишивка, в'язання, шиття та ін.) надали мами та бабусі-рукодільниці наших малят. Приємно, що мами-майстрині дарують свої чудові роботи для бібліотеки і вони стають прикрасою нашого інтер'єру.



Hand made-виставкою «Мамине дозвілля – цікаве рукоділля»

Чарівний яскравий світ намалювали на асфальті біля бібліотеки до Міжнародного дня захисту дітей вихованці дитсадка № 47 («Малюю світ, який люблю»), кожен з маленьких художників отримав у подарунок невеличкий сюрприз.

Під час одного з вікендів ми із задоволенням приймали в бібліотеці маленьких акторів з приватної театральної студії «Мумі Дом», які зіграли для найменших читачів та їх батьків чудову музичну виставу «Червона шапочка».



Музична вистава «Червона шапочка»

В комфорт-просторі бібліотеки є куточок для дитячої творчості «*Умілі рученята*», де завжди можна взяти олівці, розмальовки, кольоровий папір і створити свою власну, креативну роботу.

Ми завжди пам'ятаємо, що обов'язковою умовою для розвитку маленьких читачів є наша прихильність і доброзичливість, підтримка їх творчості.

3 напрямок - комфорт-простір «Наші мрії».

Вже другий рік радує наших читачів *комфорт-простір «Наші мрії»*. При першому відвідуванні бібліотеки він зазвичай визиває позитивні емоції малят і схвальні відгуки дорослих. Яскравий килим для малят, зручні крісла-мішки, ляльковий театр, настільні розважальні та інтелектуальні ігри, багато іграшок - все це у розпорядженні наших читачів. І тут же, біля килима, на відстані витягнутої руки, знаходиться книжкова виставка-дегустація «*Книжки на смак і на зуб*», виставка дитячої періодики та книжкова виставка-порада «*Батькам, які виховують з любов'ю*».



Книжкові виставки

«Батькам, які виховують з любов'ю» та «Книжки на смак і на зуб»

Намагаємося наповнити комфорт-простір цікавим оформленням, створити сприятливі умови для розвитку пізнавального інтересу у малюків, підтримати вогник дитячої допитливості, адже дошкільнят називають «чомусиками», вони все хочуть знати, все спробувати своїми руками.

Предметом особливої уваги на молодшому відділі є книжкові виставки, бо ми розуміємо, що гарно, яскраво оформлена виставка, як і велика ілюстрація у книжці, завжди приверне увагу маленьких читачів, пробудить їх інтерес до того, що знаходиться на ній. На молодшому відділі одразу ж звертає на себе увагу виставка-казковий будиночок «*Вітальня мумі-тролів Туве Янссон*». Виставка створює атмосферу затишного, цікавого, сповненого доброти Мумі-дому у бібліотеці. На відкриття виставки завітали малята з дитсадка № 69, вони познайомилися з персонажами книг Туве Янссон та з музеєм Мумі-тролів в Наанталі (Фінляндія). Зустрічав усіх гостей бібліотеки Мумі-тато з чарівним капелюхом.

Книжкова експозиція «*Дерево читання*», як і звичайне дерево, оновлюється кожної пори року, прикрашається листочками, квітками чи сніжинками. А ще на ньому у звітному році було розміщено вернісаж книжок та ілюстрацій від українських видавництв: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Vivat», Видавництва Старого Лева та «книг-малюків». Всі ці видання користувались незмінним попитом серед маленьких читайликів та їх батьків.



Книжкова експозиція «Дерево читання»

Книжкова виставка-дегустація «Книжки на смак і на зуб» для малят до трьох років приваблює яскравими дитячими книжками для малюків: картонні, книги-іграшки з рухомими деталями, книжки з пазлами, книги-розглядалки, розвиваючі книжки та ін. Книги для найменших допомагають розширити словниковий запас, стимулюють розвиток мовлення, пам'яті та уваги, знайомлять із навколишнім світом, спонукають до фантазування та ігор. А ще виставка притягує дітей яскравими іграшками та поробками.

Нестандартні, великі книжки-картинки, комікси, віммельбухи зібрані на книжковій полиці «Ця книга найцікавіша, не гальмуй – читай скоріше!», книги з неї залюбки вибирають і дошкільнята, і молодші школярі.

Малеча з батьками приходять до бібліотеки не лише повернути й узяти нові книжки, а й просто побавитися. Це насамперед спільне приємне проведення часу дорослого (найчастіше - мами) з малюком поза домом. Ми щиро раді бачити в бібліотеці наших найменших читачів та їх родини. Незважаючи на невеликий простір, зазвичай тут панує надзвичайно дружня атмосфера. Маленьким читачам дуже подобається оновлений ігровий простір, де вони залюбки читають книжки, граються з іграшками, конструктором Lego, малюють, грають з батьками й друзями у настільні ігри.



Комфорт-простір «Наші мрії»

Стараємося підтримувати наш затишний і зручний комфорт-простір, регулярно поповнюємо його новими книжками й періодичними виданнями, розвиваючими іграми та іграшками, значну частину з яких дарують наші читачі і спонсори.

Колектив нашого Книжчиного дому докладає чимало зусиль, щоб бібліотека стала корисним, привабливим, комфортним простором, який з радістю чекає на відвідувачів та надає їм нові можливості.

4 напрямок - просвітницькі зустрічі з батьками «Школа позитивного батьківства». Цей напрямок включає роботу з батьками читачів, популяризацію дитячого та сімейного читання, індивідуальну консультаційну роботу.

Ми прагнемо, щоб дорослі, зайняті вихованням дітей, вважали бібліотеку місцем комфортним та безпечним, куди слід приводити дітей для навчання, розваг, спілкування. Ми розглядаємо бібліотеку в аспекті зміцнення сім'ї та сімейних традицій, а бібліотечний простір як місце, де приємно проводити вільний час всією родиною. Щороку в бібліотеці вже традиційно проходять просвітницькі зустрічі з батьками в рамках «Школи позитивного батьківства». Зараз вони стали більш інформаційно насиченими, заняття користуються популярністю у батьків. Під час таких зустрічей батьки дізнаються про новинки психолого-педагогічної літератури, знайомляться з кращими книгами для дітей, дитячою періодикою, рейтингом книг для дітей і дорослих, обговорюють хвилюючі їх проблеми (див. також розділ 4.1).

Під час просвітницьких зустрічей намагаємося створити атмосферу довіри, налагодити емоційний контакт з маленькими читачами та їхніми батьками.

Дружні стосунки склалися у бібліотеки з батьківським клубом «Розвиток» та громадським об'єднанням «Матусі Краматорська».

Цікавими та змістовними були зустрічі з ГО «Матусі Краматорська», під час яких мами малюків у дружньому колі спілкувалися з психологом, обговорювали різні теми з виховання дітей, вирішували свої нагальні проблеми. Під час огляду книжкових новинок молоді мами познайомилися з новою літературою для батьків та оглянули цікавинки для малечі – пізнавальні книги-віммельбухи, візуальні атласи. Поєднуючи формат книжки з елементами гри, ці книги просто незамінні у психологічному та розумовому розвитку дошкільнят та молодших школярів.



Просвітницькі зустрічі з батьками

Під час однієї із зустрічей, матусі записалися до бібліотеки та познайомилися з літературою з нової виставки-поради «Батькам, які виховують з любов'ю». Доки мами спілкуються, для малечі бібліотекарі проводять розважальну програму: діти опановують ляльковий театр, із задоволенням граються в комфорт-просторі «Наші мрії», передивляються мультфільми у відео залі «Кіномишка» (інтернет-центр), а під час голосних читань знайомляться з новими, гарно ілюстрованими книгами.

Головною темою зустрічі з родинами вихованців студії раннього розвитку дітей «Паросток» Центру позашкільної роботи стало питання залучення дошкільнят до книги і читання. Бібліотекарі познайомили гостей з можливостями бібліотеки, з цікавими літературними серіями для маленьких читайликів і з новинками бібліотечного фонду для батьків та запросили стати читачами Книжчиного дому.

Насиченим став візит до бібліотеки вихованців і дорослих з батьківського клубу «Розвиток». Доки малеча знайомилась з бібліотекою, брала участь в казк'ютерній грі «Чарівний віночок» та гралась у бібліотечному комфорт-просторі, батьки записали дітей до бібліотеки, познайомились з літературою на книжковій виставці-пораді «Батькам, які виховують з любов'ю», взяли активну участь у бліц-опитуванні «Що Ви читаєте дітям на добраніч?» та отримали у подарунок пам'ятки для батьків «Як зацікавити дитину читанням».

Нашим бібліотечним «активом» стали родини з дітьми-дошкільнятами (Киян, Королевських, Козацьких та ін.), які залюбки відвідують більшість масових заходів в бібліотеці – зустрічі з дитячими письменниками (О. Дерманський, Ж. Жаб'є), майстер-класи, беруть участь у виставках поробок і залюбки дарують свої роботи для бібліотеки, підтримують бібліотечні акції, пропонують співпрацю (театральна студія «Мумі Дом») тощо.

А ще ми дуже любимо зустрічі з нашими «тихими» завсідниками. Це сім'ї з малятами, для яких відвідування Книжчиного дому стало своєрідним ритуалом. Такі мами з дітками зазвичай довго граються на килимі, тихенько читають чи розглядають книжки і журнали, ретельно підбирають літературу додому (родини Толстяк, Щербак, Мережко, Кисельових та ін.) Всі родини з малечею ми зустрічаємо з радістю, прикладаємо свої зусилля, щоб їм було в бібліотеці було цікаво і комфортно.



Родинні відвідини бібліотеки

Нам дуже пощастило, що на молодшому відділі працює бібліотекар з педагогічною освітою Т.О. Бондаренко, яка завжди знайде свій «ключик» до кожного малюка. І наші мами це дуже цінують.

На допомогу батькам, які мають маленьких дітей, було оформлено книжкову виставку-пораду «Батькам, які виховують з любов'ю». На виставці зібрана література з педагогіки, психології, книжки для родинного читання, періодичні видання. Виставка регулярно доповнюється друкованими виданнями бібліотеки. Це експрес-інформації про нові книги «До уваги батьків», бібліографічний дайджест «Вчимося бути батьками», пам'ятки для батьків «Як зацікавити дитину читанням» та ін. Молоді батьки охоче

знайомляться з книгами з розвитку та догляду за дитиною, кращими дитячими виданнями потішок, примовок, колискових пісень, улюблених казок. Ті видання, що їх зацікавили, беруть почитати додому.

Дитяча центральна бібліотека ім. О. Пушкіна в рамках проекту «Малюк у бібліотеці» провела **бліцопитування «Що Ви читаете дітям на добраніч?»** Вчені стверджують, що читати перед сном корисно, це ще одна нагода спільного проведення часу, це певний вечірній ритуал для дитини, заспокоєння малих непосид та спосіб допомогти дитині якісно завершити день, поринувши у чарівні історії. Бажано, щоб книжки, які батьки читають своїм малюкам перед сном, були особливими, добрими, спокійними і звісно ж, якісно написаними та намальованими.

Всього в бліцопитуванні взяли участь 50 респондентів. Серед них найбільше було мам (63%) та бабусь (27%) і всього 2 батька (4%), 2 дідуся (4%) та одна няня (2%). Більшість дорослих (63%), які взяли участь у опитуванні, мають дітей віком 5-7 років, у 37% опитаних - малюки віком від 2 до 4 років. Переважна більшість (60%) наших респондентів – це молоді батьки віком від 27 до 39 років.

Що ж читають дорослі на добраніч своїм малюкам? Більшість батьків (47%) читають казки - українські, російські, казки народів світу, «казки з малюнками» та ін., чимало респондентів читають малечі літературні казки: К. Чуковського (16%), О.Пушкіна (12%), Ш. Перро (10%), Г.-Х. Андерсена (8%), С. Маршака (4%). Для малят від 2 до 4 років дорослі читають вірші А. Барто (8%), «віршики» (6%), «книжки про машинки» (6%), книжки В. Сутєєва (6%), «Розумна собачка Соня» Г. Усачова (2%), «книжки з гарними малюнками» (2%), «про мишенят» (2%) та ін.

Дошкільнятам 5-7 років крім казок батьки читають різноманітні енциклопедії (14%), «Денискові оповідання» В. Драгунського (10 %), книжки М. Носова (6%), книжки про тварин (6%), «Дивовижні пригоди в Лісовій школі» В. Нестайка (6%), загадки (4%), «Три повісті про Малюка і Карлсона» А. Ліндгрена (4%), «Пітер Пен» Дж. Баррі (4%), пізнавальні книги про космос і астрономію (4%), про техніку і винаходи (2%) комікси (2%) та ін.

На жаль, наші респонденти зовсім мало назвали сучасних дитячих українських і зарубіжних авторів. Це серія книг А. Штеффенмайера про корову Лізелотту (2%), «Неперевершений Сильвестр» Д. Кавелі (2%) та «Шустрік» М. Князевич (2%).

Бліцопитування показало, що дорослі дбають про дітей, проводять разом вечірній час, читають їм на добраніч книжки. Це дуже важливо для малюка, адже спільне читання перед сном дає дитині особливе почуття затишку та комфорту, бо дитина знає, що щовечора вона має нагоду побути разом з татом, мамою, спільно поринути в казку. Але, хотілося б, щоб батьки вибирали для читання дітям не лише книги свого дитинства, а й більш сучасну українську та зарубіжну дитячу літературу – якісну, яскраво ілюстровану. Саме такою літературою ми комплектуємо бібліотечний фонд сьогодні і нам є що запропонувати молодим батькам. І звісно ж, читати з дітьми варто не лише ввечері перед сном, а й будь-коли. Таким чином в дитини буде закладатись любов до книги і читання.

Вважаємо, що бібліотека повинна стати «третім місцем» для родин з маленькими дітьми і саме сюди вони будуть поспішати після роботи і садочка та проводити з нами свої вік-енди.

5 напрямок програми – це робота з дітьми з особливими потребами

Особливу увагу приділяють бібліотечні працівники читачам з ослабленим здоров'ям.

Продовжуємо співпрацю з ДНЗ компенсуючого типу №47 «Берізка» для дітей з вадами зору. В дитячому садку діє пункт книговидачі для малюків, регулярно бібліотекарі приносять цікаві дитячі книжки й журнали. Кожне відвідування - це спілкування з дітьми і вихователями, огляди нових книжок і журналів, читання цікавих віршів та казок.

Методист і вихователі цього дитсадка є абонентами групової інформації, підбираємо їм нові статті з періодики та книги за темами, які їх цікавлять. Запрошуємо маленьких вихованців ДНЗ №47 на масові заходи до бібліотеки.



Відвідування дітей з вадами зору в ДНЗ № 47 «Берізка»

Усі діти люблять свята. Свято завжди має оптимістичний, життєстверджуючий характер. До Міжнародного дня захисту дітей для наших маленьких друзів було проведено святкове асорті «Дитячих мрій країна, чудова і чарівна». Під час заходу малята взяли участь у веселих іграх і розвагах, інсценізували казку «Колобок». Від свята у всіх залишився радісний настрій, а в подарунок діти отримали дитячі книжки і закладки.

Влітку, до Дня незалежності вихованці дитсадка № 47 стали учасниками поетично-музичної композиції «Діти незалежної України». Діти дізналися багато нового про рідну Батьківщину, слухали пісні, розповідали вірші, відгадували загадки, спільно склали яскравий плакат «Україна – рідний край».

Наша маленька читачка Лобанова Вероніка з 2014 року проживає в Санкт-Петербурзі. Дівчинка має інвалідність по зору, вже перенесла чимало операцій. Та незважаючи на це, вона дуже щира, розумна, привітна.

Книги в бібліотеці бере бабуся, яка читає їх онучці під час щоденного скайп-спілкування. Влітку Вероніка разом з мамою приїжджала до Краматорська та відвідувала нашу бібліотеку, з фонду якої прослухала так багато книжок.

Працівники бібліотеки надавали допомогу подружній парі Скулинець, яка має інвалідність з вадами слуху та мовлення, займалися з їх маленьким сином Веніаміном, якому було на той час лише 10 місяців. Бібліотекарі гралися з ним, вчили розмовляти, читали книжечки – загалом, створювали мовне середовище, щоб здорова дитина чула мову, звуки, адже його батьки спілкуються тільки жестовою мовою.



Розвивальні заняття з Веніаміном Скулинцем

Діти-читачі з інвалідністю оточені особливою увагою, вони користуються пільгами при записі до бібліотеки.

Сім років тому при вході до бібліотеки було облаштовано пандус для користувачів з інвалідністю та для батьків з дитячими візочками. А в цьому році з'явився ще й зручний з'їзд до бібліотеки від тротуару, облаштовані доріжки, майданчик біля бібліотеки, де батьки можуть комфортно гуляти з малюками та читати книжки на свіжому повітрі.



Майданчик біля бібліотеки

Після впровадження програми «Малюк у бібліотеці» вік користувачів бібліотеки помолодшав, у 2019 році на молодшому абонементі **на 28% зросла кількість читачів дошкільного віку.**

На жаль, не все заплановане в програмі вдалося реалізувати. Головна проблема для більш активної роботи, це брак приміщення. Діти вимушені тулитися на дуже маленькій ділянці бібліотеки, біля входних дверей, на протязі. Там де діти завжди гамірно, весело, а це заважає роботі інших відділів бібліотеки.

У планах також – активізувати роботу з малятами, які відвідують міський Центр реабілітації дітей-інвалідів, розширювати коло партнерів та читачів, наповнити програму новими цікавими заходами.

2.1 Індивідуальна і групова робота

Індивідуальна робота з читачами є базовою, щоденною та найцікавішою ланкою в роботі ДЦБ ім. О. Пушкіна. Вона дає можливість живого, інтелектуального спілкування з юними читачами, наповнює змістом бібліотечну роботу, спонукає нас бути сучасними, відповідати новим технологіям, постійно вдосконалювати свій професіоналізм, займатися самоосвітою.

Індивідуальна робота, - це комплексна діяльність, яка включає в себе і виставкову роботу, і розстановку фонду відкритого доступу, і довідково-бібліографічне та інформаційно-бібліографічне обслуговування, і просто спілкування з читачем. Вона починається від запису дитини до бібліотеки і продовжується при кожному її відвідуванні.

Найпоширенішою є **індивідуальна бесіда**, її ефективність обумовлюється, насамперед тим, що ця форма роботи є найбільш доступною. Ця робота не потребує багато часу на підготовку, попередньої домовленості, і в той же час, це важливий канал інформації про користувача бібліотеки, про його інтереси, переваги, про рівень розвитку його мислення. Все це ми враховуємо в своїй роботі з читачем.

При записі дитини в бібліотеку традиційно проводимо бесіду про культуру читання, під час якої розповідаємо про правила користування бібліотекою, відбувається знайомство з фондом, виявляємо читацькі смаки та потреби дитини. Поради бібліотекаря читачу, особливо молодшого віку є вкрай необхідними. Діти прислухаються до цих порад, висловлюють свої бажання і тоді індивідуальна бесіда набуває діалогового характеру.

Всього за 2019 рік під час запису в бібліотеку було проведено – **975 бесід; про прочитані книги – 411; з батьками – 362; рекомендаційних – 518; про збереження фонду – 1139.**

У популяризації бібліотечно-бібліографічних знань значну роль відіграють консультації біля книжкового фонду, виставок, каталогів. Всього за рік було проведено **2796 консультацій.**

Бесіда – найважливіша, та не єдина форма індивідуальної роботи з читачем. Бібліотека широко застосовує малі форми рекомендаційної бібліографії – **індивідуальні та групові рекомендаційні списки читання:** «До вашої уваги нові книги з краєзнавства», (5 і 6 випуски); «Де? Що? Як? Коли?» (нова науково– популярна література).

Великим попитом у дітей користувались і книги, включені в груповий список читання «Модні автори про дорослі проблеми юних: видавництво «Академія»- підліткам» (читають 17 читачів); та з експрес-інформаційного списку «Увага! Цікава книга!: підліткове читиво» (прочитали 6 чол.)

В читальному залі широким попитом користувався книжковий навігатор читача «Знайди себе у світі хобі», з яким познайомились 15 користувачів. В основному це – відвідувачі українського розмовного клубу «Файно». З даного списку найбільше затребуваним був альбом-посібник Л. Бебешко «Українська вишиванка» та книга О. Тарасової «Ляльки-обереги» (див. також розділ 4).

У бібліотеці регулярно проводиться робота з індивідуального інформування читачів за інтересами, складаються **індивідуальні списки читання.** Всього було складено 10 списків за темами: «Загадковий світ фентезі», «Світ навколо тебе, юначе», «Цікаві пригоди для дітей», «Дивовижний світ точних наук», «Книги жахів, трилерів, фентезі», «Життя підлітків» та ін.

Абонентами індивідуальної інформації у 2019 році стали 18 читачів бібліотеки, за звітний рік вони прочитали 153 примірники видань за темами, які їх цікавлять.

На книги, які сподобались, вразили, визвали позитивні емоції, читачі бібліотеки пишуть відгуки, малюють свої ілюстрації. Кращі відгуки на книги Д. Стронга були використані під час оформлення ювілейної виставки-рекомендації «Незрівнянний майстер гумору». Всього було зібрано **15 малюнків та 18 відгуків.**

Вивчити інтереси, запити, особливості сприйняття дітьми літературних творів допомагають записи в читацькому формулярі. Аналізуючи ці записи, бібліотекар розробляє найбільш ефективну систему індивідуальної роботи з кожним читачем.

За 2019 рік було зроблено: **аналізів читацьких формулярів – 20; читацьких характеристик – 5; підсумкових бесід – 10.**

З метою виявлення пріоритетів у читанні серед учнів п'ятих класів протягом учбового року на середньому абонементі провели **груповий аналіз формулярів «Що читають п'ятикласники»**

Всього було проаналізовано 25 формулярів читачів, серед них - 15 дівчаток та 10 хлопчиків. За цей період кількість відвідувань бібліотеки складала 167 разів. В середньому відвідуваність на одного читача - 6,7 раз на рік. Книговидача за даний період - 376 примірників. В середньому кожен читач прочитав 15 книг за рік.

Школярі на жаль, до сих пір, віддають перевагу літературі російською мовою – 53,7%, література за шкільною програмою складає 62%, а галузева література – 4,9%. Діти з задоволенням читають книги в жанрі фентезі та фантастики (21%), детективи (10%), книги для дівчаток (12,6%), «читання для реготання» (10,4%).

Найбільшим попитом користуються книги: Гантер Е. серія «Коти-вояки», Кінні Д. серія «Щоденник слабака», Абеді І. серія «Лола», Пантермюллер А. серія «Лотта та її «катастрофи», книги Щерби Н., Гаглоєва Є., Вільмонт К. та ін. Читачі також віддають перевагу книгам по рукоділлю, по історії та про тварин.

Груповий аналіз формулярів п'ятикласників показав, що діти мало читають галузеву літературу, україномовні видання (від загальної кількості - 46,3%), більше читають літературу за шкільною програмою, на читання книг за інтересом бракує часу - дуже велике навантаження у школі. Деяка кількість читачів не дуже активна, за рік звертаються до бібліотеки лише 2-4 рази.

Бібліотекарям необхідно приділяти особливу увагу школярам п'ятих класів, адже вони ще не орієнтуються у новому для них фонді, замало проявляють самостійності, тому треба більше рекомендувати літературу, знайомити їх з новими надходженнями, пропонувати книги українською мовою, науково-популярні видання. Дуже важливо також проводити бесіди для виявлення інтересів школярів п'ятих класів, оформлювати цікаві виставки для даної категорії читачів.

Бібліотечні працівники протягом року проводили **соціологічні дослідження** з метою виявлення читацьких інтересів та найбільш актуальних тем, які хвилюють сучасного читача дитячої бібліотеки. Необхідно відзначити, що анкетування допомагають бібліотекарям вибудовувати взаємовідносини з читачами, визначити коло читання, та знаходити перспективи в роботі з новими технологіями для більш продуктивної і цікавою роботи з підростаючим поколінням.

Незмінною передумовою успішної діяльності бібліотеки залишається її фонд, де одним із джерел надання оперативної, оригінальної інформації є періодичні видання.

З метою вивчення читацьких інтересів у Дитячій центральній бібліотеці ім. О. С. Пушкіна в другому кварталі 2019 року було проведено **анкетування «Сторінками періодичних видань»**. В опитуванні взяли участь 52 читачі бібліотеки віком від 10 до 16 років. Із них 67% дівчат і 33% хлопців.

Опитування показало що 26 респондентів (51%) надає перевагу книгам, 20 користувачів (39%) періодичним виданням і 6 респондентів (10%) читає і книги і періодичні видання однаково.

Переважна кількість користувачів (84%) читають періодичні видання в бібліотеці. І тільки 16% купують періодику в магазині або кіоску, або передплачують дома.

Відповіді на питання «Як часто ти читаєш?» показали що тенденція до читання знижується. Так більш ніж половина користувачів (60%) відповіла, що читає один раз на місяць і рідше, 32% опитаних читає раз на тиждень і тільки 4 респондента (8%) читають кожен день.

За тематикою перше місце займають журнали про дівчат і ігрові (розважальні) журнали (33%), друге місце посідають журнали про природу (31%), на третьому місці «комікси» (25%). Крім того дітей цікавлять періодичні видання пізнавальні, наукові, технічні, журнали з рукоділля.

Найчастіше діти читають періодику для своїх захоплень (65%), 29% опитаних користуються періодичними виданнями аби розширити свої знання і тільки 6% використовують журнали для підготовки шкільних домашніх завдань.

У результаті опитування з'ясувалось що найулюбленішим журналом серед малечі був журнал «Барвінок», який, нажаль, припинив свою діяльність. Дівчата люблять журнали «Поліна», «Юная леди», «Чарівна принцеса». Рукодільниці віддають перевагу журналам «Жасмин», «Моє хобі», а любителі подорожувати - журналу «Вокруг света». Серед розважально-пізнавальних журналів найбільшим попитом користуються журнали «Веселі уроки» і «Весела перерва».

Серед масових заходів, які популяризують періодичні видання, найвищий показник отримала традиційні виставки нових журналів і газет (61,5%). Цей показник легко пояснюється доступністю, коли читач може сам, без посередників, ознайомитися

зі змістом газет і журналів. Привабливі для дітей і такі форми пропаганди періодики, як огляд періодичних видань (23%), день дитячої преси (19%).

На думку опитаних бібліотеці не вистачає періодичних видань з техніки, наприклад: «Юний технік», «Моделіст-конструктор», «Радиололюбитель» та ін.

Всі зауваження і побажання читачів бібліотека врахує в передплаті періодичних видань на 2020 рік та в подальшій роботі. Для популяризації газет та журналів бібліотека планує розширити форми масових заходів.

Анкетування показало, що більшість дітей добре обізнані з періодичними виданнями. Вивчення проблеми читання та використання дитячої та підліткової періодики так само важливо, як і вивчення книжкового читання. Потік різних журналів і газет з кожним роком зростає і ігнорувати його не можна, тим більше коли це стосується дітей.

ДЦБ ім. О. Пушкіна прийняла участь у Всеукраїнському соціологічному дослідженні **«Книга року – 2019»** організованого під егідою Національної бібліотеки України для дітей.

Матеріали досліджень, анкетувань узагальнено і рекомендовано для впровадження в обслуговуванні користувачів.

Одним із ефективних методів залучення дітей до бібліотеки є **конкурси**. Вони сприяють активізації дитячого читання, підвищують імідж бібліотеки, залучають громадські організації у життя бібліотеки.

Влітку школярі дуже комфортно та змістовно проводять дозвілля у бібліотечному просторі, отримують позитивні емоції від зустрічі з улюбленими книжками, покращують навички спілкування, розвивають свої інтелектуальні та творчі здібності, поповнюють багаж необхідних знань, і звичайно ж, приймають участь у різноманітних конкурсах.

Вони із задоволенням взяли участь у **конкурсі «Книжковий володар літа – 2019»**. В конкурсі змагались дві команди читачів: «Книжкові гноми» (учні 1-4 кл.) та «Начитані і щасливі» (учні 5–9 кл.), які разом за літо прочитали майже 4000 книг. Більше літератури за літо прочитала команда «Начитані і щасливі», та почесні грамоти від бібліотеки і цінні призи отримали читачі-переможці всіх вікових категорій.

Підведення підсумків конкурсу та нагородження переможців відбулось напередодні Всеукраїнського дня бібліотек під час свята вірних читачів **«Бібліотека світлий дім – живе дитинство й свято в ній»**.

За активну участь у конкурсі подяки та заохочувальні призи отримали:

Луконіна М. 3–А кл. ЗОШ №25;

Дероглазова А. 5–Б кл. ЗОШ №24;

Галінська А. 6 –А кл. ЗОШ № 24;

Гойко К. 6 –А кл, ЗОШ № 10.

А також, окрему відзнаку отримали учні 3-А кл. ЗОШ № 25 та їх учитель Борисенко Ольга Миколаївна за популяризацію серед дітей книг та читання.

Переможцями конкурсу «Книжковий володар літа – 2019» стали:

I місце: Татаренко А. 4-А кл. ЗОШ № 9 та Дричак А. 5–В кл. ЗОШ № 9;

II місце: Антипова Х. 4-Б кл. ЗОШ №8 та Саленко С. 8-Б кл. ЗОШ № 16;

III місце: Дударенко К. 3-В кл. ЗОШ № 25; Сандуленко А. 4 – А кл. ЗОШ №8 та Орлова М. 5–Б кл. КУГ.

Читачі Дитячої центральної бібліотеки ім. О. Пушкіна брали також участь у **Всеукраїнському конкурсі «Лідер читання – 2019 року»**. Нам дуже приємно, що читачка нашої бібліотеки, учениця 6-А класу Черевач Вікторія зайняла 3 місце у другому етапі даного конкурсу та отримала цінні подарунки і почесні грамоти від Донецької обласної бібліотеки для дітей та міста Краматорська.

Протягом цього року в Інтернет-центрі бібліотеки тривав **творчий конкурс створення мемів «Креативимо, як вміємо!»**. Ідею ми запозичили у Централізованої бібліотечної системи для дітей м. Кременчук.

В конкурсі брали участь всі шанувальники читання, книги і бібліотеки. Позмагатися в почутті гумору, дотепності та знанні книги змогли всі бажаючі читачі.

Підсумки конкурсу були оголошені напередодні Всеукраїнського дня бібліотек. Всі роботи виставлялися на блозі бібліотеки, де й відбувалося голосування. Конкурс мемів користується популярністю серед користувачів. Всього на конкурс було подано 150 робіт. За підсумками конкурсу переможцем став студент I курсу ЦПТО № 47 Іваненко Дмитро. Саме його меми були зроблені з неабиякою фантазією і почуттям гумору. Під час свята юнак отримав грамоту та цінні подарунки (див. також розділ 4.3).

З роботами учасників конкурсу можна ознайомитися на бібліотечному блозі «Loft for teen».

Творчий конкурс мемів привернув більше уваги користувачів до бібліотеки й читання та прорекламував книгозбірню, її послуги через інтернет.

Традиційно фінансову підтримку конкурсам надали наші меценати – Громадське об'єднання «Асоціація жінок «Пані» (голова Романова Н.), яка вручила переможцям цінні призи, а заступник директора ЦСПБ по роботі з дітьми Г. Бахман відзначила читачів почесними грамотами.

Велика робота і увага у бібліотеці приділяється, так званим **пріоритетним групам читачів**. Одними із яких є **обдаровані діти**. Завдання бібліотеки - підтримка та розвиток їхніх талантів.

Серед обдарованих дітей-користувачів бібліотеки є письменники і художники, співаки і вишивальниці, математики і комп'ютерники. І для кожного з них у бібліотеці завжди знайдеться мудра книга та добре слово бібліотекаря.

Читачем нашої бібліотеки є юний письменник Кирило Курочка (9–В кл. ЗОШ № 9). Він був учасником літнього табору для юних журналістів «Лицарі пера», багато читав книг в жанрі фентезі і мріяв написати власну книгу. Його мрія здійснилася завдяки проекту «Здійсни мрію», каналу ПЛЮСПЛЮС та письменниці Мії Марченко, яка виступила менторкою і співавторкою Кирилової книги «Потойбіус». Книга надрукована у відомому українському видавництві «Книголав». В рамках проекту «Кальміус» відбулась презентація цієї книги в нашій бібліотеці. Сьогодні талановитий юнак пише рецензії для сайту «Букмоль», збирається писати нову книгу і бібліотека надає йому інформаційну підтримку.

Учениця 4-Б класу ліцею № 8 Х. Антіпова добре вчиться, багато читає, вивчає англійську і китайську мови, займається рукоділлям. А ще Христинка – юна акторка театру книги «Еспада», грає одну з ролей у виставі за книгою І. Андрусика «Стефа та її Чакалка». Дівчинка зайняла призове місце у бібліотечному конкурсі «Книжковий володар літа-2019».

Юна співачка К. Дмитренко (3-Б кл. ЗОШ №9) зайняла I місце у Міжнародному фестивалі-конкурсі «Калейдоскоп талантів» (м. Київ) у складі ансамблю естрадної пісні «Барви». Вона гарно вчиться, стала переможцем шкільного та зайняла III місце у міському етапі Конкурсу знавців української мови ім. П. Яцика.

Учениця 9-Б класу ЗОШ №22 Поліна Рак вивчає іноземні мови. Після проведених індивідуальних бесід дівчинка стала постійною слухачкою курсів чеської мови, які працюють при бібліотеці та планує отримати вищу освіту в Чехії.

До Дня Незалежності майстрині Українського розмовного клубу «Файно» в тому числі і юні читачі нашої бібліотеки (родини Королевських, Чупахіних та ін.) реалізували унікальний проект – вишивання бісером дерев'яної карти України, яка тепер прикрашає інтер'єр бібліотеки.

Для ефективної роботи, забезпечення інформаційного сервісу та творчого розвитку, ми створюємо належні умови для учнів Малої академії наук при Центрі позашкільної роботи.

Учню 10-Б класу ліцею № 4 Г. Булаві, який навчається в МАНі, була надана інформаційна підтримка по темі «Релігійні та культурно-освітні процеси у південно-східному регіоні України». Він взяв участь у науково-практичній конференції

«Південно-східна Україна від давнини до XXI століття» з доповіддю «Історія УГКЦ на теренах північного регіону Донецької області». Юнак багато читає, завжди займає призові місця у міських олімпіадах з історії, інформатики і фізики.

С. Кобченко - учениця 10-Б класу ЗОШ № 25, (цей клас читає в бібліотеці з першого класу) також навчається в МАН і в звітному році бібліотека надала дівчині інформаційну підтримку в написанні наукової роботи «Відмінності між рослинними угрупованнями».

Регулярно займаються в бібліотеці вихованці історико-краєзнавчого гуртка «Самоцвіт» Центру позашкільної роботи (кер. Овсяннікова Н.Б.) Гуртківцям А. Бондаренко (8-Б кл. ЗОШ №8), А. Маленко (8-А кл. ЗОШ №22), Є. Заєць (9-А кл. ЗОШ №23), В. Бутовій (8-Б кл. ЗОШ №25) та ін. був наданий матеріал за темами їх краєзнавчих наукових робіт в МАН (див. також розділ 4.3).

Давня творча робота поєднує бібліотеку з кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри теорії і практики початкової освіти Донбаського державного педагогічного університету м. Слов'янська В. П. Сиротенком. У звітному році бібліотека надавала йому допомогу в написанні наукової роботи «Образ Краматорська у творчості краматорських поетів», яка була надрукована в збірнику науково-документальних праць «Слобожанщина. Погляд у минуле» - Житомир: Видавець О. О. Євенок, 2019.- 371с.

Приємно, що в бібліотеці піросло покоління розумних, активних читачів, які стали **волонтерами бібліотеки** й допомагають нам у проведенні масових заходів. Подружки А. Агашкова та А. Дероглазова (5-Б кл. ЗОШ № 24) під час свята-відкриття бібліотечного містечка показали для малюків цікаву лялькову виставу за книгою Л. Паулі «Лисичка йде до бібліотеки».

Прикрасою багатьох бібліотечних заходів стали виступи нашої обдарованої читачки, учениці 5-В класу ЗОШ № 9 Анастасії Дричак. У численних заходах дівчинка чудово декламувала вірші українських поетів, читала уривки книг, а ще вона відвідує дитячою телестудією майбутніх тележурналістів «Time4kids TV». Під час презентації книги «Потойбіус» юного письменника – нашого читача-краматорця К. Курочки, вона брала у нього інтерв'ю, після чого на телебаченні було зроблено сюжет.



Анастасія Дричак з Кирилом Курочкою під час презентації книги «Потойбіус»

Працівники бібліотеки докладають багато зусиль, умінь, винахідливості, щоб для читачів бібліотека стала теплою казковою домівкою. Бібліотекарі намагаються дібрати ключик до кожного дитячого серця і бути поводителем у храмі людського духу. Наші зусилля спрямовані на те, щоб маленький читач відвідував бібліотеку не тільки як місце обміну книг, а як храм знань і мудрих думок, а читання стало б для нього творчим процесом.

Постійними читачами бібліотеки є **діти з багатодітних сімей**, які користуються пільгами при обслуговуванні. Більшість з них стали за ці роки добрими друзями бібліотеки. Це виховані, допитливі діти, які люблять читати, виконують домашні завдання в читальній залі, часто приходять до бібліотеки разом з батьками (родини Баштанар, Овсяникових, Медведєвих, Колодченко, Кошелупа, Карасьових, Нонь, Кім, Вінокурових та інші).

За останні п'ять років чимало дітей з **родин вимушених переселенців із зони ООС** стали читачами і вірними друзями нашої бібліотеки. Побувавши раз в нашій бібліотеці, вони повертаються сюди знову, відвідують масові заходи, беруть участь у конкурсах. Приємно, коли діти з сімей ВПО приходять разом зі своїми родинами. Намагаємося, щоб ці родини відчували себе, як вдома і були впевненими в тому, що вони не самі, і завжди можуть розраховувати на нашу підтримку і допомогу.

Всього в 2019 році бібліотеку відвідувало – **306 читачів**. (2018 р. – 342 чол.)

Взагалі по місту Краматорську переселенців-дітей до 18 років зареєстровано - 7252 чол. (2018 р. 1730 чол.) З них 680 дітей відвідують дитячі садки, а 1265 навчаються у школах міста (2018 р. – 1080 дітей). Як бачимо, кількість переселенців у минулому році різко збільшилась. 4,2 % з загальної кількості переселенців записані до нашої бібліотеки.

На базі бібліотеки вже четвертий рік працює **Консультаційне бюро для громадян**, яке здійснює дієву інформаційну допомогу: надання адміністративних послуг; юридичну консультацію, нотаріуса, адвоката; пенсійний фонд; паспортний стіл і міграційна служба; соціальна і гуманітарна допомога; податкова інспекція; охорона здоров'я та психологічна служба; комунальні служби; транспорт; а також інші життєво важливі питання. Ініціатива «Створення Консультаційного бюро для громадян» реалізується Краматорською міською громадською організацією «Фонд розвитку громади» в рамках Проекту «Відновлення урядування та примирення в охоплених конфліктом громадах України», який реалізується ПРООН в Україні за підтримки Швейцарської Конфедерації та Уряду Швеції.



***Семінар для ВПО,
організований в рамках діяльності Консультаційного бюро для громадян***

У 2019 році ми працювали з **групами продовженого дня** різних шкіл.

Уміло організована робота в групі продовженого дня дає можливість гармонійно об'єднати навчання, виховання та дозвілля дітей. Наша бібліотека стала в цьому питанні активним помічником для педагогів.

Діти із задоволенням беруть участь у різноманітних пізнавальних і розважальних заходах, майстер-класах, акціях, читають новенькі журнали та книги.

У січні 2019 році маленькі читачі ГПД № 35 дружньо підтримали **екологічну акцію «Допоможи пташкам взимку!»**.

Мета цієї акції – через піклування про птахів в скрутний для них період життя, розвивати у дітей такі якості, як доброта та милосердя. Малеча разом з батьками й

бібліотекарями оформили гарний інформаційний плакат - заклик для всіх користувачів бібліотеки.

Акцію підхопили інші маленькі й дорослі читачі бібліотеки, які не лише допомагають нам підгодовувати птахів, а й додатково зробили годівнички. Діти, які приходять до бібліотеки, з цікавістю спостерігають за пернатими, а також читають книги та журнали про птахів.



Екологічна акція «Допоможи пташкам взимку!»

Завжди приваблює малюків затишний комфорт-простір «Наші мрії» з безліччю іграшок, ляльковим театром та інтелектуальними іграми. А в Інтернет-центрі учні з радістю відвідують відеозал «КіноМишка».

У відділі обслуговування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку продовжив свою роботу **гурток «Дивосвіт»**, який відвідують другокласники ліцею № 35. Своє знайомство з бібліотекою діти розпочали з дивомандрівки *«До країни Читалії»*, під час якої малюки зустрілися з новими друзями - книжками. Під час школи сердечності *«Вчимося бути добрими людьми»* діти вчилися дружити, піклуватися про друзів і знайомих. А той, хто «пройшов» по стежинці добра і розповів про добру справу, отримав у подарунок чарівний смайлик доброти.

Цікавий рюкзачок творчості *«В казку з кольоровим олівцем»* одразу виявив художні здібності школярів, які намалювали улюблених героїв книжок. А ще дітей порадувала народознавча подорож *«Дивосвіт зимових свят»*, під час якої вони пригадали зимові свята, колядки та щедрівки, весело танцювали і дружно співали.

Заняття в *«Дивосвіті»* розширюють дитячий кругозір, фантазію, маленькі читачі цікаво і пізнавально проводять своє дозвілля. Всього занять було 18, відвідує гурток 15 школярів.



Заняття гуртка «Дивосвіт»

Простір нашої бібліотеки – це особливе середовище. Дитина, приходячи сюди, потрапляє в інший світ, відмінний від його побуту - будинку, школи, дитячого садка - у світ книг, виставкових експозицій. У книгозбірні виключені примусові заняття, сюди приходять «для душі», для відпочинку, для роботи, що приносить задоволення і радість.



Святкове новорічне оформлення простору бібліотеки

На абонементах бібліотеки організовано відкритий доступ так, щоб розкрити перед дітьми багатство книжкового світу, акцентувати їх увагу на найбільш цікавих виданнях. Великою увагою серед читачів 5-9 кл. користувалися: книжкова виставка-рекомендація для 5-6 кл. *«Незрівнянний майстер гумору»* (до 70-річчя з дня народження Д. Стронга), *«Нові книги – нові друзі»*, *«Українське слово просить до тебе»*, *«Ювілейна мозаїка»* (письменники-ювіляри – 2019)

Серед найпривабливіших виставок на молодшому відділі можна назвати виставку-будиночок казкових героїв *«Вітальня мумі-тролів Туве Янссон»*, книжкову виставку-навігатор *«Книжкові новинки діточкам в торбинку»*, книжкову виставку-дегустацію *«Книжки на смак і на зуб»* та ін.

Своєрідним компасом у книжковому морі були **книжкові закладки** *«Улюблений автор читача»*, *«Увага! Нова книга!»*, *«Відкриваємо нове ім'я»*, які були оформлені у цьому році.

Інтригуючий настрій та море позитиву подарувала **акція «Знайди щасливу книжку»**, що покликана була залучити до читання більшу кількість відвідувачів. Користувачі бібліотеки обирали для читання «зимові та весняні книжки» зі спеціальною позначкою, в яких знаходили привітальні листівки, писали також побажання іншим, і залишали у книзі. У пошуку «щасливих книжок» у фонді бібліотеки читачі поринули у захоплюючі пригоди, фантастичні подорожі, добрі казки та відкрили для себе багато цікавих книг з оригінальними сюрпризами. Ідея цієї акції була запозичена з «Бібліокреативу-2018».



Акція «Знайди щасливу книжку!»

Досвід нашої роботи показує, що тільки доброзичливе, ввічливе, терпляче ставлення бібліотекаря до юного читача, з його помилками та вадами, невмінням і нерозумінням є запорукою успішної індивідуальної роботи. Нам важливо вміти слухати і чути читача – саме цього, конкретного, знайти потрібний тон для спілкування саме з ним, зуміти вибрати з маси інформації про книгу саме ту, що зацікавить саме його.

Отже, індивідуальна робота в бібліотеці ведеться професійно, постійно, наполегливо, різнобічно.

Проведена нами робота підтверджує важливу роль бібліотекаря у спрямуванні та розвитку читання дитини.

2.2 Соціально-культурна і просвітницька діяльність

Головною метою соціально-культурної та просвітницької діяльності Дитячої центральної бібліотеки ім. О. С. Пушкіна є організація змістовного дозвілля, формування і задоволення культурних потреб, розвитку й виховання читача, створення умов для саморозвитку, самовдосконалення та творчості. Завдання культурно-просвітницької роботи не є сталими та незмінними, вони відображають динаміку суспільного життя, актуалізують потреби та враховують особливості розвитку дітей і підлітків.

З кожним роком збільшується й вдосконалюється культурно-дозвіллева діяльність бібліотеки. Намагаючись утримати інтерес і увагу дітей, фахівці бібліотеки готують різноманітні заходи з елементами театралізації, ігор, конкурсів, творчих завдань та перебувають у постійному пошуку цікавих і нетрадиційних форм масової роботи для популяризації бібліотечних ресурсів.

У звітному році було проведено 216 масових заходів, з них 6 рекламно-іміджевих заходів було проведено поза межами бібліотеки.

На сучасному етапі бібліотека була й залишається центром духовного, культурного та пізнавального розвитку дитини. Зберігаючи традиції та використовуючи інновації, дитяча книгозбірня займає чільне місце у формуванні особистості дитини та її світогляду.

Найважливішим пріоритетом нашої роботи залишається **національно-патріотичне виховання**, формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, нації.

Продовжується систематична й цілеспрямована взаємодія бібліотекарів з читачами з метою формування у дітей високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції та єднання українського народу. Саме на це був зорієнтований **цикл заходів «Одна в нас доля - Україна»**.

З нагоди 100-річчя проголошення Соборності України в бібліотеці пройшла декада **«Моя соборна Україна знов зустрічає новий день»**, в рамках якої була урочисто проведена інтегрована гра-вікторина **«Країна, в якій я живу»** для учнів 5-х та 7-х класів ліцею № 35 та ЗОШ № 15.

Читачів познайомили з історичними подіями, які відбувалися в січні 1919 року в Україні, продемонстрували документальний фільм **«Акт Злуки УНР і ЗУНР»**. Присутні здійснили віртуальну мандрівку етнокультурними регіонами України та прийняли участь у вікторині.



Інтегрована гра-вікторина «Країна, в якій я живу»

Доповнювала захід виставка-експозиція *«І є держава Україна, і є її невтрачений народ!»*, яка знайомила читачів з історією державного свята – Дня Соборности України та діяльністю її провідників. Її прикрашала українська символіка, «сердечки» та стрічки жовто-блакитного кольору. Виставка мала такі розділи: Наша сила в єдності; На шляху до Соборної України; Ідейні провідники української Соборності. Всі представлені на виставці книги протягом року користувалися активним попитом, особливо ілюстровані енциклопедії. Література з виставки використовувалася також під час заходів, присвячених Дню Соборности України, Дню пам'яті Героїв Крут, рекомендаційних бесід до Дня Незалежності України. Ефективність виставки склала 287 книг, у тому числі - 258 примірників було видано під час масових заходів.

На молодшому відділі вдалим заходом була година гордості *«Єдина, сильна, вільна Україна»*, що поглибила знання дітей про історію виникнення свята Дня Соборности України, викликала патріотичні почуття та повагу до рідної країни.

Пам'яті про героїчний подвиг юнаків під Крутами, що полягли за незалежність молоді Української держави, була присвячена тематична викладка *«Крути: подвиг і трагізм»*.



Тематична викладка «Крути: подвиг і трагізм»

З метою формування та розвитку творчих здібностей дітей та молоді, вивчення народних традицій і культури різдвяної символіки в бібліотеці пройшла обласна виставка різдвяних композицій *«Вифлеємська зірка»* від Донецького обласного еколого-натуралістичного центру. На виставці були представлені роботи юних майстрів – переможців районних та міських етапів конкурсу. Виставка стала справжнім сюрпризом для любителів творити власними руками, надихала новими ідеями та користувалася великим попитом серед читачів.

Доброю традицією в ДЦБ ім. О.С.Пушкіна є передача міській громаді Вифлеємського вогню миру від Краматорської скаутської організації «Пласт». Вже

сімнадцять років поспіль скаути разом з вертепом, привітальними піснями, колядками й щедрівками передають вогонь добра і злагоди нашим читачам, містянам та українським воякам.



Передача Вифлємського вогню миру громаді Краматорська

Україна обрала для себе євроінтеграційний вектор розвитку, що ставить перед бібліотекою завдання інформувати підростаюче покоління про те, що таке Європейський Союз, про історичний розвиток стосунків Україна - ЄС, а також про демократичні цінності, освітні програми та культурні надбання сучасної Європи. Саме цій тематиці були присвячені заходи в **Школі Єврознавства**, яка вже десять років працює в нашій бібліотеці.

Гарною інформаційною підтримкою стала книжкова виставка «*Європейський вектор України*», що знайомила читачів бібліотеки з інформацією про Євросоюз, його історію, значення та співпрацю з Україною. А майбутні абітурієнти могли познайомитись з деякими освітніми програмами, стипендіями та грантами Європейського Союзу. На виставці розміщувались книги, буклети, брошури, які постійно оновлюються завдяки Представництву Європейського Союзу в Україні.



Інформаційний куточок «ЄС на книжковій полиці»

Цьогорічна участь бібліотеки у проєкті «*Інформаційна підтримка ЄС – бібліотекам для дітей та юнацтва в Україні*» дала змогу відкрити в книгозбірні інформаційний куточок Європейського Союзу «*ЄС на книжковій полиці*». Саме тут у спеціальному брендованому шоубоксі були представлені інформаційні матеріали, які в адаптованій для дітей формі пояснювали історію створення ЄС, розкривали напрямки його діяльності та принципи функціонування, а ще - знайомили з символікою Європейського Союзу. Читачі залюбки розгадували Єврокросворд і робили селфі з хештегом #EUBOOKSHELF.

Протягом року для читачів пройшли євроекспрес «Пізнаємо Європу разом» та book-вояж «Галопом по Європі», під час яких учні 5-х і 6-х класів ЗОШ № 12 та № 25 здійснили віртуальну мандрівку країнами Європи, дізналися про традиції і звичаї європейців, історію створення та структуру Євросоюзу. З освітніми можливостями, які пропонує ЄС для молоді України, познайомив коучинг «Освіта в країнах ЄС». Під час заходу обговорювали важливі питання: навчання, здобуття освіти та саморозвиток молоді, яка буде трансформувати Україну в майбутньому.

Продовжило свою роботу й ГО українсько-чеський «Інформаційно-культурний центр «Чеська ластівка». Протягом року, двічі на місяць, у стінах бібліотеки збиралися всі ті, кого приваблює Чехія, спілкувалися та вивчали чеську мову (див. також розділ 4.1).

До головних державних свят нашої країни – Дня Незалежності України та Дня Державного Прапора в книгозбірні пройшла декада **«Державі Україна - слава! Героям - слава на віки!»**, під час якої в читальному залі бібліотеки було оформлено виставку-подорож **«Незалежна і єдина будь навіки, Україно!»** Виставка користувалася великим попитом та знайомила читачів з яскравими сторінками історії, державним устроєм, символікою, культурою та видатними діями України.



Виставка-подорож «Незалежна і єдина будь навіки, Україно!»

Для маленьких читачів, вихованців ДНЗ №47 «Берізка», працівники молодшого відділу обслуговування провели поетично-музичну композицію **«Діти Незалежної України»**, під час якої діти в ігровій формі не тільки перевірили свої знання державної та народної символіки України, але й дізнались багато нового про рідну Батьківщину. Особливого колориту додав заходу виступ вихованки театральної студії «Маскарад» ЦПР Анастасії Дричак, яка декламувала вірші М.Савки «Україна» та М.Гринчук «Пісня про Україну».



Поетично-музична композиція «Діти Незалежної України»

Вдалим та цікавим був флешмоб «*Фото патріота. Читай українське!*», організований Книжчиним домом у мережі «Facebook», щоб привернути увагу читачів та заохотити їх до читання українською мовою, популяризувати українське слово. Усі учасники робили дописи з фотографіями про останні прочитані книги українською мовою та ділилися своїми враженнями про них з хештегами #фото_патріота_читай_українське.

Декада була насиченою та пізнавальною. Користувачі бібліотеки долучилися до патріотичного філворду «*Усе моє, що зветься Україна*» та створили колаж «*Україна - це ми!*». Філворд було також викладено на сайті бібліотеки, де відгадати його могли й віддалені користувачі бібліотеки. В читальній залі постійно транслювалася добірка кліпів про Україну, лунали чарівні українські мелодії, а всі охочі мали змогу дізнатися про незвичайні та цікаві факти про нашу державу.

Книжчин дім долучився у звітному році до вшанування 5-ї річниці Іловайської трагедії, організувавши тематичну полицю «*Поле битви - Іловайськ*», центральними виданнями якої стали книги «Іловайськ» та «5 секунд і 5 днів» Євгена Положія, які допомагали відтворити хронологію тих подій. В ці дні бібліотека разом з читачами згадувала Героїв України, схиляючи голови перед їх пам'яттю.

В атмосфері патріотизму та болю відбулася година скорботи «*Хто за свободу вийшов проти смерті, тому немає смерті на землі*», присвячена вшануванню пам'яті Героїв Небесної Сотні та наших земляків-героїв, які віддали своє життя за рідну землю на Майдані Незалежності під час Революції Гідності. Доповнювала захід тематична полиця «*Небесна Сотня – то в серцях вогонь! Він гаряче палав за Україну*», на якій були розташовані книги, періодичні видання та матеріали з конвалюти «Слава Героям!»



Година скорботи

«Хто за свободу вийшов проти смерті, тому немає смерті на землі»

Не забули в бібліотеці вшанувати пам'ять і загиблих під час ракетного обстрілу аеродрому та житлових кварталів міста Краматорська 10 лютого 2015 року. Спільно з українським розмовним клубом «Файно» було проведено годину пам'яті «*Ми пам'ятаємо*».

Присутні переглянули відеоролики про ту страшну подію та подивилися короткометражний художній фільм Михайла Бакузова «Рубеж реальности», який підіймає теми війни та миру, життя й смерті.

Доповнювала захід інформаційна викладка «Краматорськ пам'ятає». Закінчився він хвилиною мовчання, адже для кожного жителя міста ця подія – гіркий щемливий спогад.



Година пам'яти «Ми пам'ятаємо»

Для вшанування патріотизму й мужності громадян, які стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини, національних інтересів нашої держави та її європейського вибору, до Дня Гідності та Свободи для учнів 8-Б і 9-А ЗЗСО № 22 пройшов історичний екскурс *«Хто загинув за Україну, - буде жити у віках»*. Переглянуті кадри документальних стрічок змусили присутніх замислитися над тим, якою ціною здобуто свободу на новий шанс для України стати справжньою європейською державою.

Не залишається осторонь наша бібліотека й від пам'ятних трагічних дат та подій в історії своєї країни, однією з таких є Друга світова війна. Напередодні 75-ї річниці визволення України від фашистських загарбників у бібліотеці відбулася година безсмертя *«Тихі зорі вічної пам'яті»*, під час якої читачі говорили про героїчні шляхи визволення української землі від фашистських загарбників та про подвиги українського народу на фронті і в тилу.

У вихованні національно свідомої та духовно багатой особистості головну увагу бібліотекарі приділяють тим формам і методам роботи, які яскраво демонструють, як засобами слова можна виховати любов до України, до її історії, культури, звичаїв, традицій та мови – культурної спадщини України. Саме такі заходи пройшли під час декади *«Україна – це козацький дух і воїнів-синів незламна воля»*, присвяченої Дню захисника України та Дню Українського Козацтва.

Під час патріотичного свята *«Як колись на Україні гарцювали козаки»* учні 6-х та 7-х класів ЗОШ № 12 познайомилися з історією виникнення козацтва, традиціями та звичаями козаків. А щоб переконатися, що всі ми є нащадками славного козацького роду, - взяли участь у грі-вікторині *«Козацькі забави»*.



Патріотичне свято «Як колись на Україні гарцювали козаки»

Відродженню українських традицій та національній культурі була присвячена пізнавально-розважальна година «*Ми – нащадки славних козаків*», гостями якої стали вихованці групи подовженого дня ліцею № 35.

Для всіх, хто цікавиться легендарним минулим України – історією Запорізького козацтва, в читальній залі була розгорнута книжкова виставка-панорама «*Ми з України козацького роду*» та експозиція інформаційно-просвітницького проєкту «*Воїни. Історія українського війська*», підготовленого Українським інститутом національної пам'яті, що знайомила читачів з військовими традиціями нашого народу, показуючи шлях, який пройшли Збройні Сили України від часів Русі до ООС.

Дню пам'яті жертв Голодомору був присвячений історичний репортаж «*Невиплакані сльози України*». Читачі-учні 7-А класу ЗОШ № 12 згадали жахи 1932-1933 років, вшанували пам'ять мільйонів людей, що померли внаслідок штучного голоду.

Діти переглянули фотографії, архівні документи, уривки з документальних фільмів, книжкові видання, в яких міститься інформація про ці трагічні сторінки української історії. Після заходу діти із зацікавленням гортали сторінки книжок, представлених на виставці-реквіємі «*Забуттю не підлягає: 1933-1934*».



Історичний репортаж «Невиплакані сльози України»

Цього року виповнилося 80 років від дня проголошення незалежності Карпатської України. Незважаючи на короткочасне існування Карпатської України, ця подія мала велике історичне значення для усього українського народу. Відеозал «КіноМишка» інтернет-центру бібліотеки до цієї дати презентував читачам документальний фільм «*Карпатська Україна 1938-39 рр. Історична мандрівка*». Фільм дав змогу глядачам-підліткам відчувати символізм тих подій і показав його зв'язок із сьогоденням (див. також розділ 4.3).

Щороку в нашій бібліотеці проходять **Шевченківські читання**. Цього року вони пройшли під назвою «*Народу син, ти - син його найкращий!*»

До 205-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка в бібліотеці відбулося чимало цікавих заходів.

Особливо запам'ятався вечір поетичного настрою «*На струнах Кобзареві душі*», під час якого читачі згадали життєвий шлях поета, дізналися про різноманіття його талантів. Родзинкою заходу стали виступи вихованців театральної студії «Маскарад» ЦПР (художній керівник – Н. Мініна), які під музичний супровід читали вірші Тараса Шевченка, а також - виступ краматорської поетеси Галини Онацької, яка прочитала свої вірші, присвячені Великому Кобзарю.



Вечір поетичного настрою «На струнах Кобзареві душі»

На завершення всі учасники заходу взяли активну участь у вікторині «Шевченкова криниця» та ознайомилися з книгами, присвяченими особистому життю видатного поета і багатогранного генія.

З метою популяризації традицій та звичаїв українського народу в ДЦБ ім. О.С. Пушкіна пройшло народознавче свято «Великодні дзвони». Бібліотекарі підготували цікаву та змістовну зустріч, під час якої познайомили дітей з історією виникнення свята Великодня, розповіли таємничі легенди, пов'язані з писанками, та продемонстрували різні техніки розфарбовування яєць.

За допомогою слайд-шоу всі присутні побували в Коломиї, в Музеї писанки, де побачили безцінну колекцію українських майстрів, яка нараховує 1200 експонатів.

У атмосфері радості пройшла етнографічна мандрівка «Вишиванка – національна святиня України», за участю працівників Головного територіального управління юстиції в Донецькій області.

Під час заходу читачі познайомилися з орнаментами, в яких закодовано символи щастя, долі, сили, добра, кохання й здоров'я та дізналися про регіональні особливості візерунків і технології оздоблення вишиванок.



Етнографічна мандрівка «Вишиванка – національна святиня України»

Надовго запам'ятається дітям народознавча замальовка «Миколай вночі мандрує, сном і казкою чарує», під час якого учні 1–В ЗЗСО № 22 зустрілись зі Святим Миколаєм. Юні читачі з великою радістю читали вірші, відгадували загадки, приймали участь в іграх та вікторинах, розповідали про свої мрії та бажання.



Народознавча замальовка «Миколай вночі мандрує сном і казкою чарує»

Сьогодні бібліотека намагається задовольнити не тільки інформаційні потреби читачів, а й прагне стати місцем інтелектуального і культурного розвитку, центром дозвілля, яке з роками набуває все більшого значення. Цьому сприяють читацькі об'єднання за інтересами, які згуртовують користувачів різних вікових категорій.

У 2019 році продовжив роботу Український розмовний клуб «Файно», що створив простір однодумців, де головним є живе спілкування. Учасники клубу в стінах нашої книгозбірні активно займаються рукоділлям, готуються до місцевих та обласних етносвят, акцій, конкурсів, ярмарок та фестивалів. Традиційними для занять клубу є зустрічі з цікавими людьми, об'єднаннями, організаціями тощо. Такими були: знайомство з методом духовного зросту Сахаджа-йогу, що активізує самореалізацію, зустріч з талановитою краматорською поетесою Галиною Онацькою, перегляд короткометражного художнього фільму Михайла Бакузова «Рубеж реальності», який підіймає теми війни та миру, життя і смерті.

Мова і пісня – дві найважливіші фортеці, які народ повинен оберігати пильніше ніж свої кордони. Формувати культуру мовлення, показати красу і багатство української мови сприяти розвитку та реалізації мовної політики допомагали заходи з циклу **«З рідним словом міцніше держава»**.

Поціновувачів вічного, могутнього, сильного, неперевершеного українського слова зібрав мовний круїз **«Яке прекрасне рідне слово»** з нагоди відзначення Міжнародного дня рідної мови. Гостями заходу бібліотеки стали читачі-учні 3-х класів ЗОШ №12, які дізналися про красу української мови, її місце серед інших європейських мов, а також про складний і тернистий шлях до її визнання та становлення. Із захопленням діти складали слова та приказки, відгадували загадки, вимовляли скороговки, грали в ігри.



Мовний круїз «Яке прекрасне рідне слово»

Не залишив нікого байдужим мовний батл *«Кращої, ніж рідна, мови не буває»*. Юні мовознавці, учні 6-х класів ЗОШ № 24, із задоволенням взяли участь у конкурсах, вікторинах, змаганнях, зацікавлено працювали з тлумачними словниками та розгадували кросворди. Заходи подібного формату допомагають виховувати командний дух та прагнення вигравати.

Книжкові видання, представлені на виставці-декорації *«Мова моя, душа голосна України!»*, дали змогу читачам поглянути на історію свого народу, збагнути роль рідної мови в утвердженні української державності.

Не менш цікавою була декада до Дня української писемності та мови *«Українську рідну мову в дар мені дали батьки»*, під час якої пройшли мовознавча вікторина *«Бринить, співає наша мова, чарує, тішить і п'янить»* та бесіда-гра *«Українська мова – диво калинове»*.

Під час цих заходів юні читачі прийняли участь у вікторинах та змаганнях на кращого знавця рідної мови, дізналися цікаві факти про слова іншомовного походження, виконали ряд цікавих пізнавальних завдань, за допомогою яких підвищили свій рівень грамотності.

Вже традиційно, в рамках декади, Дитяча центральна бібліотека ім. О. Пушкіна долучилася до написання *Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності*, що збирає справжніх шанувальників українського слова. Наша книгозбірня, вже багато років, не тільки приймає активну участь у написанні диктанту, але й є своєрідним співорганізатором акції, створивши свій власний осередок для писання диктанту.

Приємно, що кожен рік диктант об'єднує все більше людей і навколо бібліотеки згуртовується громада міста.



Всеукраїнський радіодиктант національної єдності

Цього року продовжили свою роботу безкоштовні курси української мови. Група складається з 16 чоловік, серед яких є учні, підлітки, які прийшли з метою підготуватися до ЗНО, так і дорослі люди, які відвідують курси в основному з метою покращення свого усного мовлення, поспілкуватися з однодумцями та дізнатися про щось нове: новинки сучасної української літератури, звичаї та традиції українського народу, українські свята, сторінки історії України, а також, щоб познайомитися з новим правописом.

Популяризуючи мову та знання про неї, працівники бібліотеки доклали чимало зусиль, проявили неабияку творчість і креативність задля того, щоб калинове і джерельне рідне слово, звучало потужно, красиво і велично. В умовах, які склалися в нашій країні, українська мова набула особливої ваги – вона стала символом миру і єднання нації.

Сучасний інтерес суспільства до проблем краєзнавства дає можливість усвідомити всім, що любов до Батьківщини, почуття патріотизму, відповідальності за її долю, формуються з дитинства. Саме це зумовлює визнання краєзнавчої функції як однієї з пріоритетних в діяльності нашої бібліотеки.

Захопити читачів вивченням **краєзнавства**, викликати у них справжній, живий інтерес до історії і культури свого рідного краю допомагав **цикл «До рідного краю серцем прихилився»**.

Традиційними вже стали краєзнавчі читання, в цьому році вони пройшли під девізом «Недарма тебе перлиною України з гордістю народ наш називає».

Популяризація творчості місцевих письменників, творів про рідний край набуває особливого звучання, коли відбувається з безпосередньою участю авторів. Саме такою, протягом року, була літературна вітальня *«Письменники рідного краю дарують нам творів розмай»*, до якої завітали: Микола Супліченко, Микола Хандурін, Максим Віхров, Єлізавета Гончарова, Галина Онацька, Євген Шаповалов.



Тематична полиця «85 днів до перемоги...»

В цьому році жителі нашого міста відзначали 5 річницю з дня визволення Краматорська українськими військовими від проросійських загарбників. На згадку про ці події в бібліотеці була розгорнута тематична полиця *«85 днів до перемоги...»*. До уваги читачів були представлені книги, періодичні видання, фотографії та інші інформаційні матеріали, які розповідали в хронологічному порядку як захоплювалось місто російськими найманцями і скільки було надано зусиль українським військовим аби наблизити довгоочікувану перемогу.

Неабиякий інтерес серед читачів викликав тиждень присвячений дню міста *«Живу, люблю і дихаю тобою, моє найкраще місто»*, в рамках якого пройшло чимало масових заходів. Це і бібліотезанурення *«Краматорськ – моє минуле і майбутнє»*, де користувачі бібліотеки знайомилися з історією нашого міста. І краєзнавча мозаїка *«Талантами зоріє Краматорськ»*, на якій читачі дізнавалися про знаменитих земляків, чийми іменами названі вулиці міста. Присутні на заході учні 8-Б класу ЗОШ №12 не тільки дізналися багато цікавих фактів про знаменитих краматорців, а й розкрили свої власні таланти: дізналися, чи є у них дар логічного мислення, як у А.М. Грігера і В. М. Шеймана, чи, можливо, вони майбутні талановиті актори, як М. Булгакова, Л. Пархоменко чи Л. Биков, а, можливо - майбутні поети, художники чи спортсмени. Адже так потрібно, щоб на нашому краматорському небосхилі досягнень з'являлися нові яскраві сузір'я талантів.

Краєзнавчий трамвайчик *«Стежками рідного краю»* пропонував читачам здійснити подорож заповідними тропами, зустрітись із представниками тваринного та рослинного світу.

Урочисто та хвилююче для учнів 8-х класів ЗОШ №12 пройшов вечір пам'яті *«Застигла в вічності весна»*, присвячений 40-річчю від дня народження Аліни Остафійчук – талановитої краматорської поетеси, письменниці, журналістки, лауреатки літературних премій.

Читачі перегортали сторінки біографії А. Остафійчук, читали уривки з її творів. На заході був присутній краматорський поет Микола Супліченко, який написав книгу

«Неуёмное солнце», присвячену життю Аліни. З теплотою і болем він говорив про письменницю, яка так рано покинула цей світ. Наприкінці заходу всі присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять Аліни Остафійчук. До заходу була організована виставка-портрет «Поезії обірвана струна», де були представлені книги поетеси. На згадку про вечір пам'яті бібліотека подарувала школі диск з аудіоказками Аліни. Цей захід було висвітлено на місцевому телебаченні СКЕТ.



Вечір пам'яті «Застигла в вічності весна»

Дитяча центральна бібліотека ім. О. Пушкіна приділяє особливу увагу роботі з сім'єю, на це був направлений **цикл заходів з родинного виховання «Уся мудрість книг об'єднує родину»**. Це є одним з головних завдань для нашої книгозбірні - задоволення найрізноманітніших інформаційних потреб всіх категорій користувачів та популяризація сімейного читання, адже сьогодні ці традиції потрібно відроджувати, бо саме батьки повинні пройти з дитиною довгий шлях саморозвитку й морального вдосконалення.

Велику увагу, у звітному році було приділено найменшим читачам – дошкільнятам. У бібліотеці була реалізована комплексна бібліотечна програма *«Малюк в бібліотеці»* (див. розділ II).

Гарно зарекомендували себе родинні свята. Так наприклад, цікаво та зворушливо пройшло родинне свято *«Ти матусю наймиліша, в цілм світі найрідніша»*, на яке завітали читачі-учні 4-А класу ЗОШ №12 разом зі своєю вчителькою - Іриною Карпенко та їх родинами. Під час заходу діти взяли участь у різноманітних конкурсах, спільно намалювали чудовий портрет мами, читали вірші, співали пісні та танцювали.

Доповнювала свято hand made-виставка *«Мамине дозвілля – цікаве рукоділля»*, де експонувалися творчі роботи мам і бабусь читачів бібліотеки.



Родинне свято «Ти матусю наймиліша, в цілм світі найрідніша»

Дню матері була присвячена літературно-мистецька година *«Ніжна і свята»*.

Корисні поради та відповіді на питання з виховання дитини читачі-батьки мали змогу знайти на книжковій виставці *«Батькам, які виховують з любов'ю»*.

Пізнавальними були бібліографічний дайджест нових надходжень для батьків і організаторів дитячого читання *«Вчимося бути батьками»* та експрес-інформації про нові книги.

В цьому році наш Книжчин дім долучився до святкування нового свята для нашої країни – Дня батька. Протягом дня в бібліотеці проходили різноманітні заходи. Інтернет-центр порадував читачів переглядом циклу мультфільмів *«Кращого, ніж тато, нам ніколи не знайти!»*, а молодший читальний зал провів голосні читання для своїх читачів за збіркою *«Тату, таточку, татусю»*. Діти були вражені тією кількістю віршів про тата, які існують. На завершення заходу присутні поділилися з бібліотекарем розповідями про своїх тат. Захід виявився дуже чуйним.

Гарним доповненням Дня Батька стала книжкова виставка *«Кожен день для мене – свято, як зі мною поруч тато»*, на якій містилися книги та статті з періодичних видань про тата. Виставка була прикрашена різними елементами декору – чоловічою шляпою та вусами, з якими діти залюбки фотографувалися.



Книжкова виставка «Кожен день для мене – свято, як зі мною поруч тато»

Активна діяльність бібліотеки з правової освіти є невід'ємною частиною роботи ДЦБ ім. О.С. Пушкіна, що сприяє підвищенню загального рівня правової культури та набуття молодими громадянами необхідного рівня правових знань, формування в них поваги до права. Саме на це був націлений цикл заходів з формування правової культури та профілактики протиправної поведінки дітей *«Нехай панує на землі закон, добро і справедливість!»*.

Щороку в Книжчиному домі радісно і весело відзначається Міжнародний день захисту дітей, в цьому році він пройшов як святкове асорті *«Дитячих мрій країна – чудова і чарівна»*, на яку завітали маленькі вихованці ДНЗ №47 «Берізка». Під час заходу малята охоче танцювали, співали, брали участь у іграх та розвагах.



Святкове асорті «Дитячих мрій країна – чудова і чарівна»

Щоб розширити знання дітей про їхні особисті права й обов'язки бібліотека проводить зустрічі з представниками правозахисних організацій заохочуючи до вивчення прав та виховання правосвідомості.

Таким був масовий захід - правові сходинки «*Ти і поліція*», що пройшов в рамках роботи Центру соціальної адаптації підлітків «Тінейджерські проблеми» з дітьми зі шкільного табору ліцею № 35. Інспектор зі зв'язків з громадськістю Управління патрульної поліції у м. Краматорську Богдан Прокопенко підняв питання насилля й жорстокості, їх наслідків для дітей та членів родин. Познайомив з поняттям «булінг», його видами, та розповів, як захиститися від будь-якого насильства.



Правові сходинки «Ти і поліція»

Справжнім відкриттям до Дня Конституції України для читачів стала інтелектуальна гра «Я люблю Україну», під час якої діти прослухали легенду про Україну, згадали її історичне минуле, звичаї та символи, знайомились з головним законом держави.

Вдалим був **Загальноукраїнський тиждень права «Право на гідне людське життя»**, в рамках якого були проведені цікаві і змістовні заходи. Це і правовий ерудит «*Перехрестя Мудрого Закону*» під час якого читачам пропонувалося вирішити певні життєві ситуації та дати їм оцінку, і правова гра - вікторина «*Слідство ведуть знавці*», під час якої користувачі бібліотеки обговорили правопорушення що трапляються у підлітковому віці.

Зацікавлення у дітей молодшого шкільного віку викликав захід з ігровими моментами. Гра-мандрівка «*Подорож у Країну прав*» познайомила першокласників ЗЗСО №22 з Конвенцією ООН про права дитини. Маленькі читачі закріпили свої знання під час казкової правознавчої вікторини та допомогли з'ясувати, які права були порушені проти героїв літературних творів.



Гра-мандрівка «Подорож у Країну прав»

Основи українського законодавства для юних правознавців розкривала виставка-адвайзер «Закон один для всіх».

Сподіваємося, що отримані знання з правової культури допоможуть дітям захистити свої права і уникнути певних правопорушень.

Здоров'я дітей та молоді багато в чому залежить від їхніх знань і навичок, які формуються в дитячому віці. Тому бібліотека відіграє важливу роль у формуванні свідомого ставлення дітей до свого здоров'я. Донести цю думку до читачів були покликані масові заходи з **циклу «Про здоров'я треба знати, про здоров'я треба дбати»**.

Чимало зусиль докладають бібліотечні працівники для пропаганди в молодіжному середовищі літератури, спрямованої на популяризацію здорового способу життя, попередження і подолання наркоманії, алкоголізму, ВІЛ/СНІДу. Ці заходи носять інформаційний, пізнавальний та дискусійний характер. Наприклад такою була година-інструктаж «СНІДу – ні! – ми разом скажемо усі», що пройшла в рамках єдиного Дня інформації по ЦСПБ. Під час її проведення юні користувачі бібліотеки висловлювали свою думку, ставили запитання та отримували відповіді на них.

Для популяризації інформації здорового та безпечного способу життя працівники відшукують нові, неординарні форми роботи, тим самим зацікавлюючи користувачів. Таким був цикл велнес-порад «*Будь здоровим!*», де кожен масовий захід був присвячений окремій темі здорового способу життя: спорту, гігієні, правильному харчуванні, безпеці.

Необхідність популяризації правил дорожнього руху, особливо серед дітей, завжди є важливою, адже цього вимагає саме життя. Тому, в рамках тижня безпечного дорожнього руху ООН, в Дитячій центральній бібліотеці ім. О.Пушкіна пройшов бібліофорсаж «*Безпечний рух – твій вірний друг*», який викликав неабиякий інтерес у читачів 2-А, 2-В класів ЗОШ №25. Малюки дізналися про сигнали світлофора, пішохідний перехід, про правила переходу по «зебрі». Родзинкою заходу були дидактичні ігри «Світлофор» та «Дорожні знаки», що знайомили дітей з різними ситуаціями, які можуть чекати на дорозі.



Бібліофорсаж «Безпечний рух – твій вірний друг»

Цікаво і нестандартно пройшли урок-обережності «*Бабусина наука для неслухняного онука*», корисне меню «*Вітаміни нас врятовують і здоров'я подарують*» та фітнес-хвилинка «*Нумо, хлопчики й дівчатка, вправно робимо зарядку!*», під час яких читачі дізнавалися, що ж означає «бути здоровим» та що впливає на здоров'я людини.

До Всесвітнього дня здоров'я у нашій книгозбірні відбулася гра-обговорення «*Здоров'я це життя!*», під час якої учні 6-х класів ЗОШ №25 говорили про дотримання режиму дня, загартовування організму, правильне харчування, заняття спортом. Кульмінацією заходу стала весела зарядка та цікаві ігри.

Повага до природи визнана однією з фундаментальних цінностей у Декларації тисячоліття ООН. А відсутність екологічної культури – чи не найважливіший чинник, який стримує перехід до сталого розвитку і вирішення найгостріших екологічних проблем людства. Вихованню **екологічної культури дітей і підлітків**, як пріоритетного напрямку роботи ДЦБ ім. О.С. Пушкіна, сприяв **цикл заходів «Давайте вернемо землі всі веселкові кольори!»**.

Важливу роль в популяризації екологічних знань відіграє література екологічної тематики, тому протягом року в бібліотеці проходили екологічні читання *«Екологічне мислення на порозі 21 століття»*, направлені на розуміння екологічних проблем та пробудження небайдужого ставлення до природи у читачів.

Вже третій рік поспіль бібліотекарі молодшого відділу обслуговування разом з читачами під час зимових канікул проводять екологічну акцію *«Допоможи пташкам взимку!»*, під час якої діти приносять птахам різні ласощі: пшоно, просо, шматочки сала, хліба та залишають їх у годівничках (див. розділ II).

Допомагала малюкам заглянути в самі таємничі куточки природи постійно діюча книжкова виставка-календар *«Дарує нам природа чарівні пори року»* що привертала увагу читачів своїм яскравим оформленням.

В рамках місячника екологічного виховання *«Екологічна безпека як складова національної безпеки»* в бібліотеці для читачів-учнів 8-А класу ЗОШ №12 та 7-А класу ЗЗСО №22 відбувся літературно-екологічний колаж *«Від екології природи до екології душі»*. Гостем заходу став відомий український поет-земляк Микола Джміль, який в цьому році відсвяткував своє 60-річчя. Головною темою зустрічі було бережливе ставлення до природи. Поет наголосив, що забрудненість навколишнього середовища є наслідком бездуховності, тому кожен повинен починати з себе, дбати про чистоту своєї душі. Затамувавши подих діти слухали вірші Миколи Джмеля з його збірок *«Долоні сонця»*, *«Джерело істини»* та *«Коло»*.



Літературно-екологічний колаж «Від екології природи до екології душі»

До Всесвітнього дня Землі для учнів 2-А класу ЗОШ №25 пройшов екологічний компас *«Чистий світ навколо нас – це для нас»*, під час якого бібліотекарі намагалися формувати у читачів-дітей екологічну культуру і свідомість, гуманне, шанобливе ставлення до природи, до всього живого.

В цьому році минає 33-тя роковина аварії на Чорнобильській атомній електростанції, наслідки якої весь світ долає й досі. Цій темі присвячувався екологічний дозор *«Місто-привид. Чим живе Прип'ять?»*, що пройшов в рамках місячника екологічного виховання. Учні 7-го класу ліцею № 8 пригадали страшні факти Чорнобильської катастрофи, згадали ліквідаторів, що пожертвували власним здоров'ям і життям на благо порятунку цілої держави.



Екологічний дозор «Місто-привид. Чим живе Прип'ять?»

Затамувавши подих читачі дивилися презентацію про сьогодення мертвого міста, дізналися про сталкерів та самоселів, що живуть в зоні відсудження. Гарним доповненням заходу була виставка-спогад «Чорнобиль – попередження людству», на якій розмістилися друковані та фотоматеріали.

До Всесвітнього дня захисту тварин в інтернет центрі бібліотеки відбулося догшоу «Завжди поруч з нами», на яке завітали учні групи подовженого дня ліцею № 35. Під час заходу діти дізналися про тісну співпрацю людини і собаки впродовж тисячоліть, познайомилися з популярними породами собак, переглянули відео про кумедних цуценят та взяли активну участь у конкурсах «Собачий барометр», «Казкова собакіада», «Собачий концерт». Захід вийшов цікавим і зворушливим, діти розповіли про своїх улюбленців та продемонстрували доброту і людяність до цих розумних, милих та відданих тваринок.



Дог-шоу «Завжди поруч з нами»

Сприяв моральному та духовному вихованню дітей, формуванню в них кращих людських рис - добра, милосердя, співчуття до ближніх, толерантності **цикл заходів з морального, духовного та етичного виховання «Сію дитині в серденько ласку»**.

Важливим напрямком в роботі бібліотеки в звітному році було виховання загальнолюдських цінностей у підлітковому середовищі, створення умов для кращої соціалізації молоді у суспільстві, чому сприяв психологічний дайв-гід «Шлях до себе», що пройшов в рамках роботи Центру соціальної адаптації підлітків «Тінейджерські проблеми». Допомагають нам у цій справі: психологи, лікарі, юристи та інші фахівці.

Віта Ярмач - викладач кафедри Міжрегіональної академії управління персоналом, практичний психолог ЗОШ № 10, вже багато років є найбільшим помічником-волонтером у подоланні підлітками складного перехідного періоду. Разом з нею було проведено чимало занять.

Так, під час проблемного діалогу *«Стоп, булінг. Як вирішувати конфлікти»*, говорили про насилля, що в дитячому середовищі отримала назву «булінг». Ситуаційні вправи, що використовувалися під час заходу дали можливість присутнім 9-м класам ЗОШ № 16 отримати рекомендації та поради щодо боротьби з булінгом у школі, визначити для себе наслідки насильницької поведінки, а також удосконалити навички виходу з конфліктів.



Проблемний діалог «Стоп, булінг! Як вирішувати конфлікти»

Емоції, які відчуває підліток, здатні спричинити у нього імпульсивну поведінку, яка нерідко шкодить не тільки йому самому, а й людям навколо. Ця тема була головною під час тренінгу *«Негативні емоції, або Як прокачати свій самоконтроль»*, під час якої підлітки вчилися контролювати себе та свої емоції.

Неабиякий інтерес викликали у підлітків круглий стіл *«Самолюбство чи егоїзм?»* та інсайт-заняття *«Я, мої вміння презентувати себе»*, на якому читачі намагалися розібратися, що ж таке любов до себе, егоїзм та любов до інших, та як правильно презентувати себе іншим.

Як знайти своє покликання, як можуть допомогти у цьому батьки, кого запитати, з ким порадитися, до якого вузу вступати? На всі ці запитання шукали відповідь випускники 9-А та 9-В класу ЗОШ № 16 під час марафону професій *«Шлях у майбутнє»* разом з працівником Краматорського центру зайнятості – Волощенко Надією, як уникнути помилок та розчарувань у майбутньому виборі професії.

Під час заходу діти познайомилися з історіями успішних людей, дізналися про актуальні професії нашого регіону та професії які вже не користуються попитом. Активно приймали участь у профорієнтаційній вікторині, грали в ігри.

Всі випускники отримали буклети *«Навігатор вибору професії»* та флаєр *«Твій шлях у світ професій»*, а також познайомилися з безкоштовним додатком *«Центр професійної орієнтації»*, який створено з метою допомоги випускникам навчальних закладів у виборі майбутньої професії та отримати відомості про світ професій, пройти тестування, скористатись відомостями про навчальні заклади, дізнатись більше про онлайн-освіту, тощо.

Наприкінці марафону професій, підлітки прийшли до висновку, що ким би вони не мріяли бути, яку професію не обрали – кожен повинен добре знати свою справу та робити її чесно й уміло.



Марафон професій «Шлях у майбутнє»

Всі заходи психологічного дайм-гиду викликали у тінейджерів захоплення і бажання спілкуватися у такому форматі й надалі.

ДЦБ ім. О. С. Пушкіна продовжила в цьому році свою співпрацю з Консультаційним бюро громадян м. Краматорська. Завдяки сумісній роботі в читальному залі відбулися юридичні консультації для громадян з інвалідністю по слуху. Захід пройшов в рамках роботи Програми відновлення та розбудови миру ПРООН в Україні.

В рамках Всеукраїнського Дня Добрих Справ Книжчин дім приєднався до Всеукраїнської благодійної акції «Щедрий вівторок» разом з учнями 2 класу Краматорської санаторної школи-інтернату №10. Бібліотека поділилася книгами, які їй подарували читачі для проведення ярмарку з продажу книжок, щоб зібрати кошти на лікування Соловйової Віки з Рівненщини.

Важливою місією Дитячої центральної бібліотеки є виявлення та підтримка дітей, що потребують соціального захисту та особливої уваги, серед яких діти-інваліди. В умовах гуманізації суспільства і створення рівних можливостей для всіх ми повинні розпізнати, зрозуміти і підтримати особливу дитину.

ДЦБ ім. О.С. Пушкіна розвиває культуру поваги до особливих дітей, надає їм всебічну допомогу, проводить інклюзивні заходи для налагодження дружніх стосунків з ровесниками та участі у громадському житті. Так, наприклад, бібліотека працює з юнаком Олександром Куретковим, який відвідує безкоштовні курси української мови.

Що таке етикет і навіщо він потрібен? На це та інші питання отримали відповіді учні 1-В класу ЗОШ №22 в Книжчиному домі під час подорожі на пізнавально-ігровому диліжансі чемності «Привіт, весь світ!». Малюки дізналися багато нових цікавих фактів про історію етикету, про те, як вітаються люди в різних країнах світу, пригадали прислів'я і приказки про ввічливість, читали вірші.



Диліжанс чемності «Привіт, весь світ!»

У рамках тижня «Людей об'єднує добро» в Дитячій центральній бібліотеці ім. О.С.Пушкіна відбулося коло спілкування «Дружбою вміє дорожити», гостями якого стали вихованці ДНЗ №76. Діти говорили один одному добрі слова, згадували прислів'я та приказки про дружбу, грали в гру «Впізнай настрій» та демонстрували свої акторські здібності, зображуючи радість, злість, страх і печаль. Приємним сюрпризом для малюків став мультфільм «Не треба ображати друзів», який навчив малечу бути добрими, чуйними та щирими.

Вихованню почуття любові до людей та чуйності до друзів наших менших була покликана година щирості та доброти «Нам життя дано на добрі справи» по книзі Г.Троєпольського «Білий Бім, Чорне вухо».



Година щирості та доброти «Нам життя дано на добрі справи»

Неабияке значення в роботі ДЦБ ім. О.С.Пушкіна має естетичне виховання, що одночасно формує багату орієнтовану на загальнолюдські цінності особистість. Бібліотека підтримує творчі задуми своїх користувачів, щоб разом із ними поринути у світ прекрасного, відкрити незабгненні глибини мистецтва. В цьому допомагав **цикл заходів з естетичного виховання «Краса, уява та мистецтво»**.

Протягом року в бібліотеці пройшли виставки-вернісажі «Захоплення, що окрилює душу й натхнення дарує», де виставлялись творчі роботи читачів бібліотеки, Станції юних техніків, Центру позашкільної роботи, Донецького обласного еколого-натуралістичного центру.

Особливо полюбилися відвідувачам бібліотеки обласні виставки-конкурси різдвяних композицій «Вифлеємська зірка» та великоднього аранжування «Благовіст» Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, що покликані формувати у дітей та молоді любов до національних традицій та культури, виховувати бережливе відношення до оточуючого середовища. Ці виставки користуються великою популярністю, представляючи юних майстрів народних ремесел з усієї області.



Виставка різдвяних композицій «Вифлеємська зірка»

У бібліотеці кожна дитина має змогу розкрити свої творчі здібності, реалізувати потаємні задуми, випробувати свої сили в різних видах творчості і мистецтва, розширити світ своїх захоплень.

Так, до Міжнародного дня захисту дітей на бібліотечному подвір'ї маленькі читачі - вихованці ДНЗ №47 «Берізка» взяли участь у, вже традиційному, конкурсі малюнка на асфальті «Малюю світ, який люблю». Всі учасники свята отримали радісний настрій, а в подарунок - дитячі книжки і закладки.



Конкурс малюнка на асфальті «Малюю світ, який люблю»

Щоб доторкнутися до споконвічних українських традицій та поринути в таємничий світ народного мистецтва в бібліотеці пройшов майстер-клас зі створення ляльки-мотанки «Веснянки» від української майстрині Олени Сухоцької. Гостями заходу були читачі бібліотеки та майбутні дизайнери і модельєри, студенти Краматорського коледжу технологій та дизайну. Олена Сухоцька привезла із собою на захід колекцію ляльок-мотанок власної роботи, які справили незабутнє враження. Зустріч пройшла в рамках роботи УРК «Файно» та була цікавою і насиченою.

Гарним доповненням майстер-класу була книжкова викладка «Дивосвіт мотанки», яку організували в читальній залі працівники бібліотеки.



Майстер-клас зі створення ляльки-мотанки «Веснянки» від Олени Сухоцької

Приємно відмітити, що протягом року в бібліотеці пройшло чимало майстерок спільно з Українським розмовним клубом «Файно», що дозволило читачам доторкнутися до народної культури та побуту українців та поспілкуватися у неформальному творчому просторі. Так, у чудовій атмосфері тепла та радості відбувся майстер-клас з писанкарства. Учасники заходу дізналися про зміст закоданих символів, пізнали особливості регіональних розписів та навчилися розписувати писанки, використовуючи традиційні орнаменти.

Нестандартно пройшла мистецька година – art-квест *«Повернені шедеври»*. Читачі Інтернет-центру здійснили віртуальну подорож залами художньої галереї, знайомлячись із шедеврами світового мистецтва (див. також розділ 4.3).

Подібні заходи допомагають осмислити творчий геній художників та подарувати радість спілкування зі справжнім мистецтвом».

У гарній книзі важливий не лише зміст, а й ілюстрації. У цьому мали змогу переконатися учні 3-А ліцею №35 під час літературно-мистецької галереї *«Про фею Вікторію та її дитячі сни»*. Захід був приурочений до 65-річчя української художниці, ілюстраторки і письменниці Вікторії Ковальчук. Під час презентації діти познайомилися з творчим шляхом відомої художниці, її малюнками та переглянули уривок з відео *«Вікторія Ковальчук. Львів мистецький»*. Прикрашала захід міні-виставка книг з її чудовими ілюстраціями.

Вечір-спогад *«Недоспівана пісня»* познайомила відвідувачів українознавчого літнього табору «Світоч» ЗОШ № 25 з життям і творчістю видатного українського композитора, основоположника української естрадної пісні Володимира Івасюка, якому в цьому році виповнилося 70 років.



Вечір-спогад «Недоспівана пісня»

Напередодні новорічно-різдвяних свят в Дитячій центральній бібліотеці ім. О.С. Пушкіна відбулась новорічна фантазія *«Повільно падають сніжинки біля святкової ялинки»*. Першокласники ЗЗСО № 22 зустрілися з літературними героями дитячих книжок та здійснили цікаву мандрівку, сповнену чудес, жартівливих загадок, колоритних танців та веселих пісень.

Запам'ятався читачам майстер-клас із виготовлення новорічних прикрас *«А моя ялинка залишилася у лісі»*, що мав на меті популяризацію виробів зроблених своїми руками та сприянню розвитку і творчості дітей із флористичного мистецтва.

Робота дитячої бібліотеки на допомогу навчальному процесу та забезпечення потреб дозвілля школярів - найчисельнішої категорії користувачів, була об'єднана у **цикл заходів *«Вітрила книг дарують нам знання»***.

Не будучи освітньою установою, бібліотека виступає в якості партнера навчальних закладів, реалізуючи різноманітні проекти з метою підтримки додаткового освітнього процесу, одна з основних цілей якого - мотивувати дитину на самостійне і захоплююче добування знань і умінь.

Сьогодні перед бібліотекарями стоїть важливе завдання – донести до читача багатство ідейно-художнього змісту творів видатних майстрів слова, розкрити довершеність і своєрідність неповторного творчого почерку кожного митця визначити їхнє місце в літературному процесі. В цьому бібліотеці допомагає активна участь у

літературних проектах та фестивалях: «Українські письменники – дітям», «Схід читає», «Кальміус». Завдяки ним в книгозбірні відбуваються зустрічі і презентації відомих українських письменників та культурних діячів, підвищується рівень читацької активності, привертається увага з боку громади, різних установ та організацій.

Серед однодумців яких залучає бібліотека до популяризації сучасної української літератури є і активні користувачі, і філологи, і митці-аматори, літератори.

В цьому році гостями Книжчиного дому були: Макс Кідрук, Сергій Гридін, Сашко Дерманський, Жак Жаб'є, Кирило Курочка, Діана Мельникова, Ела Озоле, Ігор Бережний та ін. (див. також розділ 2.1)

Для популяризації нових та цікавих книжок, в бібліотеці постійно оформлювалися нові виставки та тематичні полиці, які привертати увагу своєю яскравістю, райдужністю та не залишили нікого байдужим. Особливо вдалим були: книжкова виставка-дегустація «Книжки на смак і на зуб», виставка-рандеву «Українське слово проситься до тебе», виставка-пропозиція «Бібліодрайв для підлітків», виставка-відкриття «Сучасні письменники – дітям», виставка «Сучасним письменникам України – УРА!», виставка «Нові книги – нові друзі» та ін.



***Книжкові виставки «Бібліодрайв для підлітків»
та «Сучасним письменникам України – УРА!»***

Запам'яталася експрес-виставка пригодницьких повістей «Володар дитячих мрій, або Пригоди з Сашком Дерманським», під час зустрічі з письменником, що відбулася за підтримки Благодійного фонду Сергія Жадана та Українського інституту книги.

Дитяча бібліотека слідкує за змінами шкільної програми та постійно оновлює списки читання.

П'ятий рік поспіль наша бібліотека працює в рамках Соціокультурного проекту «Вся Україна читає дітям» - Східноукраїнської філії Центру Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва. Щороку проходять обласні Літні та Зимові читання яким у нашому місті ми надаємо інформаційну підтримку. Феєричними була церемонія

нагородження переможців останньої хвилі Шкільних читань – Літніх читань-2019 та відкриття нової хвилі – Зимових читань-2020.



Підведення підсумків Зимових читань

Найоригінальнішою у цьому році була книжкова виставка-настрій «Вітальня мумі-тролів Туве Янссон», приурочена до 105-річчя від дня народження відомої фінської письменниці і художниці, що розгорнулася на молодшому відділі книгозбірні.

Гра для дітей – це не просто розвага, вона необхідна дитині для її повноцінного та гармонійного розвитку. Саме під час гри дитина пізнає навколишній світ і себе. Успішна промоція книги неможлива без використання різних видів гри, тому бібліотечні працівники постійно знаходяться у творчому пошуку оригінальних виховних ідей, форм та методів популяризації літератури. Такою знахідкою став книжковий летсплей «Казкова карусель» (Let's Play з англ. «давай пограємо»), під час якого маленькі читачі стали повноправними учасниками дії – вони разом із працівниками бібліотеки перевтілювалися на персонажів книги і занурювалися в події, які відбувалися з героями.

Учні ліцею №35 – ГПД-2 допомагали маленькому Алфі врятуватися від рижого kota Морріса у шафі, в якому потім йому було дуже-дуже самотньо, знайти друзів, ну і звісно – зачитували уривки з книги Стукман Н. «Алфі, який живе у шафі».

Школярам 4-Б ЗОШ №22 була представлена цікава книжка Штеффенмайер О. «Лізелотта захворіла». Ця книга дуже сподобалась дітям і вони почали грати: робили своїй улюблениці компреси, заварювали лікувальний чай, ставили градусник, піклувалися про корівку і панькалися з нею, тож Лізелотта зрозуміла, що хворіти не так вже погано.

Цікавим для малюків виявився цикл лялькових вистав *«Що буває, коли книга оживає»*.

Під час свята до Міжнародного дня захисту дітей *«Хай яскраво сонце світить, хай живуть щасливо діти»* сюрпризом для малят з дитсадка № 6 стала інсценізація лялькової вистави «Колобок», яку підготували наші активні читачі – волонтери, четвертокласниці А. Дероглазова та А. Агашкова.

Під час свята-відкриття «Читай-міста», ці дівчатка підготували для малят лялькову виставу за популярною серед маленьких читачів книгою Л. Паулі «Лисичка йде до бібліотеки».

Хочеться звернути увагу, що, нашим читачам завжди до душі театралізовані свята, вистави, дійства, які популяризують і розкривають, через мистецтво красу художнього слова.



Лялькова вистава за книгою Л. Паулі «Лисичка йде до бібліотеки»

Постійними партнерами в цьому є, - народний театр книги «Еспада» та Центр позашкільної роботи. Масштабно і незвично пройшла вистава «Зимова казка» від давніх друзів бібліотеки - вихованців театральної студії «Маскарад» (ЦПР, художній керівник - Мішарьова Т.). Юні актори створили для маленьких читачів веселу атмосферу, з героями улюблених казок, які нікого не залишили байдужими.



Вистава «Зимова казка»

Під час першого уроку «Свята моя земля, що зветься Україна» учні 4-х і 6-х класів ЗОШ №35 та ліцею №4 відправились у віртуальну подорож Україною. Особливе захоплення викликала у дітей електронна вікторина «Дивовижна Україна», відповідаючи на питання якої читачі відгадували назви і місце знаходження незвичайних пам'ятників України. Мандруючи територією Батьківщини діти сплели український віночок і ще раз переконалися, що наша країна мальовнича, рідна, мелодійна, дивовижна, єдина.

Бібліотека продовжила свою тісну співпрацю з групами подовженого дня ліцею № 35. Дуже добре зарекомендували себе такі форми роботи з цією категорією читачів, як: сторітелінг «У книжковій диво-країні» та казкотерапія «Цілий візок добрих казок». Всі ці заходи неодноразово проводилися з маленькими читачами. Особливо вдалим було заняття з казкотерапії за книгою німецької письменниці Штефані Далє «Лілія, маленька принцеса Ельфів», де малюків вразила чудова історія про маленьку принцесу та неймовірні казкові ілюстрації.

Приємно, що акція «Подаруй бібліотеці книгу», яка відбулася до Міжнародного дня дарування книг об'єднала всіх, хто любить читати і дарувати літературу. Містяни, читачі та меценати подарували 125 примірників книжок.

Найбільшу кількість книг в дар принесли Трунова Н. Є., Безкоровайна М. Г., Бергер Т. М., Романова Н., Пархомець О. і велика кількість людей, які не побажали себе назвати. Бібліотека щиро вдячна Посольству Бельгії в Україні, благодійному проекту Лакі Букс, Донецькому обласному еколого- натуралістичному центру за чудові подарунки.



Акція «Подаруй бібліотеці книгу»

Неабияким інтересом користувалася виставка - інсталяція «Микола Гоголь: шляхи творчої долі», присвячена 210-річчю від дня народження М.В.Гоголя. Вона знайомила читачів з життям і творчістю Миколи Васильовича, прищеплювала любов до читання художньої літератури. Виставка складалася з цікавих розділів: Гоголь в житті: відомий, невідомий, загадковий; Ласкаво просимо в Диканьку; Чудові перевтілення гоголівських осіб. Гарною прикрасою виставки-інсталяції були фігурки героїв гоголівських творів. Всі книги користувались попитом протягом року, особливо збірка «Вечори на хуторі біля Диканьки». Ефективність виставки склала 197 книг. Особливою популярністю книги користувалися під час проведення масових заходів.

Із задоволенням та власною ініціативою читачі прийняли участь у оформленні книжкової виставки-рекомендація для учнів 5-6 кл. «Незрівнянний майстер гумору», присвяченої 70-річчю з дня народження Д. Стронга.



Виставка-рекомендація «Незрівнянний майстер гумору»

Читачі писали відгуки на прочитані книги і рекомендували своїм одноліткам прочитати твори зірки сучасної англійської літератури. В своїх відгуках діти акцентували увагу на те, що творам Д. Стронга властивий своєрідний легкий стиль, лагідний гумор, зрозумілі та смішні для дітей ситуації, у які потрапляють його персонажі, та цікаві, небували сюжети. На креативне оформлення виставки відвідувачі бібліотеки звертали підвищену увагу і залюбки робили селфі біля неї. Ефективність виставки склала 57 примірників.

Першого квітня, у День сміху, користувачі Інтернет-центру бібліотеки насолоджувалися українським гумором, взявши участь у годині веселощів «*Жменя сміху дітям на потіху*». Діти пригадали походження свята, зокрема те, що історія Дня сміху починається ще в античний час, а в Україну прийшло з Німеччини. На заході прозвучали гуморески П. Глазового, О. Вишні, Г. Бойка, С. Олійника. Користувачі Інтернет-центру гарно провели час та дарували радість один одному.

До року Китаю в Україні в Інтернет-центрі бібліотеки відбувся відеоперегляд «*Барвисті світи китайського кіно*» (див. розділ 4.3). Юним читачам запропонували перегляд фентезійного фільму «Будинок літаючих кинджалів», про силу забороненого кохання і красу східних єдиноборств. Глядачам дуже сподобався фільм, особливо їх здивувало, що деякі сцени були відзняті в Івано-Франківській області, в місті Косові.

В Інтернет-центрі продовжив свою роботу відеозал «КіноМишка». Протягом року підлітки переглянули фільми: «Винні зірки», «Меч короля Артура», «Моллі Мун і чарівний підручник гіпнозу», «Кароліна у Світі Кошмарів» та ін. Найбухливіше обговорення виникло під час перегляду мультфільму «Полярний експрес», створеного по книзі письменника Кріса Ван Оллсбурга. Підліткам дуже сподобався фільм «Вечори на хуторі біля Диканьки», під час якого усі змогли відчутти дух справжнього українського традиційного Різдва. Під час перегляду присутні відверто сміялися з гоголівського гумору, та прийшли до висновку, що Гоголь в будь-які часи актуальний.

У ДЦБ ім. О. Пушкіна велика увага приділяється популяризації української літератури, особливо письменникам – ювілярам. В цьому році бібліотека святкувала 100-річчя Ю. Чеповецького, 125-річчя О.Довженка, 210-річчя М.Гоголя, 205-річчя Т.Шевченка, 105 річницю С. Руданського.

До дня народження видатного українського письменника-гумориста Степана Руданського в бібліотеці пройшла літературна вітрина «*І сатирик, і лірик*» для справжніх поціновувачів творчості відомого сатирика, аби в черговий раз перейнятися його живим гумором. Справжньою родзинкою заходу став виступ учнів 7-В класу ЗОШ №25, які інсценували твори С. Руданського та співали в караоке пісню «Повій, вітре, на Вкраїну».

Ювілейним книжкам присвячувалися книжкові виставки «*Ювілейна мозаїка 2019 року*» та «*Зорепад Книжкових ювілеїв*».



Книжкова виставка «Ювілейна мозаїка 2019 року»

Маленькі читачі були у захваті від сторісеку «*Чарівна торбинка*», що працював протягом року на молодшому відділі.

У вінок весняних свят гарно вплітається свято - **Всеукраїнський тиждень дитячого читання**, прикрашене особливим колоритом – дитячими дзвінками голосами, сміхом, гумором і книгами.

Цього року він пройшов в Дитячій центральній бібліотеці ім. О.С.Пушкіна під гаслом: «*Нам книжка відкриває всі світи*». І вже традиційно, розпочався зі свята-відкриття «Запрошує весна у світ книжковий», на який завітали наші маленькі читачі та учні з 2-А та 2-В класу ЗОШ №25. До них на зустріч завітали казкові Мальвіна та Буратіно. Дітям сподобалися літературна вікторина, веселі пісні, ігри та розваги, які допомогли провести друзі бібліотеки – педагоги з ЦПР.



Свято-відкриття «Запрошує весна у світ книжковий»

До 210-річчя від дня народження М. В. Гоголя в бібліотеці відбулася літературна вітальня «*Його народила українська земля*», гостями якої стали учні 6-А класу ЗОШ №12, аби згадати чудові твори митця.

Діти із задоволенням слухали уривки з творів письменника, розгадували літературний кросворд, взяли участь в вікторині «Гоголівська спадщина», дивились уривки з кінофільмів знятих за мотивами творів письменника, слухали українські пісні.



*Літературна вітальня «Його народила українська земля»
та книжкова виставка «Микола Гоголь: шляхи творчої долі»*

Родзинкою літературного свята став виступ акторів Народного театру книги «Еспада» (художній керівник О. Певнева), які показали уривок з повісті М. Гоголя «Майська ніч, або Утоплена». Віртуозна гра акторів театру С. Калюжного (Левко) і Д. Байгузової (Ганна) просто вразила юних читачів. Чудовим доповненням заходу стала книжкова виставка «*Микола Гоголь: шляхи творчої долі*».

Надзвичайно цікавим було літературне віконце «*Зимова казка, яка зігріває дитячі серця*», присвячене 175-річчю казки Г.К. Андерсена «Снігова королева».



Літературне віконце «Зимова казка, яка зігріває дитячі серця»

Запам'яталась дітям театральна вистава «*Пригоди в країні Казкарії*», яку презентували вихованці театральної студії «Маскарад» (ЦПР, художній керівник – Н. Мініна).

Маленькі читачі з радістю взяли участь у яскравому театралізованому дійстві та поринули у захопливі пригоди разом з улюбленими героями багатьох казок. Малеча активно відповідала на питання акторів під час казкової вікторини, що засвідчило, що діти люблять читати та добре знають казки. Вистава пройшла на одному подиху, адже у ній використовувалося багато музики, танців та взаємодії з читачами.



Театральна вистава «Пригоди в країні Казкарії»

У захопливу мандрівку країною творчості української казкарки вирушили учні 3-Б класу ЗОШ №25 під час літературної візитівки «*Світло яскравих казок Зірки Мензатюк*», присвяченої 65-річчю дитячої письменниці. Книга «Чарівні слова» познайомила дітей зі словами і висловами-паліндромами та відкрила для юних мандрівників захопливі шляхи вивчення рідної мови. А казка «Іди, іди, дощику» зі збірки «Як до жабок говорити» та однойменна народна пісенька розважили дітей.

Особливу насолоду хлопчики і дівчатка отримали від «смачної» книжки «Зварю тобі борщик». Уважно прослухавши оповідь, читачі гуртом «варили борщ», правильно згадуючи усі інгредієнти корисної української страви.



Літературна візитівка «Світло яскравих казок Зірки Мензатюк»

Цікавим та повчальним для 1-А класу ліцею №35 було бібліознайомство «Вчимося доброті й любові», що мало за мету зацікавити малюків творами сучасних українських дитячих письменників - Мар'яни й Тараса Прохаськів та залучити дітей до читання. Дітям були представлені книжки «Хто робить сніг», «Куди зникло море» та інші. Діти прослухали декілька епізодів з цих чудових творів, подивилися буктрейлер за мотивами книги «Життя і сніг» і зробили висновок, що добро не з'являється саме по собі, завжди повинні бути люди, які його творять. Кумедні і неперевершені кротики, яких створила Мар'яна Прохасько, дуже сподобались малюкам і вони з радістю розмальовували картинки з їх зображенням.



Бібліознайомство «Вчимося доброті й любові»

З нагоди 160-річчя від дня народження Артура Конан Дойла працівники читальної зали запросили читачів на засідання детективного клубу «Елементарно, Ватсон!»

Під час заходу діти не тільки в ігровій формі познайомилися з кращими творами А. Конан Дойла про знаменитого детектива, відвідали (віртуально) знаменитий «Музей

Шерлока Холмса» на Бейкер-стріт, а й спробували свої сили в ролі сищиків. Завдяки хитромудрим завданням, діти змогли проявити свою кмітливість і уважність, логіку і вміння нестандартно мислити.

Захід супроводжувався музикою і уривками зі знаменитого фільму «Пригоди Шерлока Холмса і доктора Ватсона».



Детектив-клуб «Елементарно, Ватсон!»

Чудовим доповненням Тижня була ювілейна полиця *«Веселі іменини в книжковій родині»*, що знайомила читачів бібліотеки з книгами-ювілярами.

Будь-яке свято – це завжди багато щирих, друзів, це теплі слова вітань. Саме таким було свято-відкриття *«Читай-міста»*, на яке завітали не тільки читачі і громада міста, а й друзі та партнери, всі ті, хто допомагав створювати скверик навколо бібліотеки, і ті, хто допомагав організувати свято для краматорських дітей та їх батьків. Обладнання майданчика та благоустрій території навколо бібліотеки взяли на себе завод автогенного обладнання ДОНМЕТ (Володимир та Ірина Сергієнки) та краматорська ІТ компанія QuartSoft Ukraine (Сергій Кондратюк), за що бібліотека дуже вдячна благодійникам.

Приємним є той факт, що до організації та проведення свята долучилися: Клуб підприємців Краматорська, Комбінат дитячого харчування (Алла Куш та Ганна Аладьєва), кафе «Боцман» (Алла Бадерна), Центр позашкільної роботи (відділ інструктивно-методичної та організаційно-масової роботи - Тетяна Бичек, Школа бойового гопака ім. В. Стуса - Віктор Авраменко), Український розмовний клуб *«Файно»* (Оксана та Світлана Муравльови), Дитячий розважальний центр *«RIA LAND»*, волонтери бібліотеки та її читачі.

Святкування вийшло неймовірним, всі присутні весело і цікаво провели цей день. Діти прийняли участь у розважальній програмі *«Бібліотека, що зіграє дитячі серця»*, у майстер-класах, конкурсах, вікторинах та змаганнях. Ніхто не залишився без подарунків та яскравих емоцій, а бібліотека поповнилася новими шанувальниками книги та читання.



Свято-відкриття «Читай-міста»

Протягом року до Книжчиного дому на екскурсії «*Бібліотека - диво, бібліотека – клас, вона завжди чекає вас!*» завітало багато малюків. Під час заходу читачів знайомили з цікавими фактами про книжки, презентували дитячі журнали, розповідали про правила бібліотеки та навчали лікувати книги. Доповнювала екскурсію казк'ютерна гра «Чарівний віночок».

Традиційно напередодні Всеукраїнського дня бібліотек у нашому Книжчиному домі пройшов **Тиждень популяризації бібліотеки та бібліотечної професії «Бібліотека – місце зустрічі людей та ідей»**, під час якого відбулася велика кількість цікавих заходів та зустрічей, присвячених дітям, книзі та читанню.

Урочистими були святкові розваги «*В читачі посвята – для дітей всіх свято!*», учасниками яких стали школярі 2-Б класу ліцею № 35. У чарівний світ книги разом з дітьми подорожували розумний Казкар, весела Пеппі Довгапанчоха та добрий Пірат. Маленькі читайлики із задоволенням взяли участь у веселих літературних іграх, відгадували казкові загадки та охоче танцювали.



Святкові розваги «В читачі посвята – для дітей всіх свято!»

У читальній залі бібліотеки пройшло свято вірних читачів «*Бібліотека світлий дім – живе дитинство й щастя в нім*» на якому були підведені підсумки літнього конкурсу «*Книжковий володар літа -2019*».



Свято вірних читачів «Бібліотека світлий дім – живе дитинство й щастя в нім»

В конкурсі змагались дві команди читачів: «Книжкові гноми» (учні 1-4 кл.) і «Начитані та щасливі» (учні 5-9 кл.) які разом за літо прочитали майже 4000 книг.

Вже п'ятий рік поспіль Асоціація жінок «Пані» виступила партнером конкурсу та підтримала призами його переможців. В цьому році маленькі читачі отримали сертифікати на придбання канцелярських товарів. Представниці Асоціації разом з співробітниками бібліотеки привітали переможців і побажали їй надалі захоплюватися читанням та пізнавати прекрасний світ книжок.

Родзинкою тижня була промоакція «Сьогодні я – бібліотекар!», під час якої наші читачі спробували себе в ролі бібліотекарів. Ця форма роботи прийшла до вподоби нашим користувачам.

Літо – найулюбленіша пора всієї дитвори. Книжчин дім вже давно став місцем, де можна цікаво, корисно, а головне - весело провести свій літній відпочинок. А щоб літні канікули для читачів пройшли незабутньо - в бібліотеці працювала **програма літніх читань «Сонце, книга, гарний настрій»**.

Відкриттям літньої програми стало святкове асорті «Дитячих мрій країна - чудова і чарівна», присвячену Дню захисту дітей. Бібліотека радо зустріла своїх давніх друзів – маленьких вихованців ДНЗ №47 «Берізка». Під час заходу малята охоче танцювали, співали, брали участь у веселих іграх і розвагах.



Святкове асорті «Дитячих мрій країна - чудова і чарівна»

Учні з пришкільних літніх таборів міста під час канікул часто відвідують Дитячу центральну бібліотеку ім. О.С. Пушкіна, щоб рости в світі гармонії і творчості, всебічно розвиватися і кожен день дізнаватися щось нове.

Незабутнім був веселий лоскотон «Творці українського гумору» для читачів-відвідувачів українознавчого табору «Світоч» ЗОШ № 25.

Під час заходу діти пригадали творчість Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Михайла Старицького, Остапа Вишні, Грицька Бойка, Павла Глазового. З великим зацікавленням слухали гуморески і вірші-веселинки у виконанні Вікторії та Софії Ступак - акторок народного театру книги «Еспада» (художній керівник Олена Пєвнева).



Веселий лоскотон «Творці українського гумору»

На завершення, підлітки переглянули фільм «За двома зайцями». Юнаки мали змогу сфотографуватися, переодягнувшись у костюм Голохвастова, та уявити себе головним героєм комедії. Дуже приємно, що діти пригадали фразу з переглянутого фільму: «Піджак – це головна форма. Немає форми-немає людини». Захід пройшов жваво та весело.

Під час літературного аукціону «*Веселі історії від Сашика Дерманського*» працівники бібліотеки познайомили юних читачів-відвідувачів літнього пришкольного табору ЗОШ №15 з книгами Дерманського та переглянули мультфільм «Казки дракона Омелька», після чого діти спробували розіграти лялькову виставу за цією казкою.

Літні канікули – найкращий час, коли можна відпочити і набратися сил для нового навчального року. А щоб літо залишило по собі тільки добрі враження та щасливі спогади, треба знати та дотримуватися правил безпеки під час літнього відпочинку. Тому в Дитячій центральній бібліотеці ім. О. Пушкіна в рамках роботи Центру соціальної адаптації підлітків «Тінейджерські проблеми» відбулось інформаційне вікно «*Обережним влітку будь, про здоров'я не забудь!*» з дітьми шкільного оздоровчого табору ліцею № 35.



Інформаційне вікно «Обережним влітку будь, про здоров'я не забудь!»

Лікар-методист краматорського Центру первинної медико-санітарної допомоги №1 Анатолій Українець пояснив, як уникнути небезпечних випадків під час відпочинку на природі, про дотримання правил поведінки в лісі, на воді, при спілкуванні з домашніми тваринами. Читачі охоче працювали в групах та взяли активну участь в обговоренні питань стосовно шкідливих звичок. Захід пройшов у цікавому спілкуванні, під час якого діти набули необхідних знань з безпеки.

Весело та цікаво пройшла літня читальня «*З книжками на повітрі*». Бібліотекарі читали малюкам вірші Г.Чубач та казку «Горщик каші» Братів Грімм.



Літня читальня «З книжками на повітрі»

Вихованці пришкільного табору ЗОШ №2 знайомилися з відомою дитячою письменницею Еліною Заржицькою та її чудовими книжками про китеня Тимка. Так, мандруючи літературною акваторією «Чудові історії про китеня Тимка» разом з невгамовним, добрим і трішки збитошним китенятком, дітлахи вирушили на пошуки своїх перших прецікавих пригод.



Літературна акваторія «Чудові історії про китеня Тимка»

Інтернет-центр підготував для своїх маленьких користувачів з шкільного табору та сімейного центру «Планета знань» справжній сюрприз – інтернет-смаколики «Новинки з Павутинки». На юних читачів, у яскравих костюмах з піратським прапором, чекала пригодницька подорож «Таємниці піратського острова».



Пригодницька подорож «Таємниці піратського острова»

Кумедні пірати відразу занурилися у атмосферу пригод, загадок та невідомості. Хто такі флібустьєри та корсари, де пірати ховали свої клади, які автори розповідали про життя піратів? Про все це дітлахи дізналися упродовж цікавої пригодницької подорожі. Великий інтерес у дітей викликала виставка книг популярних авторів:

Стівенсона А., Сабатіні Р., Купера Ф., Дюпена О., які написали захоплюючі твори про піратів.

Родзинкою зустрічі на «піратському острові» став яскравий колаж піратських скарбів, який діти збирали усією дружною компанією.

Читання книжок у нашій бібліотеці поєднується із переглядом пізнавальних мультфільмів. Протягом літа співробітники підбирали такі мультфільми для своїх маленьких читайликів під час мультитеки «Мультатакемія», щоб вони були поштовхом для нових занять.



Мультитека «Мультатакемія»

Таким чином, культурно-просвітницькі заходи, проведені цього року дають змогу: правильно формувати культуру читання у дітей, прагнення до книги, як до джерела духовного розвитку; виховувати потребу і навички звертання до книги та вміння користуватися нею; формувати особисті мотиви читання з раннього віку дитини; інформувати, консультувати дитину у виборі літератури; планувати своє читання (за участю організаторів дитячого читання), сприяти розвитку правильного та якісного читання, залучення до активного відвідування батьками та дітьми бібліотеки.

Дитяча центральна бібліотека ім. О.С.Пушкіна була і зостається інформаційним центром та культурним осередком для місцевої громади. Завжди перебуває у творчому пошуку та сповнена нових планів, ідей, проектів.

III Інформаційно-бібліотечні ресурси

3.1 Комплектування та використання бібліотечного фонду

Якісний бібліотечний фонд, його відповідність читацьким запитам визначає рівень бібліотечного обслуговування населення. Робота з фондом – це важке завдання. Фонд потрібно постійно оновлювати, вивчати, зберігати, забезпечувати його раціональне функціонування, тому робота з ним – це безперервний, копіткий процес, що потребує висококваліфікованих бібліотечних кадрів, зваженого, сучасного підходу.

Тому, у 2019 році бібліотечні працівники продовжували формування оптимального складу бібліотечного фонду, відповідно інформаційних потреб користувачів.

Серед пріоритетів – збільшення інформаційних ресурсів, розширення типового і видового складу фонду.

Станом на 01.01.2020 року фонд бібліотеки налічує - **64299 примірників**.

За звітний рік до бібліотеки **надійшло 2345 примірників** на суму: **149827 грн.**

Поповнення складає всього **3,7 %** від загальної кількості фонду. Це, на жаль, менше, ніж передбачено Державними соціальними нормативами забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні.

З них:

- книг, брошур **1869 прим.** на суму: **129933 грн.**
 - за кошти бюджету **432 прим. (23,1 %)** на суму: **47354 грн.;**
 - за кошти спец. рахунку - **0 прим.;**
 - дар читачів - **955 прим. (51,1 %)** на суму: **28161 грн.;**
 - з обмінно-резервних фондів **430 прим. (23 %)** на суму: **52318 грн.;**
 - дар авторів, організацій – **3 прим. (0,2 %)** на суму: **889 грн.;**
 - інші джерела, заміна - **49 прим. (2,6 %)** на суму: **1211 грн.;**
 - перерозподіл – **0 прим.;**
- періодичних видань **476 прим. (45,6 %)** на суму: **19894 грн.**
- електронних видань - **0 прим.** на суму: **0 грн.**

Джерелами фінансування для поповнення бібліотечних фондів були бюджетні кошти, надходження з інших джерел та дарункові видання.

Джерелами фондоутворення були надходження з державної програми «Українська книга» - 310 прим, видання, подаровані читачами, авторами, придбані за спонсорські кошти тощо.

У звітному році ми отримали подарунки від видавництв «Книжковий клуб «КСД», «Урбіно», «Грані – Т», «Академія», «ВСЛ» тощо.

ДЦБ ім. О. Пушкіна отримала науково-популярну літературу для підлітків від благодійного проекту Лакі Букс. Книги допоможуть читачам під час глибокого вивчення предметів шкільної програми.

Від АТ «Кредобанк» ми отримали книгу «Світ грошей».

Завдяки «Українському інституту книги» ми безкоштовно отримали 141 книгу від різних видавництв України.

Громадська організація «Молодіжна Альтернатива» в рамках проекту «Інформаційна підтримка ЄС – бібліотекам для дітей та юнацтва в Україні» надіслала методичні та інформаційні матеріалами для оформлення куточка Європейського Союзу «ЄС на книжковій полиці».

Від Посольства Бельгії в Україні для нашої бібліотеки було презентовано видання бельгійських коміксів про Смurfів, відомого бельгійського автора Пейо. Книги вийшли у перекладі українською мовою.



Книжкові подарунки від спонсорів

Великою підтримкою у національно-патріотичному вихованні стануть книги надані ГО «Українська ініціатива». В центрі уваги «Літопис українського Донбасу. Донбас в часи Визвольних змагань 1917-1921 років» та «Літопис українського Донбасу. Донбас в часи Визвольних змагань 1921-1941 років», упорядник Ю. Косенко.

Відомий художник-аніматор і музикант, громадський діяч, актор і сценарист, лідер і вокаліст українського гурту «От вінта!», він же – засновник спільноти «Добродій» – Юрій Журавель презентував Дитячій центральній бібліотеці неймовірний подарунок: комплект, що складається з мульти-книги «Знай наших» та однойменного календаря з портретами найвідоміших українських героїв: військових, вчених, композиторів, художників, які увійшли в українську та світову історію, науку, культуру.

Допоможуть у морально-духовному вихованні читачів нашої бібліотеки книги подаровані від Донецької єпархії Православної церкви України, за підтримки військового капелана протоієрея В. Літа та ієрея М. Сиротенка.

Вагомим доповненням книжкових фондів стали дарункові видання авторів – уродженців рідного краю. Це книга «Потойбіус», юного краматорського автора – дев'ятикласника Кирила Курочки, збірник науково-документальних праць «Слобожанщина: Погляд у минуле», І. Бережний «Від полум'я не врятував», М. Супличенка «Случилась життя», Е. Озоле «Реплика Диора».

Продовжує поповнюватися новою літературою українсько-чеський Інформаційно-культурний центр «Чеська ластівка». Від нашого давнього друга і партнера з Чехії – Яна Навратіла отримали в дар нові книги - роман М. Кундери «Вальс на прощання», двома мовами українською та чеською, а також книги Мартіна Содомки «Як змайструвати автомобіль» і «Як прокласти залізницю».

З метою залучення позабюджетних коштів для комплектування книжкового фонду була проведена **акція «Подаруй бібліотеці книгу»**, присвячена Міжнародному дню дарування книг. Дарувальниками книг для бібліотеки стали більше 45 осіб і організацій. Читачі бібліотеки, письменники міста і країни, працівники книжкових магазинів, волонтери, батьки активно підтримали нашу акцію, яка об'єднала всіх, хто

дарує книги дітям і прищеплює їм любов до читання. Проведення цього заходу перетворилося на свято, яке відкрило нові можливості партнерства бібліотеки з тими, хто живе, працює і творить для дітей. Всього було подаровано - 125 книг.

Безкоштовне поповнення фонду бібліотеки склало – 40,9 % від загального надходження літератури. У порівнянні з минулим роком (2018 - 2,3 %) – цей показник значно вище.

У 2019 році продовжує зберігатися тенденція поповнення бібліотечного фонду якісною україномовною літературою (отримано **укр. мовою 1640 прим.; рос. мовою – 698 прим., інозем. мовами – 7 прим.**)

Дитяча періодика – надійне джерело корисної інформації для найменших читачів. У 2019 році бібліотека отримувала **61 назву** періодичних видань. Це відповідає Державним соціальним нормативам.

Протягом року працівники бібліотеки продовжували роботу по рекласифікації фонду з ББК на УДК. Було повністю перешифровано та реструктуризовано фонд молодшого відділу обслуговування та найбільш затребуваної літератури зі книгосховищ, загалом - близько 20 000 примірників книг.

Незважаючи на активну роботу по **оптимізації бібліотечного фонду**, у бібліотеці ще є досить великий обсяг документів, що не використовується, і насамперед – суспільно-гуманітарного змісту

Тому, впродовж звітного року проводилась робота по списанню бібліотечного фонду. За результатами вивчення та відбору вилучено з різних причин 3008 примірників документів. З них: фізично зношених документів – 2768 примірників, не повернуті читачами – 49 прим., періодичні видання – 191 прим. В інвентарних книгах зроблені відмітки про списання, картки вилучено з електронного та карткових каталогів.

3.2 Робота з читацькими відмовами

Читацький попит є традиційною формою бібліотечної роботи, який дозволяє проаналізувати якість комплектування фонду, його організацію, збереження і використання.

Наша Дитяча центральна бібліотека ім. О. Пушкіна провела щорічний аналіз з незадоволеного читацького попиту, який дозволяє простежити динаміку читацьких інтересів та уподобань, виявити зміни у тенденціях читання та функціонування книги у суспільстві. У рамках даного вивчення аналізувався матеріал за зошитами незадоволеного попиту відділів бібліотеки.

Основними мотивами звертання читачів до нашої дитячої бібліотеки є перш за все навчальні потреби читачів, також їх цікавить література пізнавального характеру та читання художньої літератури для відпочинку; дуже рідко – самоосвітні мотиви, ще рідше – громадські.

Протягом 2019 року у бібліотеці було зафіксовано 87 відмовлень, що на 20,1% менше ніж у 2018 році. В межах відділів бібліотеки відмови розподілилися таким чином:

Таблиця 1

Рік	Загальна кількість	АБ 5-9 кл.	Молодший відділ	Ч/з 5- 9 кл.
2018	109	80 (74,4%)	25 (23%)	4 (3,6%)
2019	87	87 (58,6%)	33 (38%)	3 (3,4%)

Із таблиці бачимо, що в цілому незадоволений попит порівняно з минулим роком зменшився, завдяки надходженню літератури – в 2019 р. – 2345 примірників, (2018 р. – 1326 прим.) Але, так як і в минулому році найбільша кількість відмов

zareєстрована у відділі абонементу учнів 5-9 класів, через нестачу необхідної кількості екземплярів видань та брак класичної літератури за шкільною програмою на українській мові.

Відсоток відмов у відділі молодшого абонементу збільшився, у порівнянні з минулим роком, за рахунок відсутності творів сучасних українських авторів.

За мовною ознакою відмови розподілилися таким чином:

Таблиця 2

Всього	Українською	Російською	Іноземною
87 (100%)	40 (46%)	44 (50,5%)	3 (3,5%)

Проаналізувавши зошити обліку незадоволеного попиту читачів бачимо, що за галузями знань відмови цього року розподілилися таким чином:

Таблиця 3

Всього	Суспільно-політична	Природничі	Мистецтво і спорт	Твори художньої літератури та мовнознавства
87 (100%)	5 (5,7%)	4 (4,6%)	2 (2,3%)	76 (87,4%)

Найбільша кількість відмов у цьому році, за галузевою ознакою це відмови на твори сучасних українських і зарубіжних (в тому числі російських) авторів. Також багато відмов через недостатність екземплярів видань на твори за шкільною програмою та на такі, які не вивчалися раніше. Це такі твори, як: Муляр М. «Гра», Азимов А. «Професія», Улицька Л. «Паперова перемога», Костенко Л. «Чайка на крижині», Белль Г. «Путник когда придет в спа...», Платонов А. «Юшка», Чемерис В., Підгірянкa М. «В чужому пір'ї», «Вітька+Галя», Нестайко В. «Супер «Б» з фрикадельками», Ніцой Л. «Незламні Мураші», Вороніна Л. «Прибулець із країни нямликів», Роздобудько І «Коли оживають ляльки», Кононенко Є «Неля, коли ходить по стелі».

Відмови за інтересами читачів пов'язані з більшою їх поінформованістю завдяки мас-медіа та мережі Інтернет. Сучасні маленькі читачі із задоволенням читають фентезі, дитячі детективи та історії про стосунки підлітків. Це такі книги, як: Прачетт «Благие намерения», Кидд Р. Серія «Пираты карибского моря», «Шоколадні вірші про кохання», Пономаренко Л. «Ніч у кав'ярні самотніх душ»; добрі казки Миронова Е. «Собачка Чапа и ее друг Топ», Усачев А. «Все о Дракоше. Все о дедморозовке», веселі пригоди - Роньшин В. «Про Маряна Морквяна та Маринку Мандаринку», Бобановський П. «Неслухняний велосипед», Нікітінський Ю. «Будинок двірників».

Попит на галузеву літературу цього року - 12,6%, трохи зменшився порівняно з минулим роком на 1,2% (13,8% за 2018 р.) за рахунок надходження такої літератури до бібліотеки.

На жаль не вдалося задовольнити всі запити читачів з психології - Киосаки «Богатый папа», Хилл Н. «Думай и богатей», Элхорд Х. «Магия утра»; кінного спорту; техніки.

У середньому читальному залі цього року зафіксовано лише 3 відмови на вузько - профільні видання: з бальних танців, класу ракоподібних та літературознавства.

Детальний аналіз незадоволеного попиту показує, що здебільшого бібліотекарі змушені відмовляти читачеві через:

- відсутність видання або його малу екземплярність;
- обмеженість коштів на комплектування сучасними авторами;

- через тендерні процедури дуже довгий шлях книги від видавництва до читача;
- недостатня кількість перевидань творів класики, особливо українською мовою;
- лакуни у комплектуванні.

Бібліотека, не дивлячись на всі вище означені проблеми та часту зміну списків творів з вивчення зі шкільної програми, а також систематичний брак коштів на придбання літератури, працює над можливістю використання всіх ресурсів для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Вивчення зошитів незадоволеного попиту користувачів дає нам можливість узагальнити цю інформацію, про найбільш популярні книги для поповнення фондів бібліотеки необхідною літературою.

Так, завдяки сбалансованому комплектуванню протягом 2019 року ряд видань які раніше потрапляли до підвищеного, але незадоволеного попиту, сьогодні є у фонді нашої бібліотеки. Це такі видання як: Енде «Джим Гудзик і машинист Лукас», Рижко О. «Знає тільки Мару», Мензатюк З «Дике літо в Криму», Пагутяк Г. «Втеча звірів або новий бестіарій», Мацко І. «Кава по-дорослому», Ру М. «Приют», «50 рідкісних рослин Донеччини» - Атлас-довідник, Сергійчук В. «Голодомор 1932-1933 років, як геноцид українського народу», Хармс Д. «Вірші для дітей» та інші.

Також бібліотека змогла задовольнити запити читачів з міфології, фольклору, етнографії, історії та інших галузей знань.

Проведений аналіз незадоволеного попиту користувачів, ще раз доводить, що робота з відмовами у нашій бібліотеці ведеться систематично і є одним з невід'ємних видів професійної діяльності.

Для всеохоплюючого задоволення інформаційних потреб читачів, бібліотекарі ведуть картотеку доукомплектування, звертаються до внутрішньо – системного книгообміну, застосовують постановку читачів на чергу та звичайно використовують новітні ІТ-технології у вигляді електронної доставки документів підвищеного попиту, SMS - інформування нових надходжень літератури та перегляд книжкових новинок на сайті бібліотеки.

Та повністю, на жаль, уникнути відмовлень не можливо тому, що запити користувачів постійно змінюються, обов'язковий примірник видання до бібліотеки не надходить, ціни на книги постійно зростають, а фінансування на жаль недостатнє.

Але, завдання бібліотеки, не дивлячись на всі ці проблеми намагатися всіляко задовольняти інформаційні запити користувачів.

3.3 Використання єдиного фонду системи та МБА

Традиційна форма дистанційного обслуговування користувачів - МБА та ВСО.

Кількість читачів, обслужених завдяки ВСО, продовжує зменшуватися з кожним роком: 2017 – 106, 2018 – 93, 2019 – 89.

Але кількість замовлень та отриманих книг значно збільшилась порівняно з минулим роком. У звітному році зроблено 184 замовлення (2018 р. – 78); отримано - 129 примірників книг (2018 р. – 96), видано –170 прим. Це пов'язано з все більшим переходом шкіл на навчання українською мовою, а україномовної літератури не вистачає, як класики так і перекладів.

Протягом року проводився взаємообмін книгами з бібліотеками-філіями №№ 2, 3 та ЦМПБ.

На жаль, у цьому році також, через те, що ми знаходимося у зоні ООС, послугою МБА наші користувачі не користувалися, нам було відмовлено.

З нашого фонду було видано 134 прим. книг для ЗОШ №№ 9 та ДНЗ № 47 (у 2018 р. - 85). Показовим є збільшення до бібліотеки надходжень нової літератури.

3.4 Вивчення складу бібліотечного фонду

Сьогодні екологічна освіта та виховання є одним із першочергових завдань порядку денного. За умов погіршення екологічної ситуації в Україні зі всією гостротою постає питання про поліпшення екологічної освіти підрастаючого покоління.

Тому, у звітному році бібліотекою був проведений **статистичний аналіз використання бібліотечного фонду, розділ 502/504 «Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Збереження природних ресурсів. Загроза навколишньому середовищу та захист від неї. Екологія».**

Згідно систематичних каталогів для учнів молодшого, середнього шкільного віку та учнів старшого шкільного віку і організаторів дитячого читання розділ **«502/504»** налічує **166 назв** книжкового фонду. Всього було переглянуто на полицях 155 примірників книг та брошур, 11 примірників – видано читачам.

Таблиця 4

Всього за каталогом	Видано читачам	Переглянуто на полицях	Використання					
			Не видано жодного разу	Видано 1-2 рази	Видано 3-5 разів	Видано 6-10 разів	Видано 11-20 разів	Видано більше 20разів
166	11	155	13	41	44	31	28	9
100%	6,6%	93,4	7,8%	24,7%	26,5%	18,7%	16,9%	5,4%

З аналізу видно, що жодного разу не було видано 13 примірників, або 7,8 %. В основному це дублетна література: Борейко В. Е. «Охрана природы - дело молодых»; Давиденко И. В. «Земля - твой дом» - М.: Недра,1982 та ін.

Читачі-діти не проявляли уваги і до літератури адресованої для студентів, таких книг як: «Естествознание и основы экологии: учеб. пособие для техникумов». – М.: Академия,1998; «Загальна гігієна з основами екології»: підручник для вузів / За ред. В. А. Кондратюка. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2003 та ін..

Не користуються попитом книги серії «Нар. ун-т. фак. Твоя професія», «Наука-народу», «Б-ка піонера - активіста» та застаріла за змістом література.

Лише 1 – 2 рази було видано читачам 41 примірник, або 24,7 % від загальної кількості літератури.

Велика кількість літератури (44 прим., або 26,5%) була видана читачам від 3 до 5 разів. Серед них: Павленко М. Г. «Для нинішнього і майбутніх поколінь». – К.: Рад. школа, 1981; «Природа і ми»: Зб. –К.: Реклама, 1990; Реймерс Н. Ф. «Охрана природы и окружающей среды»: словарь-справочник – М.: Просвещение,1992 та ін.

Від 6 до 10 раз було видано читачам 31 прим., або 18,7%. Це такі видання, як: Стойко С. М. «Эталоны природы».- Львов: Вища школа, 1980 (сер. «Охрана окр. среды); Ющенко О. К. «Дивосвіт природи» - К.: Рад. Школа,1979; «Донбасс мой – дом мой»: проблемы экологии.- Краматорск, 2001та ін.

Від 11 до 20 разів було видано читачам 28 прим., або 16,9%. Це навчальні посібники, підручники.

Більше 20 разів видано читачам 9 прим., або 5,4% від загальної кількості книг. Це такі книги, як: «Червона книжечка: звірі, птахи, риби, рослини, гриби, що входять до Червоної книги України»: практ. поради із допомоги довкіллю. – К.: Основи, 2015; Федієнко В.В. «Моя планета Земля: Энциклопедия. Справочник».- Х.: Школа, 2011;

«Екологічна енциклопедія у 3-х т». – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008 та ін.

Аналіз показав, що особливим попитом користуються книги з екології краєзнавчої направленості, такі як: Толмачева Л. П. «Достойному жителю планеты Земля»: книжка – тетрадь.- Донецк, Вебер, 2009 (вид.45раз.), Бульбенко О. «Про що розповіла папороть»: наукова казка для дорослих та дітей. – Вінниця, 2017 (вид. 22 раз.), «По страницам Красной книги г. Краматорска (животный мир)»: справочник - путеводитель. – Краматорск, отдел экологии и природоиспользования Краматорского горсовета, 2010 (вид. 38 раз.), Остапко В. М. «По страницам Красной книги: растительный мир» (г. Краматорск), ДГМА, 2012 та ін..

Приємно відмітити те, що у звітному році фонд бібліотеки поповнився кольорово-ілюстрованими виданнями: «Червона книга Донецької області. Тваринний світ»: науково - інформ. довідник. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня, 2017; Заповідник «Кам'яні Могили» - природна та духовна святиня України .- Запоріжжя; «Краматорськ: Дике Поле», 2017; «Національний природний парк «Святі гори» - унікальна природна спадщина. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2017, які були подаровані бібліотеці обласним еколого – натуралістичним центром. Ці книги широко рекламуються в бібліотеці на книжкових виставках, при індивідуальних бесідах з членами МАН та при проведенні масових заходів.

Бібліотека своєчасно, на актуальну проблему дня отримала 5 примірників книги Ткачук Г. «Книжка про сміття» – Л.: Вид-во Старого Лева, 2019 в подарунок від «Лакі Букс» благодійного фонду «Я - майбутнє України». Ці книги ще не зараховані до фонду бібліотеки, але вони в майбутньому знайдуть своїх читачів.

В бібліотеці проведено рекласифікацію фонду з ББК на УДК і книги по екології тепер також згруповані в розділі «574 Загальна екологія», які ми не використовували при вивченні.

Аналіз показав, що книги розділу «502/504 *«Наука про навколишнє середовище. Енвіронментологія. Збереження природних ресурсів. Загроза навколишньому середовищу та захист від неї. Екологія»* користуються попитом у читачів. Середня кількість примірників книг становить - 1,4. Питома частка фонду по екології по відношенню до загального фонду бібліотеки - 0,24%. Обертаність фонду складає - 1,0. Фонд розділу «502/504» складається із: 98,2% видань - книги, 1,8% - брошури. Переважна кількість (87,4%) літератури – видана російською мовою.

Слід зазначити, що література, яка надійшла в останні 4 роки видана виключно українською мовою.

Таблиця 5

Використання бібліотечного фонду розділу «502/504» відділами бібліотеки

Всього	Абон. мол. відділ	Абон. сер. відділ	Ч/З мол. відділ	Ч/З сер. відділ
163	3	11	25	124
100%	1,8%	6,8%	15,3%	76,1%

За поточний рік книговидача розділу «502/504» по бібліотеці становить - 163 примірника, а саме: абонемент мол. відділу – 3 прим. (1,8%); абонемент сер. та ст. віку – 11 прим. (6,8%); читальний зал мол. відділу – 25 прим. (15,3%); читальний зал середнього та старшого віку – 124 прим. (76,1%).

Із аналізу видно, що більшість читацьких запитів задовольнялись через читальні зали. Це визвано тим, що там зібрана нова література, а фонди абонементів застаріли і не представляють інтересу для читачів. До того ж індивідуальні запити дітей на абонементів по екології майже відсутні із-за того, що читачі вдома скачують реферати із Інтернету.

Хронологічний склад розділу «502/504»

Всього	60-і роки видан.	70-і роки видан.	80-і роки видан.	90-і роки видан.	2000-2009 роки видан.	2010-2019 роки видан.
166	-	22	43	21	42	38
100%	-	13,3%	25,9%	12,6%	25,3%	22,9%

Із таблиці № 3 видно, що 51,8% бібліотечного фонду складають книги видані в 70 – 90-х роках минулого століття і лише 48,2% видані після 2000 року. До того ж кількість книг, придбаних у 2010 – 2019 рр. (22,9%), в порівнянні з 2000 – 2009 рр. скоротилася (25,3%) на 2,4%.

Незначну кількість читацьких запитів по екології працівники бібліотеки задовольняли книгами-довідниками, енциклопедіями які зашифровані у розділ 92 «Довідкові видання». Це такі книги як: «Природа: иллюстрированная энциклопедия».- Мн.:Белфакс, 2003; «Человек»: иллюстр. Энциклопедия. – М.: АСТ; Астрель, 2009 «Мир энциклопедии Аванта+»; Школьник Ю. К. «Человек»: полная энциклопедия.- М.: Эксмо, 2009 та інші.

Деякі книги, які розміщуються в «613» розділі «Гігієна загалом» були використані для задоволення читацького інтересу, а саме: Даценко І. І. «Гігієна і екологія людини»: навч. посібник.- Львів: Афіша, 2000; «Загальна гігієна з основами екології»: підручник для вузів.- Тернопіль, Укрмедкнига, 2003 та ін..

Аналіз показав, що не зважаючи на проведену велику роботу в бібліотечному фонді утворилася пасивна частина розділу фонду «502/504». Її причини - дублетність, застарілість та зношеність. В останні роки читачі не користуються книгами серії «Нар. ун-т. фак. Твоя професія», «Б-ка піонера - активіста», підручниками виданими в 70 - 90 рр. минулого століття.

Для покращення роботи з фондом розділу «502/504» необхідно придбати нову літературу і оформити тематичну полицю «Збережемо красу Землі», а за допомогою літератури, випущеної раніше, організувати книжкову виставку «У долі природи – наша доля». Дублетні книги необхідно передати в ОРФ ЦСПБ, а зношену та застарілу літературу списати.

Дитяча періодика – надійне джерело корисної інформації для найменших читачів. Газети і журнали для дітей покликані популяризувати провідні пізнавальні та педагогічні ідеї, знайомити юних читачів із творами сучасних українських та зарубіжних письменників, розповідати про нові досягнення та події у житті людства, пропагувати морально-етичні норми суспільства, усталені цінності народу, сприяти формуванню національно свідомої особистості, а разом з тим враховувати читацькі інтереси, можливості та особливості сприйняття інформації дітьми певної вікової категорії. Саме тому періодичні видання займають важливе місце в Дитячій центральній бібліотеці ім. А. Пушкіна.

З метою виявлення кращих і популярних періодичних видань, які користуються найвищим попитом серед читачів і покращення асортименту передплати, було зроблено «Аналіз використання періодичних видань за 2019 рік».

У 2019 році бібліотека отримувала **61 назву** періодичних видань. З них: газет - 11 примірників (18%), журналів – 463 примірників (76%), 2 комплекти серійних видань художньої літератури (3%).

Аналіз використання періодичних видань

	СПЛ	П/З	Технік а	С/Г	Спорт та мистец.	Худож. літ-ра	Укр. літ-ра
Всього назв - 61	46	3	6	2	1	3	40
%	75	5	10	3,3	1,7	5	65,6
Примірників - 476	323	25	66	31	6	25	301
%	68	5	14	7	1	5	63
Книговидача - 30957	21050	1548	4334	2166	309	1550	19503
%	68	5	14	7	1	5	63

Аналіз галузевого складу періодичних видань показав, що газети і журнали суспільно-політичного напрямку складають 75% від загальної кількості примірників, природничо-наукові -5%, техніка – 10%, сільськогосподарські – 3,3%, мистецтво та спорт - 1,7%, літературознавчі – 5%.

Порівняно з минулим роком кількість назв зменшилась, у 2018 році бібліотека отримувала – 71 назву періодичних видань, примірників було – 605.

Вивчення історії рідного краю, популяризація його традицій, культурних цінностей, надбаних народом протягом століть, у наш час є одним із найголовніших завдань, що стоять перед бібліотекою. На сьогодні бібліотека бере активну участь у популяризації краєзнавства. В бібліотеці постійна увага приділяється формуванню фонду краєзнавчих видань, бо саме вони відіграють важливу роль в забезпеченні інформацією краматорців про події в політичному і культурному житті міста.

Газети «Восточный проект», «Технополис», «Краматорская правда» важлива складова бібліотечного фонду, адже вони дозволяють оперативно одержувати інформацію про політичні і культурні події в місті.

При формуванні фонду періодичних видань, бібліотечні працівники завжди приділяють увагу віковій категорії читачів.

Для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку бібліотека передплатувала 22 назви журналів. 20 журналів – українською мовою (91%), російською - 2 примірника (0,9%). Маленьким читачам найбільш до вподоби такі журнали, як «Тачки», «Чарівна принцеса», «Смайлик», «Розумашки» та інші. В 2019 році бібліотека вперше передплатила журнал «Золоте Левеня», який стрімко набрав популярності серед малечі, адже на його сторінках - різноманітний контент: від казок і оповідань до пізнавальних вікторин, від захопливих ігор до невимушеного вивчення англійської та іспанської мов.

Разом з тим, дуже прикро, що один із найпопулярніших дитячих журналів «Барвінок» припинив свій випуск не витримавши конкуренції з «віртуальним світом».

Для більш дорослих читачів - середнього та старшого шкільного віку в 2019 році було передплачено 18 назв періодичних видань, з них на українській мові - 9 назв (50%).

Серед хлопців найбільш популярними є журнали «Автомир», «Весела перерва». Серед дівчат - «JOY», «Юная леди».

Для маленьких рукодільниць незмінною популярністю користуються журнали «Жасмин», «Візерунок у долонях», «Моє хобі».

Аналіз книговидачі періодичних видань показав, що в порівнянні з 2018 р., книговидача журналів зменшилась на 7,5 % і складає – **30957 прим.** (2018р. – 33481 прим.)

Від загальної книговидачі по бібліотеці за рік - 118024 прим, це **26,2%**. (2018 р.- 27,8%)

Це пов'язано з тим, що через значне подорожчання періодичних видань бібліотека не змогла передплатити всі видання які користуються попитом у читачів. Хоча кошти на передплату було збільшено, 2019р – 19657,88грн. (2018 р. – 16795,20 грн.)

Також читачі все більше отримують інформацію з Інтернет - ресурсів.

На жаль, не всі передплачені в 2019 році журнали надійшли до бібліотеки. Слід зауважити, що продовжується тенденція, коли видавництва включають до списку Каталогу видань України «Преса поштою» журнали, які потім просто не видають. Так в поточному році бібліотека не отримала журнал «Внеклассный журнал: Хочу все знать», який бібліотека передплатила в допомогу шкільній програмі, замість нього бібліотека отримала другий примірник журналу «Котелло». Журналом «Котелло» замінили і популярний дитячий журнал «Черепашки Нинзя».

Не дійшли до свого читача популярні журнали «HANDMADE» та «Діана» на які так чекали наші рукодільниці. В 2019 році бібліотека так і не отримала жодного номеру журналу «Поліна». Популярний серед автолюбителів журнал «Автомир», перестав надходити з вересня 2019 р.

Крім того такі журнали, як «Вышиванка», «Українська вишивка», виходять невчасно і спареними номерами, тобто замість 12 номерів, які заявлені в каталозі, бібліотека отримала 6 а то і 5 номерів з великими затримками.

Для вчителів, вихователів та бібліотекарів передплачуються такі корисні періодичні видання як «Виховна робота в школі», «Дошкільне виховання», «Позакласний час», «Шкільна бібліотека плюс». На сторінках цих періодичних видань друкуються матеріали для патріотичного виховання школярів, розробки виховних заходів місяця, годин спілкування, батьківських зборів тощо. Дуже засмучує і те, що через брак коштів бібліотека вимушена скоротити асортимент передплати періодичних видань для організаторів дитячого читання. Такі газети і журнали, як «Розкажіть онуку», «Початкова школа», «Дошкільний навчальний заклад» бібліотека більш не передплачує.

Для популяризації періодичних видань в бібліотеці постійно діють виставки: «Яскравий світ журналів», «Новинки журнального світу», «Преса на всі інтереси», прес-виставка «Веселка періодичних видань». Для пересувного читального залу, який діє на базі школи - інтернату № 18 для читачів відкрите бюро журнальних новинок «Цікава преса для дитячого інтересу».

Для пропаганди періодичних видань в бібліотеці проходили Дні дитячої періодики «Про все цікаве на планеті читай в журналі і газеті» і «Журнали і газети - малятам планети». А для відвідувачів Українського розмовного клубу «Файно», пройшла презентація журналу «Українська вишивка», адже цей журнал користується популярністю серед рукодільниць, в ньому можна знайти яскраві фотографії вишиванок, детальні схеми та описи, а також цікаві інтерв'ю та пізнавальні статті.

З метою вивчення читачьких інтересів серед користувачів у Дитячій центральній бібліотеці ім. О.С.Пушкіна у було проведено анкетування «Сторінками періодичних видань». Аналіз анкетування показав, що юним читачам більш до вподоби ігрові, розважальні журнали, друге місце займають журнали про природу, на третьому місці «комікси». Крім того дітей цікавлять періодичні видання пізнавальні, наукові, технічні, журнали з рукоділля.

Сучасна українська дитяча періодика - одна із галузей дитячої літератури. На даний момент в Україні зареєстровано понад 50 періодичних видань, адресованих дітям. Актуальним є питання змістового наповнення дитячих журналів та газет, їх відповідність вимогам, які ставляться до друкованої продукції, призначеної для дитячого читання. І ми сподіваємось що, видавництва намагатимуться на належному рівні підтримувати друк газет і журналів для дітей і підлітків. Адже саме від молодого покоління, від його освіченості та поінформованості у майбутньому залежатиме доля держави.

3.5 Робота по збереженню бібліотечного фонду

Головне завдання бібліотек полягає в тому, щоб зберігати бібліотечні фонди для їх активного використання. Завдання збереження бібліотечних фондів стає все більш актуальною і складною в міру їх зростання, старіння і використання.

З плином часу під впливом природних причин, постійного використання, порушень режиму зберігання книга починає старіти і руйнуватися. Недбалість у поводженні з книгами, нехтування правилами роботи з бібліотечними документами призводять до їх швидкого зносу і руйнування.

Наша бібліотека виконує одну із найважливіших функцій – надає користувачам вільний і безкоштовний доступ до фондів та інформаційних ресурсів.

Збереження документного бібліотечного фонду як матеріальної та духовної цінності для майбутніх поколінь є пріоритетним напрямком діяльності нашої книгозбірні, тому колектив бібліотеки приділяє значну увагу питанню зберігання бібліотечного фондів.

У книгозбірні, в основному, склалася захисна система зберігання фондів, а саме: організація контрольно – пропускнуго режиму, забезпечення охорони фонду від несанкціонованого винесення, розкрадання та навмисного пошкодження документів, підтримується санітарно-гігієнічний режим, проводиться робота по протипожежній безпеці, поточні ремонти книгосховищ та літератури.

Ми вважаємо, що важливе значення для правильної організації зберігання фондів має виховна робота з читачами, якій ми приділяємо багато уваги, а саме проводимо: перереєстрацію читачів і уточнюємо місце їх проживання і навчання, екскурсії - 14, бібліотечні уроки «Книга – твій друг» - 3 уроки, бесіди по збереженню книжкового фонду – 1139; про правила користування бібліотекою – 975; оформляємо постійно діючі стенди «Бережи книги», пам'ятки читачам і поміщуємо їх на стенд «Життя в світі книжок».



Пам'ятки читачам на стенді «Життя в світі книжок»

Тема збереження фонду звучала і під час звіту бібліотеки перед громадою «Велика робота – про дітей турбота» та при проведенні масових заходів. На кафедрах видачі літератури є витяги із «Правил користування бібліотекою».

Колектив бібліотеки 2 рази на рік здійснив перевірку наявності цінної літератури та 2 перевірки книг, взятих в тимчасове користування з єдиного фонду системи.

Одним з напрямків роботи по збереженню бібліотечних фондів є боротьба з читацькою заборгованістю. Дієвим засобом боротьби залишаються: телефонні дзвінки - 311; по квартирні і шкільні обходи - 13; списки по школах - 16. Всього за рік ліквідовано боржників – 367, повернено до бібліотеки 698 примірників книг.

Шукаючи шляхи до порозуміння бібліотечні працівники провели акцію повернутої книги «Бібліотека без боржників» для того, щоб читачі-боржники мали можливість виправитись і повернути книги до книгозбірні.

На жаль, попереджувальні заходи не завжди мають бажаний результат. Протягом року читачами загублено 49 прим. на суму 691 грн. Був складений 1 акт на заміну книг взамін загублених.

Великим резервом збереження бібліотечних документів є оперативний їх ремонт. Кожна нова книга в м'якій обкладинці, яка надходить до абонементу середнього та старшого шкільного віку прошивається, ущільнюється по контуру палітурки і ламінується скотчем (80 прим.)

Ведеться постійний поточний ремонт зношених та зіпсованих видань в рамках роботи палітурної майстерні «Книзі – нове життя!», що дає змогу продовжити життя документів. За рік відремонтовано 426 прим.

До важливих факторів, що впливають на збереження бібліотечних фондів належить також санітарно-гігієнічний стан приміщень, прибирання в бібліотеці проводиться щоденно. Хочеться відмітити як позитивне те, що з придбанням пилососу фонд бібліотеки обезпилюється в санітарні дні, які проводяться в бібліотеці щомісячно.

Не дивлячись на систематичну роботу книгозбірні по збереженню книжкового фонду на сьогодні проблема зберігання фондів далека від вирішення.

Це пояснюється рядом причин: високий рівень забруднення атмосферного повітря, а наша бібліотека знаходиться в промислово розвиненому регіоні; більшість нових книг друкуються на тонкому, газетному папері, що знижує тривалість існування документів у пристойному вигляді; підвищення інтенсивності використання книг останніх років видання; відсутність систем захисту від надзвичайних і аварійних ситуацій, що може привести до втрат бібліотечного фонду.

Крім об'єктивних причин, існують і суб'єктивні фактори погіршення фізичного стану бібліотечного фонду. Насамперед це невисокий рівень свідомості користувачів та їх ставлення до бібліотечних документів, зростання навантаження на користування фондами на бібліотечних пунктах та пересувних читальних залах. Наслідком цього є збільшення кількості вилучених документів за рік (вилучено 3008 прим.) через зношеність і псування їх читачами.

У звітному році бібліотека працювала в складних умовах. Третій рік відсутньо фінансування на ремонт книгосховищ, що негативно позначається на зберіганні документів.

Шкода, але книгосховища не відповідають сучасним вимогам. Температурний і стан вологості не відповідають стандартам. Відсутня вентиляція книгосховищ, які знаходяться у підвальному приміщенні. Книги покриваються пліснявою, а стіни уражені грибок. Не проводиться робота по дезінфекції приміщень, відсутня протипожежна сигналізація.

В подальшому треба звернути увагу на покращення зберігання бібліотечних документів за умови обов'язкової фінансової підтримки місцевої влади на ремонт книгосховищ, оснащення бібліотеки вентиляційною та протипожежною системою.

IV Інформаційно-бібліографічне забезпечення запитів та потреб користувачів

4.1 Створення позитивного інформаційного простору та гарантований доступ до інформації всіх категорій читачів. Інформаційно-рекламна та видавнича діяльність

Зростання обсягів інформації – одного з важливих ресурсів людства - вимагає її якісної переробки та нових форм роботи зі споживачами. Інформаційне забезпечення є важливою ланкою робочого процесу будь-якої бібліотеки. Наскільки інформаційний простір бібліотеки відповідає запитам користувачів, - настільки успішною є її робота в цілому. Тому Дитяча центральна бібліотека приділяє велику увагу організації позитивного інформаційного простору, адже від його структури залежить створення необхідних для книгозбірні інструментів, використання яких дозволить забезпечити кожному користувачу оперативний доступ до матеріалів та документів бібліотечного фонду, а бібліотекарям – можливість реалізувати нові форми роботи з ними.

Головними напрямками інформаційної діяльності бібліотеки в звітному році були визначені не тільки використання документально-інформаційних ресурсів у інформаційному забезпеченні користувачів, а й вивчення їх складу та потреб, ведення довідково-бібліографічного апарату, масове, групове та індивідуальне розповсюдження інформації, а також проведення масових заходів та наглядних форм, як одних з найбільш дієвих у популяризації інформації тієї чи іншої тематики.

З метою забезпечення всіх інформаційних потреб наших користувачів бібліотекою не тільки виконувалися поточні довідки за запитам читачів у режимі «запит – відповідь», а й проводилися різноманітні бесіди, опитування, які дозволяли вичати попит та уподобання відвідувачів книгозбірні, видавалися інформаційно-рекламні матеріали, які спрямовували читачів до кращих видань чи ресурсів. Крім того, була проведена значна робота по донесенню до читачів актуальної інформації з життя суспільства, документів для освітньої діяльності чи задоволення інших інтересів, яка здійснювалася шляхом створення та організації інформаційних зон для всіх категорій користувачів дитячої бібліотеки.

Інформаційні зони, створені в бібліотеці, відіграють значну роль у масовому інформуванні користувачів, їх матеріали дивують, зацікавлюють, приваблюють відвідувачів. У всіх відділах книгозбірні протягом звітного періоду діяли різноманітні інформаційні зони: стенди та куточки (*«Книжчин дім»*, *«До уваги користувачів»*, *«Життя у світі книжок»*, *«Ми – єдина європейська родина»*), розважально-пізнавальні та комфорт-простори (*«Моя читаюча сім'я»*, *«Наші мрії»*, *«Лофт»*), книжкові виставки та перегляди, тематичні полиці, на яких були розміщені інформаційні матеріали різних видів: художня та науково-пізнавальна література, періодичні та електронні видання, власні інформаційно-бібліографічні видання бібліотеки, які користувалися незмінним попитом користувачів.

Так, наприклад, незмінною популярністю у користувачів бібліотеки користувалися розгорнуті перегляди та книжкові виставки, такі як: *«Сучасні письменники – дітям!»*, *«Батькам, які виховують з любов'ю»*, *«Книжки на смак і зуб»* (на молодшому відділі обслуговування); *«Простір української книги»*, *«Бібліодрайв для підлітків»* (абонемент для читачів серед. шк. віку), *«Якщо ти дорослий, то...»* (інтернет-центр) та ін.

Дані форми роботи не були самодостатніми, майже всі вони були організовані в рамках дії ширших комплексних заходів, різноманітних бібліотечних програм, доповнювали їх. Так, протягом року року здійснювалася **інформаційно-бібліографічна та рекламна підтримка проєктів** *«Українські письменники - дітям»*, *«Малюк у бібліотеці»*, *«Школа Єврознавства»*, *«Читаюче місто»*, *«Тинейджерські проблеми»* та ін., інформаційний супровід роботи громадських об'єднань, що діють на

базі бібліотеки: Українського розмовного клубу «Файно» та культурно-інформаційного центру «Чеська ластівка», а також Регіонального літературно-мистецького фестивалю «Кальміус». У рамках їх діяльності видавалася різноманітна інформаційно-бібліографічна продукція: рекомендаційні покажчики літератури, тематичні списки читання, дайджести, експрес-інформації, інформаційні закладки тощо; створювалися рекламні анонси й буклети; події та публікації в соцмережах і на сайті бібліотеки; телеогляди та висвітлення роботи бібліотеки на телебаченні; працювало БібліоTV «Увімкни бібліотеку!» Інформаційні та рекламні публікації бібліотеки обов'язково висвітлювалися в Public групах фейсбука «Краматорськ читає» та «Вся Україна читає дітям. Східноукраїнська філія URCCYL»

У рамках проєкту «Українські письменники - дітям» бібліотека провела зустрічі з відомими українськими письменниками Максом Кідруком, Сашком Дерманським, Сергієм Гридіним та Жаком Жаб'є, частина з яких пройшла в межах регіонального літературно-мистецького фестивалю «Кальміус».

Одним з напрямків цієї діяльності є краєзнавчий компонент. Бібліотека намагається якнайширше популяризувати творчість наших земляків-письменників, стає їх помічником у видавничій діяльності. Так протягом звітнього року бібліотека провела ряд презентацій краєзнавчого характеру. У квітні відбулася *презентація книги поезій «Від полум'я не врятував»* нашого земляка-воонтера Ігоря Бережного, який наразі мешкає в США і допомагає ветеранам російсько-української війни та їх родинам, які постраждали під час бойових дій.



Презентація книги Ігоря Бережного «Від полум'я не врятував»

Для відвідувачів УРК «Файно» цікаво пройшла презентація книжок донецьких авторів Максима Віхрова «Дикий Схід» та Єлизавети Гончарової «(Не)Воля» про історичне минуле Донеччини і сучасну проблематику нашого регіону. У книзі Є. Гончарової, герої якої прагнуть свободи та волі, події розгортаються на сході України, в так званій «сірій зоні». А в книзі М. Віхрова «Дикий Схід» описується становлення та сьогодення нашого регіону, травмованого російськими імперськими експериментами, які зробили Донбас придатним для російських геополітичних авантур та розвиток донбаського сепаратизму.

Презентацією-відкриттям стала зустріч наших читачів з юним краматорським автором – дев'ятикласником Кирилом Курочкою. Це перша книга Кирила, видана ним спільно з письменницею Мією Марченко, завдяки участі в проєкті “Здійсни мрію!” від 1+1 медіа і благодійного фонду «Ти не один». Книга, видана видавництвом “Книголав”, навіть потрапила до цьогорічного Форуму видавців! Презентація книги в рідному місті була для Кирила – нашого читача - не тільки своєрідним актом визнання як письменника-початківця, а й можливістю поділитися з однолітками впевненістю, що мрії збуваються, якщо до їх втілення рухатися наполегливо й цілеспрямовано.

Дуже вдалою й ефективною стала презентація книги «Реплика Диора» відомої краматорчанки, голови ГО «Чеська ластівка» Елли Озоле (Верещаги). Ця книга - пам'ять про тих, хто своїм життям творив історію свого роду й народу, вклав у їх розвиток своє бачення, сили, любов і надію на краще майбутнє. Спогади мешканців нашого міста, зібрані разом у книзі Елли Озоле, склали дивну й правдиву картину епохи, що вже відійшла у вир історії – 20 століття. На презентації книги були присутні не тільки читачі бібліотеки, а й представники літературних кіл міста та ЗМІ, друзі авторки, герої книжки та їх родичі, які прийшли привітати авторку з її виходом. Допомогли презентувати книгу актори Народного театру книги «Еспада». Презентація книги пройшла в чудовій, теплій атмосфері і подарувала велике задоволення всім присутнім.



Презентація книги Елли Озоле «Реплика Диора»

Книгу «Реплика Диора» бібліотека не тільки презентувала місцевій громаді, але й здійснювала її підготовку до видання, допомагала в оформленні макету.

Ще одним спільним видавничим проєктом бібліотеки стала підготовка до видання книги краматорського поета Миколи Хандуріна «Перепелиный благовест». Книга, яка ще знаходиться в типографії, буде презентована бібліотекою в наступному році.

Протягом року книгозбірня продовжувала свою діяльність в корпоративному **проєкті НБУ для дітей «Почитайко»**, оцифровуючи та озвучуючи кращі твори для дітей минулих років видання. Участь у проєкті потребує серйозної та вдумливої роботи, адже, крім суто технічних аспектів, бібліотекареві необхідно серед величезного масиву літератури минулих років відібрати найкращі дитячі твори, які актуальні ще й сьогодні, несуть в собі зерно духовності, моральних цінностей, будуть подобатися дітям. Протягом звітнього року були оцифровані й озвучені твори таких авторів, як: Марія Хоросницька, Володимир Хижняк, Юрій Хорунжий та ін. Всього за 2019 рік було **оцифровано 12 творів**.

Широкою увагою читачів користувалася відкрита інформаційна зона *«Ми – єдина європейська родина»*, створена в рамках роботи Школи Єврознавства та інформаційно-культурного центру «Чеська ластівка». Вона незмінно привертає до себе увагу відвідувачів.

Книжкова виставка *«Європейський вектор України»* знайомила наших користувачів з літературою про державний устрій, історію, культуру та побут країн – членів ЄС та з кроками України на шляху євроінтеграції. А завдяки участі бібліотеки в проєкті *«Інформаційна підтримка ЄС – бібліотекам для дітей та юнацтва в Україні»* Представництва Європейського Союзу в Україні було відкрито інформаційний куточок *«ЄС на книжковій полиці»*, на якому були представлені спеціально адаптовані для дітей інформаційні матеріали про діяльність Європейського Союзу та його відносини з Україною.

Окремим блоком зони є інформаційна виставка «ІКЦ «Чеська ластівка». Тут можна знайти художню літературу українською та чеською мовами, цікаві фактографічні та пізнавальні матеріали. А також інформацію про діяльність ГО «Чеська ластівка», створеного активними громадянами спільно з бібліотекою.

ГО «Чеська ластівка» продовжує проводити в бібліотеці безкоштовні курси чеської мови, які надають можливість всім бажаючим вивчати мову братньої європейської країни. Їх популярність серед містян з кожним роком зростає. Так, протягом звітного року можливістю відвідувати курси скористалися **126 чол.**, що, в порівнянні з минулим роком, більше ніж втричі.



Курси чеської мови

В центрі відбувається не тільки вивчення чеської мови, але й проходить живе спілкування з цікавими людьми, тематичні презентації, відеоперегляди, інформаційні дайджести тощо. Так цікаво пройшли зустрічі з колишніми слухачами чеських курсів, які зараз живуть, навчаються та працюють в Чехії. Вони поділилися з відвідувачами своїми враженнями та досвідом від перебування в Чеській Республіці. Такі зустрічі ще більше сприяють згуртуванню громадян навколо своїх інтересів, бібліотеки та її культурно-інформаційного центру.

Протягом року центр отримував також інформаційну підтримку від наших друзів з київського Чеського центру: книг, виданих у Чехії чеською й українською мовами, та навчальних матеріалів від викладача чеської мови п. Яна Навратіла.

З метою висвітлення діяльності та реклами ГО бібліотека продовжує вести сторінку «Чеська ластівка» в фейсбуці (URL: <https://www.facebook.com/cheskalastivka>).

Ще одним громадським об'єднанням, якому бібліотека надає всебічну інформаційну підтримку є ГО «Український розмовний клуб «Файно», заняття якого проходять у бібліотеці щонеділі. Клуб об'єднує навколо себе й бібліотеки найбільш патріотично налаштовану частину громади, внутрішньо переміщених осіб, творчих особистостей, перетворюючи їх у постійних партнерів книгозбірні. Об'єднання проводить багато різноманітних майстерок, зустрічей з цікавими людьми, акцій, безкоштовні курси української мови тощо. Книгозбірня, в свою чергу, надає членам клубу інформаційну допомогу, готує фактографічну інформацію соціального характеру, інформує їх про книжкові та журнальні новинки, проводить огляди книжок і періодичних видань за тематикою їх інтересів, рекламує діяльність клубу всіма можливими засобами (див.також розділи I та 2.2).

Інформаційному забезпеченню запитів дітей та організаторів дитячого читання сприяють також бібліовізити до навчальних та дошкільних закладів міста, що вже традиційно проводяться бібліотекою. Такі заходи дозволяють не тільки краще визначити читацький попит, а й наблизити бібліотеку до свого користувача, сприяють її популяризації як інформаційно-освітнього центру.

Протягом усього року бібліотека здійснювала інформаційну підтримку наукової діяльності школярів-членів МАН. Пошук необхідних джерел інформації (в т.ч. і в інтернеті), консультування з приводу складання списків літератури, створення презентацій, захисту своїх робіт – всі ці послуги бібліотека надавала юним науковцям – відвідувачам різних секцій Малої академії наук.



Робота з юними науковцями МАН

Інформаційна та просвітницька діяльність стала основою роботи з батьками маленьких читачів, одним з пріоритетних напрямків діяльності бібліотеки. Залишаються актуальними серед наших користувачів-батьків і **Просвітницькі зустрічі «Школа позитивного батьківства»** (всього проведено - 4), більшість з яких пройшли в межах бібліотечної програми «Малюк у бібліотеці». У звітному році бібліотека налагодила більш тісний зв'язок з міським ГО «Матусі Краматорська», члени якого разом з дітьми стали частими гостями бібліотеки. Бібліотекарі залучають батьків до відвідування бібліотеки, спільного читання та гри з дітьми, рекомендують їм популярні видання з дитячого виховання та здорового способу життя, кращі твори для дітей. Так, наприклад, для читачів-малюків і їхніх матерів було проведено цикл бібліографічних оглядів «Носикам цікавим про книжки яскраві» (всього проведено - 4).



Просвітницькі зустрічі «Школа позитивного батьківства»

Такий підхід дає позитивні результати – батьки разом з дітьми все частіше обирають бібліотеку місцем для проведення дозвілля. Їх вибору також сприяють доброзичлива й затишна атмосфера, що панує в бібліотеці, та зручні ігрові зони та зони відпочинку, як наприклад: *комфорт-простір «Наші мрії»* та розважально-пізнавальний простір *«Читаємо усією родиною»*, де кожен може знайти для себе цікаве й корисне заняття.

Аналізуючи інформаційну діяльність книгозбірні, можна стверджувати, що бібліотека намагається не просто надавати своїм відвідувачам ту чи іншу інформацію

чи послугу, а й формувати навколо себе соціально-культурний простір, залучаючи до себе та будуючи взаємини на основі аналізу й передбачення потреб членів громади.

У результаті такого соціального партнерства наша бібліотека отримує можливість залучати до своїх заходів нових спеціалістів та волонтерів, підтримку громади та місцевої влади, а також не тільки сама надає інформацію, а й отримує її нові джерела та можливість поповнення своїх фондів за рахунок книжкових дарів.

Йдучи назустріч побажанням громади та найбільш поширеним запитам користувачів, бібліотека проводила також презентації книг та журналів, бібліографічні огляди, творчі зустрічі, Дні інформації тощо.

Широкою популярністю у наших читачів зазвичай користуються **Дні інформації**, присвячені новим надходженням літератури. Так, у березні та вересні 2019 року було проведено два Дні інформації: «Нові книги» та «Книжкові новинки», сумарна ефективність яких склала 226 користувачів та 756 прим. книговидачі. Під час Днів інформації в різних відділах бібліотеки були організовані розгорнуті перегляди літератури: «Книжкові новинки шукають читача» та «Нові книги – нові друзі», а також пройшли огляди книжкових новинок.

Зазвичай діти більше люблять читати художні твори, проте останнім часом на літературному видноколі з'явилося чимало цікавих популярних видань для дітей. Тому, щоб привернути увагу юних читачів до цього жанру, бібліотека провела «KNIGOBOZ: огляд науково-популярних книг для тих, хто хоче знати все на світі». Цікаві видання таких популяризаторів науки, як: Л. та С. Гокінгів, Л. Новеллі, А. Вулфа, Н. Рока: К. Кузякіна, П.-Ф. Моріо, Е. Дінгла та ін. викликали величезний інтерес читацької аудиторії.



День інформації «Нові книги»

Цьогоріч бібліотека з метою формування читацьких смаків намагалася акцентувати увагу читачів на книжкових видавництвах, що видають літературу для дітей та підлітків. Дуже сподобався дошкільникам з ДНЗ № 60 огляд книжок-картинок серії «Акварель», який пройшов під назвою «Найкраще – для малят від видавництва «Vivat». А для книгоманів-підлітків працівники абонементу середнього відділу обслуговування провели огляд книжок «Видавництво «Академія» - підліткам» за показником «Модні автори про дорослі проблеми юних», виданим бібліотекою. Така форма роботи сприяє розширенню кругозору дітей та прививає знання інформаційної культури, привчає звертати увагу не тільки на назву та жанр книги, а й на другорядні дані, які допоможуть у подальшому осмисленому виборі книги.

Ще один огляд дво- та трьохмовних видань «Книги, що говорять різними мовами» був проведений для відвідувачів курсів чеської мови. Увазі слухачів представили огляд одних й тих же книг, які видані трьома мовами: українською, російською та чеською. Для тих, хто прагне глибокого вивчення чеської мови,

представлені паралельні видання стали не просто знайомством з чеською літературою, а й помічниками в навчанні.

Завжди актуальними серед читачів є виставки новинок. Серед цього річних особливо можна виділити такі: «Книжкові новинки – діточкам в торбинку» (мол. відділ обслуговування), «Новий час – нові книги» та виставка-дегустація літературних новинок для учнів 5-9 кл. «Читайте з насолодою!», що були організовані на абонементі середнього відділу обслуговування. До уваги користувачів середнього читального залу була експрес-виставка «Вернісаж новинок».

Крім того, на абонементі середнього відділу обслуговування, з метою популяризації сучасної літератури та її авторів були проведені бібліофреші «Сила бренду: нові імена в українській літературі» та «Нові книги нового століття». В комплексі з іншими заходами проєкту «Сучасні письменники - дітям»: зустрічами з письменниками, презентаціями книг тощо, вони користувалися великим попитом у читачів бібліотеки.

Щоб ще більше зацікавити користувача, звернути його увагу на кращі твори, бібліотекою була видана серія інформ-закладок, таких як: «Улюблений автор читачів», «Увага! Нова книга!», «Відкриваємо нове ім'я». Видання з такими закладками користувалися попитом серед читачів підліткового віку, адже їм ще важко обирати книги самостійно, їх смаки в читання ще не є усталеними, до того ж, вони звикли довіряти думкам та порадам своїх однолітків. Тому така форма інформаційної роботи виявилася ефективною, бібліотека буде й надалі її використовувати.



*Інформ-закладки для читачів: «Улюблений автор читачів»,
«Увага! Нова книга!», «Відкриваємо нове ім'я»*

Масовому інформуванню місцевої громади про книжкові новинки сприяли й телеогляди «Книжкові новинки з бібліотечної скриньки» - книжкові огляди з Дитячою центральною бібліотекою, створені бібліотекою спільно з телекомпанією «СКЕТ». Всього протягом звітного року було підготовлено **9 телеоглядів** для різних категорій користувачів.

Бібліотечні працівники є посередниками між користувачем й інформацією, а бібліотека – комунікаційним каналом, який забезпечує рух інформації у часі і просторі. Ще однією з форм комунікації з читачем завдяки телебаченню є **телепрограма «Читаюче місто»**, яку бібліотека створює спільно з місцевою ТК «СКЕТ». На жаль, у 2019 році ця форма роботи використовувалася не дуже активно, було випущено в етер всього **2 випуски** програми.

Велику увагу наших читачів привертають і **періодичні видання**, з якими більшість з них може познайомитися тільки в бібліотеці. Їх популяризації сприяли постійні перегляди журналів - «Яскравий світ журналів» і газет - «Преса на всі інтереси», а також виставка періодичних видань «Новинки журнального світу» (чит.

зал для шк. сер. шк. віку) та пресвиставка на молодшому відділі обслуговування - *«Веселка періодичних видань»*. Своєю яскравою наочністю та інформаційним наповненням вони приковують увагу юних користувачів бібліотеки, стимулюють їх до знайомства, отримання додаткової інформації та розвитку творчих здібностей. А поєднання журналів з іграшками та поробками, вдало розміщеними на цих виставках, викликають у дітей бажання звертатися до інших інформаційних матеріалів бібліотеки, спонукають до читання та творчих занять.

З великою ефективністю пройшли в бібліотеці й Дні дитячої періодики (всього проведено - 2). Один з них - *«Журнали й газети - малятам планети»* - пройшов у березні місяці в межах Тижня дитячого читання. Разом з бібліотекарями діти відправилися в мандри сторінками дитячих журналів *«Про цікаві речі - в журналах для малечі»*, під час яких познайомилися з героями журнальних історій, розгадували вікторини, відповідали на питання та змагалися в творчих завданнях. Найбільш цікавими для маленьких читачів були такі журнали, як: *«Тачки»*, *«Чарівна принцеса»*, *«Смайлик»*, *«Розумашки»*. Презентували дітям і абсолютно новий журнал - *«Золоте Левеня»*, який дуже сподобався малечі, адже на його сторінках можна знайти цікавий і різноманітний контент: казки й оповідання, пізнавальні вікторини, ігри, сторінки з вивчення англійської та іспанської мов тощо.

Ще один День дитячої періодики *«Про все цікаве на планеті читай в журналі і газеті!»* був проведений під час літніх канікул для відвідувачів літнього шкільного табору. Під час його проведення працівники молодшого відділу обслуговування познайомили молодших читачів з широким спектром дитячих періодичних видань, розповіли як треба читати журнали та представили їх увазі електронну презентацію, що познайомила дітей з основними термінами: редакція, журнал, газета, рубрика тощо.



Дні дитячої періодики

Для відвідувачів Українського розмовного клубу «Файно» була проведена презентація журналу *«Українська вишивка»*. Цей журнал пропонує рукодільницям яскраві фотографії вишиванок, детальні схеми та описи вишивок, а також цікаві інтерв'ю та пізнавальні статті. Тому для майстринь з УРК «Файно», які займаються різноманітним рукоділлям, він надає корисну інформацію.

На жаль, як показує аналіз використання періодичних видань, бібліотека все частіш стикається з проблемою недобросовісної видавничої політики деяких видань. Багато журналів так і не доходять до свого читача, залишаючись невиданими або ж виходять невчасно, спареними числами, а деякі - редакції замінюють дублетними номерами інших видань, що, звичайно ж, збіднює репертуар періодики в книгозбірні. Наприклад, того ж журналу *«Українська вишивка»*, презентація якого була проведена, бібліотека отримала вдвічі меншу кількість номерів (у передплатному каталозі заявлено 12 випусків!) Звичайно, такі випадки, хоч і не залежать від бібліотеки, все одно негативно позначаються на обслуговуванні користувачів.

Проводячи інформаційну роботу, бібліотека намагається якомога ширше популяризувати свої фонди, розкрити їх багатство перед читачами. Досягненню цієї мети також сприяє **видавнича діяльність, створення власних інформаційно-бібліографічних продуктів** для різних категорій користувачів, які слугують їм орієнтиром у виборі інформації. Найбільш актуальні бібліографічні посібники, видані бібліотекою, окрім друкованого варіанту, доступні ще й в електронному вигляді на сайті бібліотеки (рубрика «Видання бібліотеки»).

Протягом звітного року, при отриманні нової літератури, бібліотекою видавалися інформаційні бюлетені нових надходжень (видано - 2). Але найбільшою популярністю у читачів користувалася рекомендаційна бібліографія. Бібліотекою було підготовлено серію посібників «Книжковий навігатор читача», до якої увійшли рекомендаційні списки читання «Модні автори про дорослі проблеми юних», «ДЕ? ЩО? ЯК? Науково-популярні книги для читачів сер. та ст. шк. віку» та ін. Для любителів творити власними руками, бібліотека видала рекомендаційний покажчик «Знайди себе у світі хобі».

Користувалися увагою читачів і експрес-інформації «Підліткове читиво», «Увага! Цікава книга!» та «До уваги батьків!»; бібліографічний дайджест для батьків та організаторів дитячого читання «Вчимося бути батьками», а також традиційна серія списків читання «До вашої уваги – нові книги з краєзнавства» (всього вийшло – 2 випуски).

У межах діяльності проєкту «Малюк у бібліотеці» для батьків наших найменших читачів була видана пам'ятка «Як зацікавити дитину читанням». А до проведення Тижня безпечного інтернету інтернет-центр бібліотеки видав пам'ятку «Інтернет-демон: як захиститися від небезпечної гри», яка застерігає користувачів-підлітків від участі в небезпечних онлайн-іграх, на зразок «Синього кита», які ведуть до смерті дітей.



Видавнича діяльність бібліотеки

Протягом звітного року проводилася також розробка та випуск різноманітної рекламної продукції до бібліотечних заходів, конкурсів, акцій, проєктів, анонсів та оголошень, візитівок, кольорових афіш тощо.

Інформаційно-видавнича діяльність книгозбірні була спрямована не тільки на популяризацію власних документних ресурсів, але й на створення умов вільного, рівноправного і комфортного доступу користувачів до віддбленої інформації. Бібліотека

продовжувала надавати своїм відвідувачам безкоштовний онлайн-доступ до широкого спектру електронних послуг, водночас здійснюючи професійну консультативну допомогу в користуванні інтернет-ресурсами та їх вебліграфію. Для популяризації кращих з них інтернет-центром бібліотеки були видані вебпоказчики: «Через століття з любов'ю» (для підлітків з вільного простору «Лофт» до Дня Святого Валентина) та «Китай: дивовижна країна чи цілий світ» (присвячений Року Китаю в Україні).

Як і в попередні роки бібліотека активно співпрацювала зі ЗМІ. Рекламна та інформаційна діяльність бібліотеки здійснювалася протягом звітного року й у різних друкованих часописах та інтернет-виданнях, таких як: сайт міста Краматорська «06264», інформаційний портал «На пульсе Краматорська», в газетах «Краматорская правда», «Восточный проект», «Общезитие» та ін. Інформація про роботу книгозбірні також постійно висвітлювалася на офіційному сайті Краматорської міської ради. Всього за рік **про діяльність книгозбірні було опубліковано 71 статтю**.

Співпраця з засобами масової інформації покращує імідж бібліотеки та сприяє збільшенню кількості читачів, друзів і партнерів.

Система інформаційно-бібліографічного обслуговування враховує потреби в бібліографічній інформації певних категорій користувачів і включає не тільки масове, але й весь комплекс форм групового та індивідуального інформування. Найважливіше завдання бібліотеки – оперативно сповіщати своїх користувачів про нові видання, що надійшли до фондів бібліотеки. Дитяча центральна бібліотека систематично готує і надсилає їм тематичні списки літератури чи фактографічну інформацію за їх запитамі, виконує довідки.

Групове інформування користувачів спрямоване на задоволення постійно зростаючих інформаційних потреб спеціалістів, організаторів дитячого читання, громадських об'єднань, батьків. Протягом 2019 року груповим інформуванням було охоплено **7 абонентів**, які інформувалися за **8 темами**. Ефективність склала **80 прим**.

У порівнянні з минулим роком, основні теми, за якими інформувалися абоненти групового інформування, залишилися майже незмінними:

- «Дитяча краєзнавча література»
- «Сучасний розвиток мовлення. Стилi мовлення»
- «Етнографія. Культура, Звичаї українського народу»
- «Історичне краєзнавство»
- «Українська народна вишивка»
- «Донеччина 20-х років ХХ століття»
- «Особливості вивчення чеської мови»
- «Формування екологічної культури у дітей середнього та старшого дошкільного віку»

Абонентами групового інформування в звітному році були: МАН ЦПР, Обласний центр туризму та краєзнавства, Український розмовний клуб «Файно», ГО «Безкоштовні курси української мови», ГО «Чеська ластівка», ДНЗ № 47 для дітей з вадами зору.

Організація групового та індивідуального інформування неможлива без знання основних груп читачів та їх потреб в інформації. Тому інтереси читачів постійно вивчаються, бібліотечні фахівці прагнуть створити для них комфортне інформаційне середовище, намагаються формувати бібліотечний фонд за їх запитамі.

Охоплення користувачів **індивідуальним інформуванням** у порівнянні з минулим роком дещо зменшилося, за 2019 рік ним було охоплено **18 абонентів**, що інформувалися за **10 темами**, загальна ефективність склала **153 прим**. Це пояснюється тим, що читання школярів за інтересами останнім часом зменшується, серед їх запитів більше переважають твори за шкільною програмою.

Тематика запитів залишається приблизно такою ж, як і раніше. Серед традиційною тем, що цікавлять наших користувачів, такі:

- «Світ космосу та фентезі»
- «Знайомство з життям однолітків»

- «Подорож фантастичними стежками»
- «Чарівні казки і пригоди»
- «У світі тварин»
- «Про все на світі» та ін.

Серед нових тем інформування, що додалися 2019 року, можна назвати наступні:

- «Плетіння бісером»
- «Комікси, мальовані історії»
- «Як добре бути сучасною дівчиною».

Підтримка інтересу до читання напряду залежить від індивідуальної роботи з читачем. Тому у майбутньому необхідно більше уваги приділяти визначенню тематики читання, вибору конкретної літератури, обговоренню прочитаного з метою визначення та формування читацького інтересу.

Для задоволення читацьких інтересів ДЦБ ім.О.Пушкіна використовує всі можливі засоби. У практику бібліотечної роботи з інформування читачів все активніше впроваджуються нові інформаційні технології: інформування електронною поштою, SMS- інформування тощо.

Підвищення соціальної і інформаційної ролі бібліотек диктує нові вимоги до сучасних бібліотекарів, які є посередником між читачем і будь-яким іншим носієм інформації. Ефективність процесу обслуговування визначається не тільки кількістю послуг, що надаються, а, насамперед, тим, наскільки повно і якісно вони задовольняють інформаційні потреби користувачів. Проаналізувавши діяльність бібліотеки із забезпечення запитів і потреб користувачів, бачимо, що бібліотечні працівники докладають багато зусиль для створення комфортного інформаційного середовища для своїх читачів та оперативного надання їм актуальної інформації.

4.2 Удосконалення ДБА бібліотеки та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів. Створення власних інформаційно-бібліографічних продуктів

Неодмінною частиною бібліографічної роботи бібліотеки є довідково-бібліографічне обслуговування, яке передбачає виконання конкретних запитів її користувачів. На сучасному етапі в ДЦБ ім. О.С. Пушкіна створені всі умови для вільного доступу читачів до ДБА бібліотеки, як на традиційних, так і на електронних носіях, який всебічно розкриває всі види інформаційних ресурсів і дозволяє користувачам максимально повно використовувати їх.

Важливою складовою інформаційного сервісу в бібліотеці все ще залишається традиційний **довідково-бібліографічний апарат (ДБА)**. Це сукупність довідкових, бібліографічних та інформаційних видань, бібліотечних каталогів і картотек, фонд виконаних довідок, що призначені для популяризації документів усіх видів та надання цілеспрямованої допомоги читачам у виборі літератури.

На жаль, існують певні недоліки й у формуванні та якості ДБФ бібліотеки. Багато довідково-енциклопедичних видань у складі фонду були видані багато років назад, тому містять застарілу, неактуальну інформацію. Хотілося б, щоб довідковий фонд бібліотеки оновлювався більш активно й збалансовано. У звітному році він, наприклад, поповнювався дуже мало, в основному, - популярними енциклопедіями та довідковими виданнями для дітей молодшого віку.

Позитивним фактом було те, що краєзнавча частина ДБФ наповнювалася цього року більш інтенсивно. Бібліотека отримала низку довідкових та популярних видань краєзнавчого характеру. Серед них: «Новоринський. В. На грані вічного болю: Галичина – Донбас. Два полюси в боротьбі за українську незалежність», «Краматорск. Страницы истории», збірка «Північна Донецчина: час, події, люди», «Коцаренко, В.

Краматорськ: Витоки», альманах «Нескорений український Донбас. Степ. Вип. 1», «Пальона, О. Чарівна історія про Місто!» та ін. Усі вони стануть у нагоді нашим користувачам.

Як бачимо, для посилення своєї інформаційної функції бібліотека має розширювати змістовний і видовий склад своїх фондів з урахуванням змін у читацькому попиті та збільшувати частку довідкових видань універсального і тематичного характеру (енциклопедій, словників тощо).

Особливе місце в ДБА займає система каталогів і картотек. Перш за все, це алфавітний каталог, який відображає весь наявний фонд бібліотеки. До того ж, у нашій бібліотеці він виконує ще й облікову функцію, що є дуже важливим. Тому його якісний стан, правильність роствановки карток, має велике значення. На жаль, на момент початку рекласифікації фонду з ББК на УДК каталог не повністю відповідав цим вимогам: за браком часу давно не проводилася його генеральна редакція, картки не закріплені на стрижнях, існувало багато заставок, не була до кінця проведена редакція роствановки карток за зведеним рядом українсько-російської алфавітки тощо.

У зв'язку з цим минулого року, з початком рекласифікації фонду, було прийнято рішення про генеральну редакцію каталогу (а фактично – про його створення наново). У звітному році ця робота була продовжена і велася паралельно з рекласифікацією та редакцією систематичних каталогів для різних категорій користувачів. Тобто, під час рекласифікації фонду, видання одночасно звіряються з алфавітним та систематичним каталогами, на картки яких переносяться шифри УДК, і відбувається їх закріплення в новостворених алфавітному та систематичних каталогах.

Протягом звітного року ця велика й копітка робота була продовжена. Було повністю завершено переведення на УДК фондів читального залу та відкритого доступу абонементу молодшого відділу обслуговування та книг підвищеного попиту зі книгосховищ абонементів молодшого та середнього відділів обслуговування.

Паралельно з роботою по рекласифікації фондів і каталогів, виправлялися помилки, допущені раніше в роствановці каталожних карток та в обліку, відновлювалися відсутні в каталогах картки на наявні в фонді видання, оновлювалося оформлення каталогів та їх рубрикувати тощо. Була також проведена редакція роствановки карток за новою редакцією «Українського правопису» в усіх каталогах бібліотеки.

Усього протягом 2019 року була проведена рекласифікація близько 20 тис. видань, влино до каталогів біля 3740 карток на нові надходження.

ДБА бібліотеки має відповідати змісту та обсягу роботи з документами, оперативно поповнюватися інформацією про нові надходження і не менш оперативно звільнятися від відомостей щодо вилучених. Тому протягом року, в традиційних карткових каталогах проводилася не тільки роствановка карток на нові надходження, а й їх вилучення на списані видання. Всього за 2019 рік **було вилучено 5400 карток.**

Важливою ланкою інформаційно-бібліографічної роботи залишається робота з картотеками, хоча частина з них знаходиться в законсервованому стані.

Неодмінна умова підвищення інформативності фонду бібліотеки – використання прийомів аналітичного розкриття його змісту. Зокрема це стосується бібліографічного опрацювання збірників різної тематики та періодичних видань, що допомагає бібліотекарям знаходити потрібну інформацію у збірках та періодиці. Це спонукає бібліотекарів до ведення допоміжних картотек, створення тематичних папок, конвюлів, фактографічних інформ-дос'є, що полегшує виконання складних бібліографічних довідок. За найбільш актуальними темами складаються рекомендаційні бібліографічні списки літератури, ведеться Архів виконаних довідок.

Найбільш вагомою протягом звітного року була робота з краєзнавчою картотекою, картотекою фактографічної інформації з краєзнавства, репертуарною та картотекою збірок. У них створювалися нові актуальні рубрики (всього створено - 8), виконувався розпис творів та поточний опис матеріалів краєзнавчого характеру,

вливалися та вилучалися картки. У відділах обслуговування велися також й інші допоміжні картотеки: серійних видань, цінної літератури тощо.

Крім традиційної системи карткових каталогів і картотек до інформаційно-пошукового середовища дитячої бібліотеки входить і його електронна частина, а саме: електронний каталог, який формується шляхом ретроконверсії карткового абеткового каталогу та внесення бібліографічних записів на нові надходження, та низка ЕБД, таких як: «Періодичні видання», «Електронні презентації», «Мультимедійні видання» та «Аналітичні збірки», які ведуться у програмному середовищі АІБС «Ірбіс». Значно розширює пошуково-довідкові можливості бібліотеки всесвітня мережа «Інтернет».

Крім того, всі користувачі мають доступ до електронного каталогу ЦСПБ, як через вебсайт ДЦБ ім. Пушкіна, так і безпосередньо в бібліотеці, завдяки його систематичному оновленню протягом року.

Роль електронного каталогу в системі ДБА бібліотеки з кожним роком збільшується, адже автоматизація довідкової діяльності має великі переваги перед традиційними її формами, як в частині пошуку необхідної інформації, так і в її організації та представленні: відбір за необхідними параметрами, формування та виведення на друк списків джерел відбувається набагато швидше, ніж зазвичай. До того ж, ЕК виконує одразу дві важливі функції: облікову та пошукову.

На жаль, у звітному році формування ЕК проводилося недостатньо інтенсивно через те, що багато часу було приділено реорганізації карткових каталогів за УДК.

Усього за 2019 рік до ЕК бібліотеки було занесено **218 записів та 914 записів до інших ЕБД бібліотеки**. Загалом, на кінець 2019 року, електронний каталог налічує **3660 записів**. Загальний обсяг усіх ЕБД – **39182 записів**.

Протягом року відбувалося також поточне редагування записів електронного каталогу, згідно з актами на вилучення літератури з фонду бібліотеки.

Виходячи з аналізу роботи в цьому напрямку, в майбутньому, після повної рекласифікації бібліотечного фонду й каталогів, слід буде більше уваги приділяти ретроконверсії абеткового каталогу та більш інтенсивному наповненню ЕК, що дозволить більш ефективно виконувати запити наших користувачів. Адже добре організований електронний каталог, може, врешті-решт, замінити собою традиційні карткові каталоги і пришвидшити процес довідково-бібліографічного обслуговування, в чому, власне, й є основний сенс автоматизації пошуку інформації.

Важливим напрямком довідково-бібліографічного обслуговування є виконання бібліографічних довідок різних видів та консультування користувачів.

Аналіз виконаних довідок за 2019 рік

Протягом звітнього року бібліотека надала своїм читачам усього **5286 довідок** (при плані – 4000) як в усній, так і в письмовій формі та **2796 консультацій** різного характеру.

Практика роботи бібліотеки показує, що довідково-бібліографічне обслуговування читачів стає все більш пов'язаним з широким застосуванням комп'ютерних технологій та інтернету. Мережу «Інтернет» сьогодні можна сміливо віднести до ДБА бібліотеки як одну з її повноцінних складових, адже останнім часом багато довідок та запитів наших користувачів виконується саме завдяки їй.

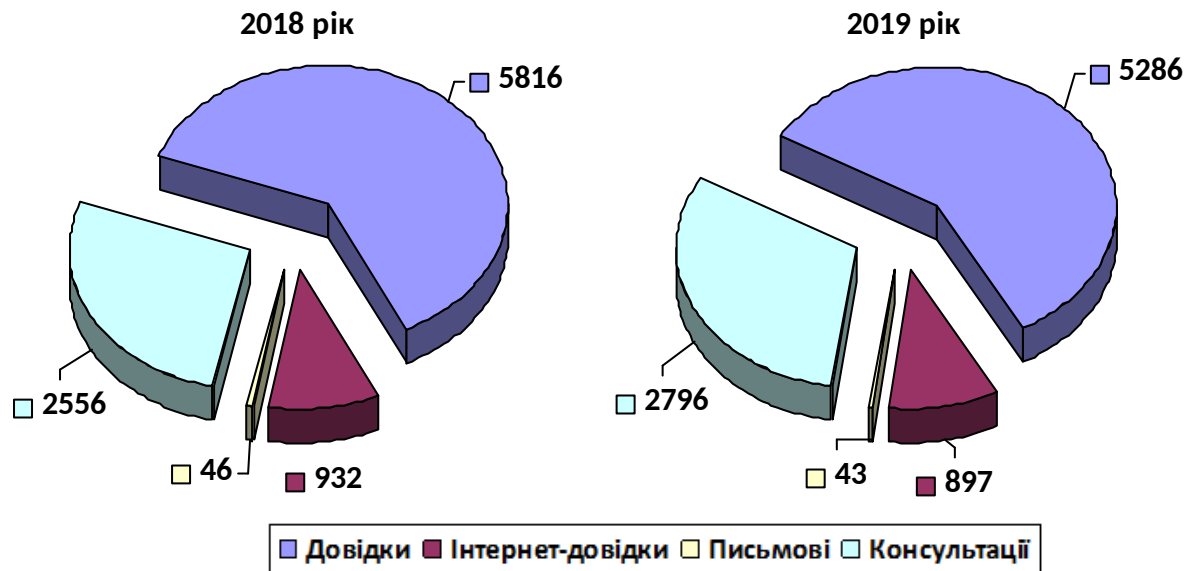
Так, наприклад, з аналізу виконаних довідок видно, що **за допомогою інтернету** протягом 2019 року було **виконано 897 довідок** (при плані – 800), що становить майже **17 %** від загальної кількості виконаних довідок (див. діаграму 1). З них **335 довідок було виконано інтернет-центром** бібліотеки.

Серед загальної кількості довідок переважають тематичні та адресні, менше - фактографічні та уточнюючі. Складні довідки, що потребують більш ретельного бібліографічного пошуку, обліковуються письмово в «Зошиті обліку складних довідок».

У 2019 році працівниками бібліотеки було **виконано 43 таких складних письмових довідок**. З них **7 %** було виконано за допомогою ресурсів інтернету.

Діаграма 1

Порівняльний аналіз виконання довідок та консультацій за 2018-2019 рр.



Як бачимо з діаграми, кількість виконаних довідок у порівнянні з минулим роком дещо зменшилася, проте все ще залишається стабільно високою і перевищує планові показники. Натомість, збільшилася кількість консультацій, наданих нашим користувачам.

При виконанні складних запитів, бібліотечні працівники використовували електронний, алфавітний та систематичний каталоги, ЕБД «Періодичні видання» та «Збірки», краєзнавчу та СКС, книжковий фонд бібліотеки та фонд періодичних видань, а також мережу «Інтернет».

У 2019 році письмові довідки носили різноманітний характер. Одна з найбільш поширених письмових довідок - тематична. Найпопулярнішими темами стали: краєзнавство, українська та світова література, історія України, легенди й міфи України, психологія, фізика, техніка тощо.

Звертають на себе увагу такі теми:

- Природа, екологія та історія Краматорська й Донецької області;
- Інформація про життя та побут запорізьких козаків;
- Культура й література України;
- Історія України;
- Видатні постаті Краматорська;
- Природа й тваринний світ України;
- Міфи та легенди України

Аналіз виконаних довідок за темами у відсотковому співвідношенні показав, що найбільш частими були запити суспільно-політичної спрямованості – 49 %; значно менше було виконано довідок природничо-наукової - 23% та літературно-художньої тематики - 21%. Довідки з техніки та сільського господарства зайняли в загальній масі лише - 7%.

Слід зазначити що, запити з краєзнавства є найбільш затребуваними серед користувачів, і це не дивно, адже видання краєзнавчого характеру незмінно користуються попитом. Тому частка краєзнавчих довідок у 2019 р. сягнула 23% від усього масиву виконаних складних довідок.

Цікавими запитами з краєзнавства були такі: «Історія сіл Донецької області», «Донбас: культурно-освітній обмін з українцями Польщі», «Екологія Краматорська та Донецької області», «Творчість Аліни Остафійчук» та ін.

За допомогою інтернету були виконані такі складні довідки, як: «Гриби Донецької області (основна характеристика)», «Що таке гіроскутер і як ним управляти», «Все про печери». Звертання до ресурсів інтернету свідчить про те, що ДБФ бібліотеки потребує більш інтенсивного оновлення, особливо сучасною літературою довідкової та науково-популярної тематики.

Серед запитів учнів 1 – 4-х класів найбільш часто запитуваною темою була «Українські письменники про Лесю Українку», за інформацією з цієї теми звернулося 6 читачів.

2019 року довідково-бібліографічної допомоги потребували всі категорії користувачів, з різними темами запитів до бібліотеки звернулися 48 чол. Найбільша кількість довідок, майже половина, була виконана для учнів 5-9, що склало 44% від загальної кількості, що на 8,3 % більше, ніж у минулому році. За складом читачів аналіз складних довідок виглядає наступним чином:

- організатори дитячого читання - 8 (17%)
- дошкільники - 1 (2,%)
- школярі 1-4 кл. - 13 (27%)
- школярі 5-9 кл. - 21 (44%)
- школярі 10-11 кл. - 2 (4%)
- студенти - 2 (4%)
- інші читачі - 1 (2,%)

Мета довідково-бібліографічних звернень читачів виглядає наступним чином:

- учбова - 16 (71,7%)
- виробнича - 8 (19,6%)
- самоосвітня - 19 (8,7%)

Здійснений аналіз виконаних довідок дає підстави стверджувати, що цей вид довідково-бібліографічних послуг бібліотеки належить до найбільш актуальних, адже вся діяльність бібліотеки сьогодні спрямована на те, щоб обслуговувати читачів на високому рівні, створюючи для них комфортні умови для оперативного отримання інформації з використанням сучасних, якісних засобів інформування.

Зусилля бібліотеки у цьому напрямку були виправдані, адже, як видно з аналізу незадоволених читачьких запитів за звітний рік, кількість відмов, у порівнянні з минулим роком, зменшилася на 20,1 %. Це свідчить про активну вдумливу роботу з джерелами інформації та користувачами, постійне вивчення бібліотекарями читачьких запитів та вчасне виявлення змін у тенденціях читання.

Під час виконання запитів читачів, їм надавалися консультації покористуванню ДБА бібліотеки, складанню списків літератури тощо.

ДЦБ ім. Пушкіна як методичний центр для бібліотек, що обслуговують дітей, виконувала також складні запити бібліотечних фахівців міста та ЦСПБ, організаторів дитячого читання і консультувала їх з найрізноманітніших організаційних та методичних питань. Серед тем, які цікавили колег та ОДЧ протягом звітного року, звертають увагу такі:

- Складання портфоліо бібліотечного працівника до атестації (ЗЗСО № 22 та ЗОШ № 35);
- Організація привабливого простору сучасної дитячої бібліотеки (б/ф № 17);
- Правила складання бібліографічного списку джерел за ДСТУ (МАН);
- Використання мультимедійного обладнання в бібліотеці (б/ф № 19);
- Методика та особливості рекласифікації фонду з ББК на УДК з урахуванням вікових особливостей читачів (ЗОШ № 12);
- Методика індексування художньої літератури за різними ознаками (б/ф № 17);
- Інноваційні технології в роботі шкільних та дитячих бібліотек (ДонІППО);

- Краєзнавство, як аспект залучення громади до читання (б/ф № 19) та ін.

Всього протягом 2019 року бібліотека **надала 14 методичних консультацій** для організаторів дитячого читання та колег з інших бібліотек.

Реалії сучасного суспільства висувають перед бібліотекарями необхідність поліпшення ефективності довідково-бібліографічного обслуговування користувачів, розширення асортименту сервісних послуг бібліотеки за допомогою різноманітних інформаційно-пошукових ресурсів. І це дозволяє бібліотеці зайняти центральне місце у системі розповсюдження інформації та інформаційних послуг на місцевому рівні. Задовольнити інформаційні потреби користувача, забезпечити вільний доступ до інформації – саме в цьому полягає одна із найважливіших соціальних функцій бібліотеки.

4.3 Удосконалення бібліографічно-інформаційного сервісу та впровадження комп'ютерних технологій. Робота інтернет-центру

Інформаційні потреби сучасної людини постійно ускладнюються, а бібліотечна діяльність доповнюється новими технологіями, в тому числі комп'ютерними, можливості яких дозволяють вдосконалювати процеси обслуговування. Зростання популярності інтернету та інтенсивне впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій до бібліотечної практики висувають нові вимоги до бібліотекарів, змушуючи їх по-новому поглянути на традиційні бібліотечні функції.

Інформатизація та комп'ютерні технології відкрили нашим читачам значні перспективи для створення та активного використання різноманітних ресурсів бібліотеки. Сьогодні серед найбільш вагомих переваг бібліотеки можна назвати: підключення до інтернету, вільний вай-фай, створення власних електронних продуктів та можливість автоматизованого пошуку інформації, віддалене отримання інформації через веб-сайт, блог та соціальні мережі, електронна доставка документів, зв'язок з бібліотекою всіма можливими способами, включаючи чат-зв'язок та електронну пошту, ефективний мультимедійний супровід масових заходів книгозбірні тощо.

Комп'ютерний парк ДЦБ ім. О. С. Пушкіна в 2019 році складався з 10 комп'ютерів і 2-х ноутбуків, об'єднаних між собою в єдину локальну мережу. Завдяки АБІС «ІРБІС», в бібліотеці здійснюється: облік користувачів і періодичних видань; автоматизований пошук інформації в електронному каталозі та базах даних бібліотеки й ЦСПБ; за запитами користувачів формуються та роздруковуються списки джерел; ведеться облік статистичних даних. Wi-Fi зона надає можливість вільного доступу до інтернету з власних мобільних пристроїв користувачів.

Всі це загалом створює у книгозбірні комфортне інформаційно-пошукове середовище, покликане максимально повно задовольняти потреби користувачів, полегшити їх облік і обслуговування, проведення масових заходів.

Бібліотека намагається оперативно реагувати на різноманітні запити користувачів, використовуючи для їх задоволення всі можливості інтернету, мобільні та мультимедійні сервіси. Серед таких бібліотечних ІКТ-послуг можна назвати електронну доставку документів (ЕДД). 2019 року було **виконано 12 запитів на ЕДД**. Протягом звітного року бібліотека також здійснювала: СМС-інформування та електронні розсилки для індивідуальних і колективних користувачів інформації, продовження терміну користування книгами через електронну пошту та спеціальну форму на вебсайті. До того ж, на своєму сайті бібліотека встановила чат для швидкого спілкування з віддаленими користувачами в режимі «запитання - відповідь».

Крім згаданих сервісів, бібліотека здійснює також для своїх відвідувачів додаткові послуги: сканування та ксерокопіювання, друк і збереження інформації на носії користувачів тощо. У своїй щоденній роботі бібліотекарі активно опановуються та використовують в роботі хмарні інтернет-технології, різноманітні вебсервіси та застосунки для редагування й монтажу аудіо та відео, скрайбінг, Prezi, хмарини тегів,

слайд-шоу, сервіси для створення інтерактивних матеріалів, такі як: LearningApps, онлайн-пазли, вікторини, кросворди та багато ін. Для проведення масових заходів використовуються мультимедійні та інноваційні засоби: проектор з екраном, фліпчарт, плазмова панель, медіатека, ЕБД «Електронні презентації» тощо. Тобто, з широкого спектру ІКТ, бібліотекарі використовують усе, що сприяє кращому обслуговуванню наших читачів і проведенню масових заходів для них.

Завдяки всім цим засобам та послугам, бібліотека підняла на якісно новий рівень обслуговування користувачів та покращила свій імідж.

Нерідко інформатизація бібліотек сприймається лише як процес обладнання її сучасними технічними засобами. Але жодна техніка не здатна підвищити ефективність роботи у випадку, якщо впровадження нових інформаційних технологій не супроводжується вагомими змінами всіх бібліотечних підсистем. Тому велику увагу наша бібліотека приділяє не тільки автоматизації робочих місць користувачів і бібліотечних працівників, а й освоєнню ними інноваційних технологій та програм.

Щоб надавати нашим користувачам усі вище згадані послуги, освоювати нові сервіси, бібліотекарям треба постійно «тримати руку на пульсі». Тому наші працівники проходять постійне профнавчання, займаються самоосвітою й уже мають певні здобутки в цьому напрямку. Так, протягом звітного року бібліотечні працівники ДЦБ ім. Пушкіна відвідували заняття школи комп'ютерної грамотності, організованої МВ ЦМПБ, та заняття з комп'ютерної компетентності в інтернет-центрі нашої бібліотеки (всього проведено - 4).

Файлоотека наших напрацювань з кожним роком збільшується, тому з метою збереження ЕБД, робочих файлів та бібліотечної документації було запроваджено їх щоденне архівування на окремий жорсткий диск.

Сьогодні в бібліотеці можна зустріти не тільки традиційних читачів, які звертаються лише до друкованих видань, а й таких, що прийшли до бібліотеки користуватися документами на електронних носіях, відео чи інформацією з мережі «Інтернет». З плином часу таких користувачів стає все більше.

Інтернет-послуги сьогодні – це невід'ємна складова частина нашого життя, платформа, на основі якої наші користувачі навчаються, працюють, спілкуються й відпочивають. Це основа нової цифрової економіки та суспільного устрою нашої держави. Тому, інтернет у бібліотеці на сьогоднішній день – це вимога часу.

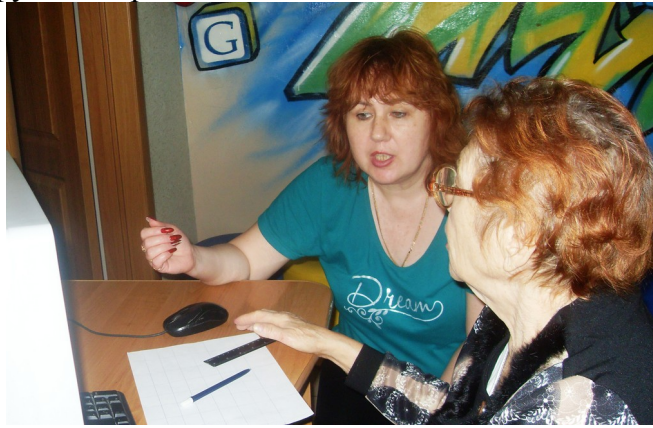
Завдяки впровадженню комп'ютерних технологій, бібліотека проводить активну роботу в **інтернет-центрі**. Протягом звітного року тут здійснювалася інформаційно-довідкова, навчальна, культурно-масова та дозвіллева діяльність, надавалися додаткові сервісні послуги. **Всього за 2019 рік послугами інтернет-центру бібліотеки скористалися 970 користувачів. Загальна кількість відвідувань інтернет-центру склала 5458 чол.** Сьогодні, з ростом добробуту громадян та усвідомленням ними переваг ІКТ, комп'ютери з виходом у всесвітню мережу є майже в кожному домі. Доводиться констатувати, що кількість звернень до інтернет-центру бібліотеки з навчальними цілями суттєво зменшилася, зараз досконале знайомство дітей з комп'ютерними та інтернет-технологіями відбувається в школі. Ті знання, які бібліотека надавала раніше школярам під час групових тренінгів, сьогодні отримуються ними на уроках інформатики.

Тому актуальність тренінгової діяльності інтернет-центру зменшується. Основна маса користувачів приходять нині до інтернет-центру з іншою метою: знайти потрібну інформацію, відпочити, пограти, поспілкуватися тощо.

До того ж, комп'ютерне обладнання нашої книгозбірні дуже застаріле, не оновлюється, тому, звісно, працювати в таких умовах в інтернет-центрі стає все складніше.

Проте, навіть у таких умовах, бібліотека намагається допомогти своїм користувачам (особливо дітям молодшого віку та користувачам похилого віку) в освоєнні віртуального світу: навчити їх правильному пошуку інформації, безпечній поведінці та спілкуванню в мережі, відкрити для них кращі ресурси для освіти, дозволля

чи творчості. Саме на це була направлена навчальна діяльність центру, яка складалася з індивідуальних та групових тренінгів.



Індивідуальний тренінг для читачки-переселенки

Під час групового тренінгу «Вивчаємо комп'ютерну абетку» молодші школярі ГПД ЗОШ № 35 мали змогу познайомитися з комп'ютером: вивчити його будову та призначення, дізнатися, що таке накопичувачі інформації та які їх види існують сьогодні, познайомитися зі сканером та принтером та самостійно попрацювати з технікою.

Завдяки тренінгу «Інтернет: легко і просто» юні користувачі інтернет-центру успішно засвоїли основні навички пошуку та обробки інформації й дізналися, що правильно зроблений запит у пошукових системах допоможе швидко знайти потрібну інформацію. Отримані знання діти застосували в ході практичного заняття, завдяки якому зрозуміли, що володіння комп'ютером та інтернет-пошуком допомагає дізнатися багато корисної інформації, цікаво заповнити своє дозвілля.



Групові тренінги в інтернет-центрі

Можливості інтернету безмежні. Його ресурси зростають з кожним днем, постійно з'являються нові сайти та сервіси. В цьому мали змогу переконалися семикласники ЗОШ № 12 під час тренінгу «У просторі можливостей». Школярі з задоволенням прийняли участь у мозковому штурмі «Про користь інтернету», під час якого визначали позитивні можливості мережі, та розробляли свої правила користування всесвітнім павутинням.

У Міжнародний день інтернету користувачі інтернет-центру стали справжніми «мисливцями за інформацією», взявши участь в інформаційному сафарі «По країні, якої немає на карті». Школярі 5-7 класів дізналися цікаві факти про інтернет: як і коли він виник, у яких країнах найбільше ним користуються, хто створив перший комп'ютер тощо. Діти розповіли як використовують інформаційні технології у повсякденному

житті та довідалися від бібліотекаря про основні правила безпечного користування інтернетом. Відеоролик «Інтернет: корисні поради» допоміг учням розібратися, як потрібно вести себе в онлайн-просторі.

Чим ширше розвивається мережа «Інтернет», чим більше можливостей вона надає, тим більш важливою стає безпека її користувачів. Саме цій тематиці був присвячений **Тиждень безпечного інтернету**, що традиційно проводився в інтернет-центрі на початку лютого. Метою його проведення є зменшення негативного впливу на користувачів небажаної інформаційної продукції, покращення обізнаності дітей та учнівської молоді з питань безпечної поведінки в інтернеті.

У межах тижня підлітки з вільного простору «LOFT» познайомилися з проектом [«Про інтернет»](#), створеним Google для підвищення цифрової компетентності учнів українських шкіл, і пройшли фінальне тестування.

Учні 7-А класу школи-інтернату №10 під час ерудит-батлу «*Стань легендою інтернету*» підтвердили свою цифрову грамотність, вміння користуватися інтернетом ефективно та безпечно. Найкращі школярі отримали почесне звання «*Легенда інтернету*».



Переможці ерудит-батлу «Стань легендою інтернету»

А от учні 7-Б класу тієї ж школи-інтернату №10 випробували себе в ролі детективів вебагенції «СБІ», тобто – «Служби безпеки інтернету». В ході заходу семикласники вчилися критично ставитися до повідомлень та іншого контенту, поширюваного в мережі «Інтернет»; уникати нав'язування їм інформації, здатної завдати шкоди здоров'ю; застосовувати ефективні заходи самозахисту від небажаної інформації чи контактів у мережі. На практичних прикладах вони відрізняли достовірні відомості від недостовірних, шкідливу для них інформацію від безпечної.

До Тижня безпечного інтернету для користувачів інтернет-центру підліткового віку була видана пам'ятка «*Інтернет-демон: як захиститися від небезпечної гри*». Метою видання було попередження цієї категорії користувачів від захопленням небезпечними іграми на зразок «Синього кита», «Жовтих собак» чи «Момо», що ширяться останнім часом інтернетом та спонукають дітей до невиправданої жорстокості чи заповідання собі смерті. Пам'ятка мала велику популярність серед користувачів центру та відвідувачів Лофту – вільного простору для тинейджерів.



Тиждень безпечного інтернету. Вебагенція «СБІ»

Під час спілкування з дітьми бібліотекарі постійно наголошують про те, що, попри всі переваги інтернету, не слід аж занадто захоплюватися віртуальним світом, адже в реальному житті також є багато цікавого та корисного для проведення вільного часу. Тому в цьому році бібліотека вже традиційно приєдналася до проведення Міжнародного дня БЕЗ інтернету.

Цій даті інтернет-центром був приурочений захід *«Тиші бути не повинно»*, під час якого діти та підлітки дізналися хто і коли придумав це свято та які акції проходять у цей день у світі. А потім кожен з присутніх знайшов собі заняття за інтересом: діти читали, переглядали журнали, малювали, грали в настільні ігри, надували мильні бульбашки та спілкувалися. В підсумку, альтернатива роботи за комп'ютером нашим читачам дуже сподобалася.



Міжнародний день БЕЗ інтернету «Тиші бути не повинно»

Про історію виникнення смайлика як символу передавання емоцій у віртуальному середовищі дізналися учні 5-А класу ЗОШ № 35 під час медіагодини *«Розділи почуття зі смайликом»*. Цікавими для дітлахів стали: гра *«Який ти, смайлик?»*, конкурс *«Довжина посмішки»*, вікторина *«Що хотів зобразити смайлик?»* та конкурс *«Хто довше втримає посмішку на обличчі»*. Найбільш активно діти взяли участь у творчому завданні *«Намалюй колобка, який сміється»*.

Заходи, проведені в інтернет-центрі, були присвячені не тільки цифровому середовищу, а торкалися й інших актуальних дат та галузей знання. Так, наприклад, до Дня пам'яті й скорботи відбувся історичний екскурс *«Вибух на світанку»*, на який завітали відвідувачі літнього шкільного табору. За допомогою відео діти змогли перенестися в далекий, але незабутній сорок перший...

Нікого не залишили байдужими кадри воєнної хроніки. Присутні вшанували хвилиною мовчання тих, хто, віддавши своє життя в Другій світовій війні, став для нас прикладом незламної волі і героїзму. Особливу увагу школярів привернула розповідь про події, що відбувалися в роки війни на теренах Краматорська, адже все, що пов'язано з рідним містом, сприймається більш гостро, викликає більшу зацікавленість.



Бібліозанурення «Краматорськ – моє минуле і майбутнє»

Красзнавчій тематиці був також присвячений тиждень *«Живу, люблю і дихаю тобою, моє найкраще місто»*, під час якого учні четвертих класів ЗОШ № 12 зробили бібліозанурення *«Краматорськ – моє минуле і майбутнє»* і ще раз переконалися, що кожна споруда, кожен парк, кожен куточок нашого славного міста має свою цікаву історію.

Насолодитися багатством українського гумору змогли користувачі інтернет-центру під час години веселощів *«Жменя сміху дітям на потіху»*, яка пройшла до Дня сміху. Під час заходу прозвучали гуморески П. Глазового, О. Вишні, Г. Бойка, С. Олійника. Діти сміялися від щирого серця, дарували радість один одному.

Ряд заходів інтернет-центру був присвячений природознавчій тематиці. Так, напередодні Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища діти зі шкільного літнього табору ЗОШ № 35 відвідали скриньку порад *«Чи добре знаєш ти, як природу берегти?»*

Під час заходу мова йшла про природу, про наше ставлення до неї та його наслідки, про те, що необхідно мати повагу до всього живого. Учні з задоволенням прослухали *«Пісню Землі»*, переглянули відео *«Дика природа Святогірська»*, релаксували під звуки лісу та перевірили свої знання під час вікторини *«Природа й ми»*. Сподіваємося, що учасники заходу усвідомили необхідність вивчати, пізнавати і вчитись берегти природу рідного краю, свого міста та всієї планети.

Дог-шоу *«Завжди поруч з нами»*, на яке завітали учні з групи продовженого дня ліцею № 35, було присвячене Всесвітньому дню захисту тварин. Діти дізналися про популярні породи собак, про тісні взаємини людини й собаки впродовж тисячоліть, переглянули відео та взяли активну участь у різних конкурсах.

Під час літніх канікул на арт-квест *«Повернені шедеври»* до інтернет-центру завітали вихованці літнього шкільного табору ЗОШ № 35. Діти здійснили віртуальну подорож залами художньої галереї та відкрили для себе шедеври світового мистецтва. За умовами арт-пошуку вони повинні були за наданими їм зразками відшукати в інтернеті картини видатних митців живопису, знайти відмінності між зразками картин та їх оригіналами й «відреставрувати» їх. Під час квесту читачі проявили свою ерудицію, фантазію та креативне мислення як під час реставрації шедеврів, так і під час пошуку необхідної інформації в мережі «Інтернет».



Арт-квест «Повернені шедеври»

2019 рік було оголошено Роком Китаю в Україні, тому цикл відеопереглядів *«Барвисті світи китайського кіно»* був присвячений цій країні. Читачі зі шкільного табору ЗОШ № 35 переглянули мультфільм *«Кунг Фу Панда»*, добрий і повчальний дитячий фільм *«Принцеса-павич»*, а учні 5-7 класів познайомилися з китайським історичним серіалом *«Чінгісхан»*. Відеоперегляди стали однією з популярних форм роботи інтернет-центру.

Року Китаю в Україні було також присвячено fun-travel «Піднебесна, що вражає», проведене для підлітків з LOFTу. Під час заходу діти дізналися багато цікавого про цю країну. Особливо їх вразило відео «Підземний готель в кар'єрі». Китай – незвичайна й загадкова країна, – такий висновок зробили тинейджери.



Відеоперегляди «Барвисті світи китайського кіно»

Протягом літніх канікул в інтернет-центрі працювала Літня інтернет-школа, де юні відвідувачі могли цікаво й корисно провести свій час. Так, наприклад, для маленьких користувачів центр влаштував бібліоліто для веселих і невгамовних «Запрошуємо до країни Мультиляндії».

Читання книжок у бібліотеці поєднується з переглядом пізнавальних мультфільмів. При формуванні репертуару бібліотекарі обирають такі мультфільми, які б спонукали дітей до читання, пошуку інформації та були б поштовхом для нових зустрічей.



Бібліоліто для веселих і невгамовних «Запрошуємо до країни Мультиляндії»

Інтерактивне спілкування «Селфі – погляд на себе збоку» познайомило дітей зі шкільного табору з виникненням особливого жанру мистецтва, який найкращим чином передає емоції людини, її настрій і навколишнє оточення. Діти активно спілкувалися й виконували вправу «Безпечне селфі», мозковий штурм «Селфі для літопису» та практичну роботу «Наш селфі фотоальбом».

Казковий книголіт «Я – казка мудра, хочу вам сказати, що кожен з вас повинен мене знати!» переніс малечу зі шкільного табору ЗОШ № 35 до Казкової країни. Діти прийняли участь в літературній вікторині та переглянули культовий мультфільм «Жив-був пес», який наскрізь просякнутий українським національним колоритом. До уваги дітей була також представлена книжкова виставка «У світі казок», де були зібрані казки народів світу.

У межах діяльності Літньої інтернет-школи пройшов також тренінг-презентація «Знайомтесь: «Loft for teen» діти мали змогу познайомитися з бібліотечним блогом для

тинейджерів, який бібліотека створила з метою допомоги підліткам у соціальній адаптації. Присутніх зацікавили сторінки «Читалка», яка рекомендує підліткам кращі книги та «Цікавий календар», що знайомить користувачів з цікавими та незвичайними святами. Бажаючі мали можливість підписатися на оновлення блогу.



Літня інтернет-школа. Тренінг-презентація «Знайомтесь: «Loft for teen»

На блозі «Loft for teen» протягом 9 місяців тривав творчий конкурс «Креативно як вміємо!» на створення кращого мему про бібліотеку, книгу, читання. Активну участь у ньому прийняли відвідувачі вільного простору для підлітків, що діє в бібліотеці та інші читачі книгозбірні.

Всього на конкурс було надіслано 150 робіт, які були дуже цікавими та змістовними. Всі роботи виставлялися на блозі, де підлітки могли голосувати за них. Оголошення підсумків конкурсу було приурочено до Всеукраїнського дня бібліотек.

Переможцем конкурсу став постійний відвідувач Лофту Дмитро Іваненко, студент 2 курсу КЦПТО. За найкращими роботами учасників конкурсу бібліотека створила відео, яке можна було переглянути на блозі.

З підлітковою категорією інтернет-центр бібліотеки проводить активну роботу в Лофті, вільному просторі, створеному спеціально для тинейджерів. Так, протягом звітного року для них був проведений цикл Лофт-сутіноків «Релакс-закапелок», які пропонували підліткам комфортний відпочинок, психологічне розвантаження й корисне дозвілля.



Переможець конкурсу «Креативно як вміємо!» Дмитро Іваненко

На Лофт-сутінки, що були присвячені дню Святого Валентина, лофтівці прийшли до бібліотеки зі своїми друзями. Присутні дізнались про історію та традиції святкування дня закоханих, взяли участь у різноманітних конкурсах, весело провели час.

«Прощай, 9 клас, вже коледж чекає нас!» - таку назву мали ще одні сутінки, що були присвячені закінченню навчання в школі та отриманню дев'ятикласниками перших документів про здобуту освіту. Вчорашні школярі спілкувалися, слухали музику, згадували найяскравіші моменти шкільного життя, мріяли про майбутнє навчання.



Тинейджерське життя у Лофті

Чергові сутінки «Релакс-закапелку» - «Закохайся в своє місто» - були присвячені Дню Краматорська. Підлітки переглянули унікальну ретрохроніку 1967 року, познайомились з історією забудови міста та його найстарішими будівлями, обговорили свої улюблені куточки відпочинку.

Четверті сутінки «Збираємось скоренько, Новий рік близенько» були присвячені святкуванню Нового Року.

Протягом року в Лофті продовжував свою роботу відеозал «КіноМишка», створений в інтернет-центрі для популяризації кращих вітчизняних та світових творів кіномистецтва й мультиплікації.

Відеозал сприяє вихованню у підлітків естетичних смаків, соціалізації та розвитку мовлення через обговорення фільмів після їх перегляду. У 2019 році підлітки переглянули фільми: «Кораліна у Світі Кошмарів», «Винні зірки», «Меч короля Артура» та ін. Найбухливіше обговорення виникло під час перегляду мультфільму «Полярний експрес», що базується на книзі письменника Кріса Ван Олсбурга.

Цьогоріч наш інтернет-центр приєднався до кінопоказів фестивалів «Українське дитяче кіно» та «Чілдрен Кінофест», які також проходили у відеозалі «КіноМишка». Чілдрен Кінофест – це щорічний міжнародний фестиваль мистецтва кіно для дітей та підлітків, який знайомить молоду українську аудиторію як з найновішими європейськими стрічками, так і зі світовою кінокласикою.

Юні глядачі інтернет-центру переглянули в рамках фестивалю фільм «Моллі Мун і чарівний підручник гіпнозу».



Відеозал «КіноМишка»

У рамках проєкту «Кіноклуб. Всеукраїнська мережа», створеного з метою розвитку кіноклубного руху в Україні та популяризації мистецтва кіно, бібліотека долучилася також до показів фільмів фестивалю #«Українське_дитяче_кіно». Нашим юним глядачам дуже сподобалась колекція кращих українських мультфільмів від студії «Україмафільм», до якої увійшли такі класичні мультики, як: «Як Петрик П'яточкін слоників рахував», «Халабудка», «4 нерозлучні таргани та цвіркун» та інші - мультики, на яких виросло не одне покоління українських дітей. У відеозалі «КіноМишка» відбулися два покази цих чудових фільмів.

15 березня 2019 року виповнилося 80 років від проголошення незалежності Карпатської України. Цю славу і, водночас, трагічну сторінку нашої історії згадали лофтівці під час перегляду документальної стрічки «Карпатська Україна 1938-39 рр. Історична мандрівка», презентованої Українським інститутом національної пам'яті.

Відеоролик дав можливість підліткам відчувати зв'язок тих подій із сьогоденням, адже в його зйомках взяли участь ветерани сучасної російсько-української війни, учасники бойових дій з добровольчого підрозділу «Карпатська Січ» 93-ї МБр ЗСУ, 24-ї ОМБр імені короля Данила та 24 ОШБ «Айдар».

Обговорюючи фільм після перегляду, хлопчики з Лофту, знаючи про війну не з книжок, адже вона йде поряд з нами, дійшли висновку: щоб зберегти нашу державу в майбутньому, підтримувати спадкоємність історії, українців не повинні забувати тогочасні події.



Перегляд стрічки «Карпатська Україна 1938-39 рр. Історична мандрівка»

Увесь рік у Лофті постійно діяла виставка-діалог «Якщо ти вже дорослий, то...», адресована підліткам. Діти, що вже починають стикатися з проявами дорослого

життя, шукають відповіді на питання, що виникають у них, прагнуть більше знати про людські стосунки, могли знайти для себе багато цікавої інформації на цій виставці.



Виставка-діалог «Якщо ти вже дорослий, то...»

4.3.1 Підтримка та розвиток вебсайту бібліотеки. Її діяльність у соціальних мережах

Серед найбільш вагомих результатів інформатизації бібліотеки можна назвати її вихід у віртуальний простір, можливість представляти свої ресурси в інтернеті. З'явилися віддалені користувачі, які отримують інформацію з **бібліотечного веб-сайту** (URL: <http://www.book-house.org/>). Завдяки презентуванню себе у всесвітній мережі, бібліотека сьогодні має можливість без обмежень збільшити час обслуговування користувачів, надаючи інформацію про свої ресурси та додаткові послуги через веб-сайт та онлайн каталог, рекламувати свої заходи, покращуючи таким чином власний імідж.

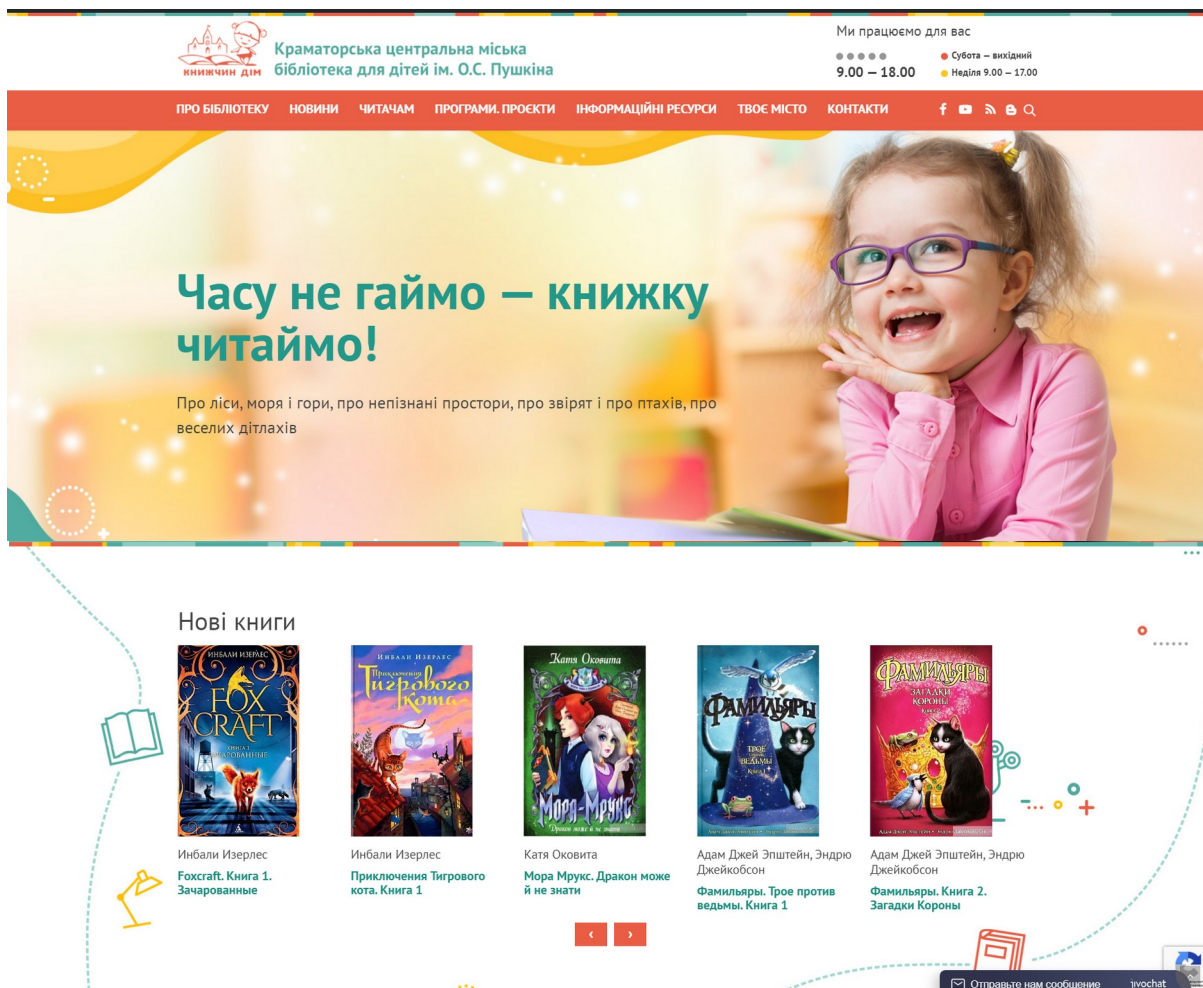
Цій же меті сприяють і **сторінка Книжчинного дому у фейсбуку** (URL: <https://www.facebook.com/bookhouseelib/>) та наш **власний канал на ютубі** (URL: <https://www.youtube.com/user/bookhousekram1/>). Свої сторінки бібліотека має і в інших соціальних мережах, таких як: Calameo і Slideshare.

Як уже зазначалося вище (див. розділ 4.3), для підлітків бібліотека також веде **блог «Loft for teen»** (URL: <http://loft-teen.blogspot.com/>).

Протягом звітного року бібліотека здійснювала велику роботу в цифровому просторі. Найбільшим досягненням стало створення нового сайту. Була розроблена нова концепція та проведена його реструктуризація. Завдяки дружній і технічній підтримці наших давніх партнерів – краматорській ІТ-компанії «QuartSoft», була обрана нова платформа для сайту й розроблено яскравий сучасний дизайн. Головне, все це було зроблено на безкоштовній основі!

Дуже багато зусиль було витрачено бібліотекою на наповнення контенту. Вся інформація підлягала ретельній перевірці та оновленню. Ми намагалися створити «живий», динамічний ресурс, з актуальними рубриками, який би був інформаційно наповненим і, одночасно, зручним в користуванні як дітям, так і дорослим відвідувачам.

Проаналізувавши вподобання вебкористувачів, особливо дітей, з їх небажанням читати довгі й нудні тексти, та беручи до уваги основні тенденції сучасного веббудівництва, ми намагалися якомога більше наповнити новий сайт цікавим мультимедійним змістом. Тому, на відміну від старої версії, на нашому новому сайті багато фото, відео та аудіо контенту, що, безумовно, повинно притягувати увагу його відвідувачів.



Інтерфейс нового вебсайту бібліотеки

Маючи бажання якомога ширше представити свою діяльність, залучити до неї своїх користувачів, ми розмістили на сайті інформацію про діючі в книгозбірні програми й проєкти, інформаційні ресурси та послуги. Як і раніше, обов'язковим компонентом ресурсу є краєзнавчий. Розділ «Твоє місто» подає актуальну інформацію з історії, екології та літературного життя нашого краю.

Продовжила своє «життя» на новому сайті й повнотекстова електронна бібліотека краєзнавчих творів. 2019 року бібліотека уклала ще 3 авторські договори з місцевими авторами на публікацію їх творів на нашому вебсайті.

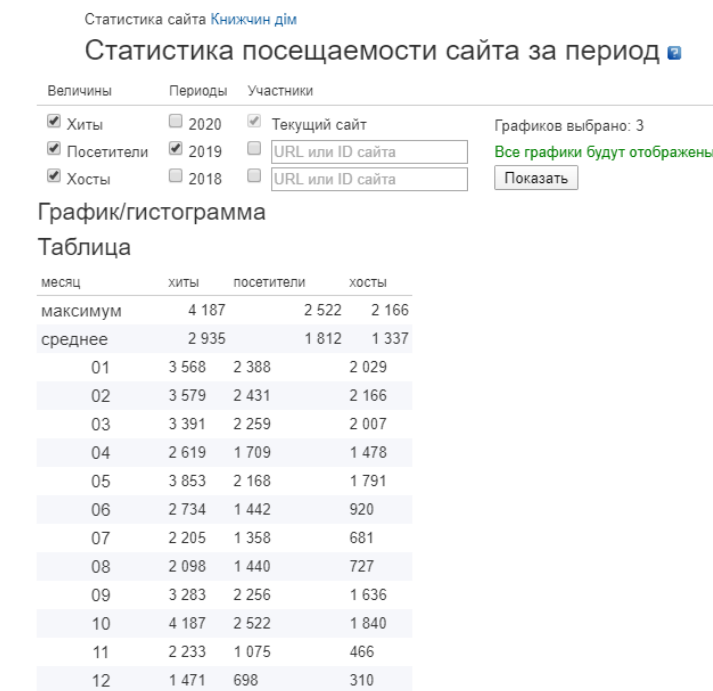
Для більшої зручності наших віддалених користувачів, велика увага була приділена можливості інтерактивного спілкування з бібліотекою, віртуальний формат сайту ми намагалися якомога більше наблизити до режиму реального часу. Цьому слугують інтерактивна форма продовження терміну користування книгами та онлайн-чат в режимі «питання-відповідь», розміщені на сайті. Це дає змогу оперативно реагувати на запити та побажання читачів.

Крім усього, до послуг відвідувачів сайту: електронний каталог та повні тексти краєзнавчої тематики, інформація про нові книги, отримані книгозбіркою, сторінка «Інформаційні ресурси», де можна знайти власні видання бібліотеки та відеоогляди книг, списки літератури, фотогалерея, геодані тощо. Вебсайт синхронізовано з усіма іншими акаунтами бібліотеки в інтернеті. Завдяки значкам-символам соцмереж, розміщених на кожній сторінці сайту, спрощується навігація усіма інтернет-ресурсами книгозбірні, а RSS-канал дозволяє постійним відвідувачам отримувати оновлення на наші новини.

Вебсайт також адаптовано під мобільні пристрої, що дає змогу користувачам мати доступ до бібліотеки з власного телефону. Всі ці «дрібнички» роблять сайт бібліотеки більш зручним у користуванні та покращують її імідж як сучасного інформаційного закладу. У соціальних мережах, міських публічних групах була проведена PR-компанія для реклами оновленого сайту, в результаті якої бібліотека отримала багато схвальних відгуків від наших читачів.

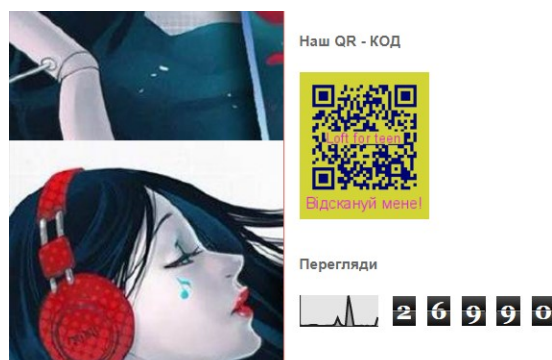
Протягом звітнього періоду контент сайту постійно оновлювався: публікувалися анонси заходів, новини про бібліотечні події, оновлювалася фотогалерея тощо.

Загальна статистика старої та нової версій сайту за 2019 рік склала: 16506 користувачів сайту здійснили 21737 візитів та переглянули 35658 сторінок (див. скриншот).



Статистика відвідування сайту бібліотеки за 2019 рік за даними рейтингу Bigmir.net

Дуже насиченою була протягом звітнього періоду й діяльність блогу «Loft for teen» (URL: <http://loft-teen.blogspot.com/>). Всього протягом 2019 року на блозі було зроблено 119 дописів, а статистика відвідування блогу на кінець звітнього періоду склала 26990 чол. (див. скриншот).



Статистика відвідувань блогу «Loft for teen»

Матеріали блогу адресуються підлітковій аудиторії, перш за все, відвідувачам вільного простору «Loft». Вони сприяють їх соціалізації, виявленню спільних інтересів

та спілкуванню. А у фотогалереї блогу підлітки знаходять фото з життя Лофту та заходів, проведених у вільному просторі.

Активно поповнювалися розділи блогу: «Цікавий календар», «Читалка», «Заочна школа життя». Як і раніше, на блозі працювала консультаційна онлайн-служба для тинейджерів.

Особливою увагою підлітків користувалися кросворди та вікторини, створені за допомогою сервісу LearningApps.org., відеоогляди літератури, буктрейлери, розповіді про нові книги та фільми для підлітків тощо.

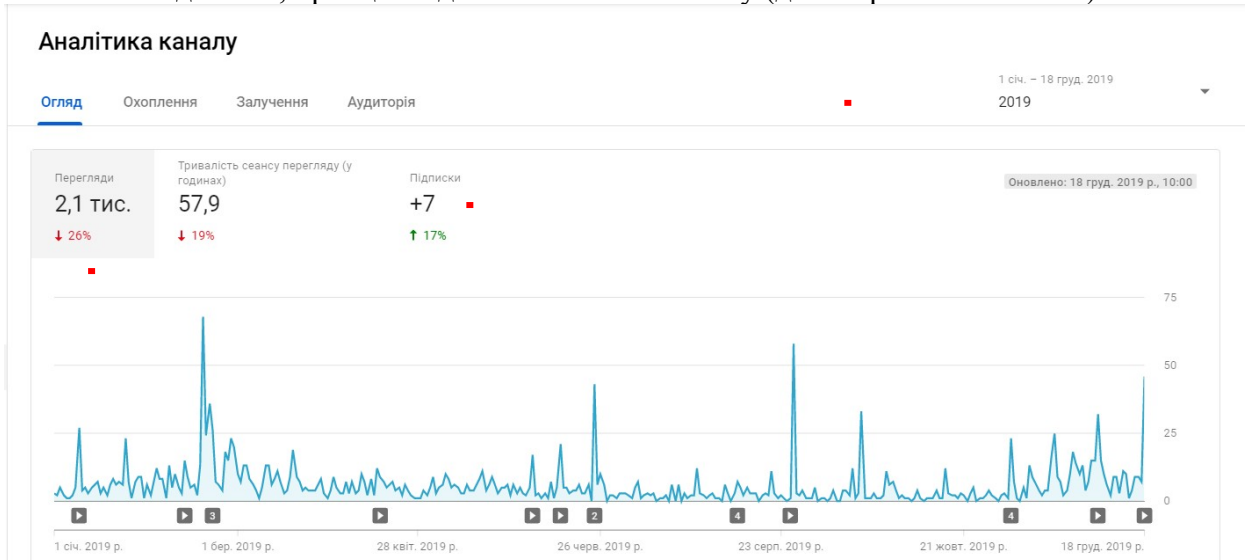
Крім сайту та блогу для підлітків бібліотека проводила активну діяльність соціальних мережах. Всього за 2019 рік **в 7 соцмережах було опубліковано близько 275 дописів, біля 3000 фото, 23 електронних документів та відеоматеріалів.**

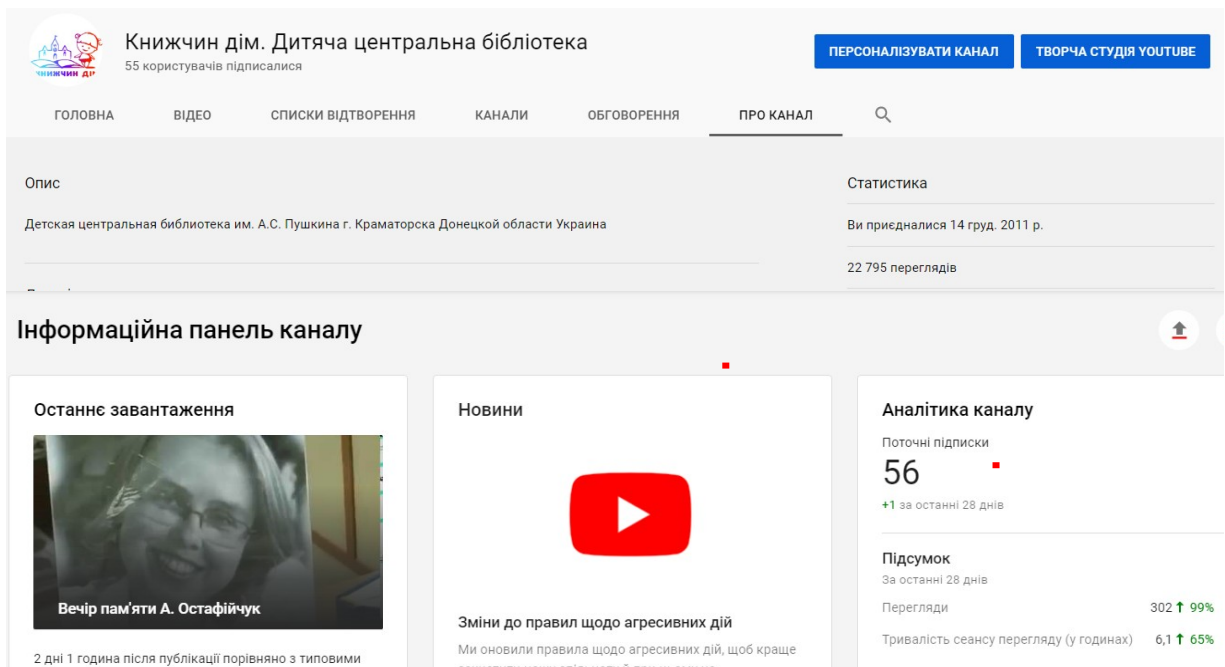
Сьогодні найбільш активно ведеться бібліотечна сторінка в соцмережі «Фейсбук» (URL: <https://www.facebook.com/bookhouselib/>). Крім того, у фейсбуці бібліотека веде міську публік-групу за інтересами «Краматорськ читає» (URL: <https://www.facebook.com/groups/1643716239234296/>), що присвячена книзі та читанню на теренах міста, та сторінку громадського об'єднання «Чеська ластівка», яке діє на базі бібліотеки (URL: <https://www.facebook.com/cheskalastivka/>). Тут ми публікуємо свої повідомлення, інформаційні та навчальні матеріали для слухачів курсів, що ведуться у бібліотеці, відео, фото, презентації, власні видання тощо. Протягом звітнього року в них було **зроблено близько 80 публікацій і перепостів.**

Широкою популярністю користується у читачів книгозбірні та віддалених користувачів наш відеоканал на ютубі (URL: <https://www.youtube.com/user/bookhousekram1/>), куди викладається відео, створене бібліотекою та про бібліотеку. З метою більшого охоплення глядачів та для більшої популяризації каналу, ці відеоролики поширюються на бібліотечних сайті та блозі, а також на сторінці у фейсбуку. Така практика дає можливість залучення більшої кількості користувачів бібліотечних мережевих ресурсів та їх ширшого представлення.

У 2019 році бібліотека **додала на ютуб 25 нових відеоматеріалів. Усього на початок 2020 року канал налічує 236 відеороликів.**

Його статистика на кінець звітнього року виглядає досить переконливо: **за 2019 рік користувачами було здійснено 2103 переглядів; до наших постійних глядачів додалося 7 підписників. Усього на кінець року канал має 22 795 переглядів і 56 поточних підписок**, про що свідчить аналітика каналу (див. скриншоти нижче).





Аналітика каналу бібліотеки на відеохостингу «Ютуб» на кінець 2019 року

Слід зазначити, що реальна статистика переглядів має значно більші показники, адже зазначені дані є результатом переглядів лише на ютубі, не включаючи покази на зовнішніх сайтах, додатках чи соцмережах за значками наших поширень.

Отже, аналізуючи свою діяльність у вебпросторі за звітний рік, можна зробити висновок, що мережева діяльність нашої бібліотеки залишається стабільно ефективною, має активний характер і спрямовується на:

- надання різним категоріям віртуальних користувачів актуальної інформації без обмежень у часі й просторі;
- інформаційну підтримку позашкільних та освітніх закладів, вчителів та учнівства.
- співпрацю з владними структурами, громадськими об'єднаннями та засобами масової інформації
- покращення власного іміджу, популяризації бібліотеки серед міської громади та в професійних колах.

4.4 Формування у споживачів основ медіа- та інформаційної культури

Перед сучасними бібліотекарями, окрім сервісних послуг, постають такі завдання, як навчання та консультації користувачів, посередництво між інформаційним простором та пересічним споживачем інформації, оскільки великий обсяг даних вимагає більшої, ніж раніше, кількості фахівців, які володіють навичками сучасного пошуку інформації та вміють проводити моніторинг ресурсів і потреб аудиторії.

Тому важливим завданням дитячої бібліотеки залишається формування інформаційної та медіакультури читачів. Популяризуючи бібліотечні ресурси, бібліотекарі одночасно навчають читачів, як ними користуватися, допомагають відібрати кращі книжки і таким чином прищеплюють дітям основні навички культури читання.

Формування інформаційної та медіаграмотності читачів-дітей на базі традиційної бібліотечно-бібліографічної культури і комп'ютерних засобів є важливою функцією нашої бібліотеки. Підтвердженням цього стали групові заняття за програмою «*Основи інформаційної культури юного читача*» та Медіашколи «*Я у медіапросторі*»,

організація відкритого доступу (книжкові виставки, перегляди, інформаційні куточки, система посилань та путівників по фондах і каталогах, система наочних засобів інформування про структуру бібліотеки, її довідково-пошуковий апарат), використання активних ігрових форм: театралізованих та оглядових екскурсій по бібліотеці, віртуальних бібліомандрів, бібліоконсультацій, медіа уроків, інформаційних годин тощо. Весь наявний арсенал форм і методів роботи бібліотеки спрямований на сприяння розвитку навичок читання і мовленнєвої активності, формування читацької самостійності, прищеплення навичок інформаційного пошуку, підтримку у пошуку інформаційних ресурсів.

Протягом звітного року було проведено ряд заходів, спрямованих на підвищення інформаційної культури читачів.

Перш за все, хочеться виділити цикли екскурсій для різних категорій користувачів. Так, для найменших діточок-дошкільнят, які відвідували бібліотеку в рамках програми «Малюк у бібліотеці», були проведені екскурсії «Дуже тішаться книжки – завітали малюки». А циклом «*Бібліотека – диво, бібліотека – клас, вона давно чекає вас!*» були передбачені екскурсії для старших дошкільників і школярів початкових класів, які вже знають літери або вміють читати й користуватися книгою. У дітей зустрічі з головною дитячою бібліотекою міста завжди викликають щире захоплення, адже тут на них чекають багато сюрпризів: незвичайні зустрічі та знайомства з літературними героями, море книжок та журналів, ігри та іграшки, настільний театр та мультими.



Екскурсії до бібліотеки

Усього протягом року було проведено 14 екскурсій, під час яких бібліотеку відвідали діти з ДНЗ №№ 69, 60, 53, 67; школярі ЗОШ №№ 22, 24, 33, 9, 35 та вихованці батьківського клубу «Розвиток».

З користувачами різних вікових категорій протягом звітного року було також проведено ряд занять з інформаційної культури. Так, наприклад, юні користувачі інтернету-центру прийняли участь у вебсерфінгу «*Книга незвичайна – книга віртуальна*». Учні 4-А класу ЗОШ № 35 дізналися, що в бібліотеці можна знайти не тільки звичайні паперові книги, але й віртуальні, та спробували відповісти на запитання: «Що означає слово віртуальна книга?» Під час серфінгу всесвітньою мережею діти познайомились з іншими бібліотеками: віртуальними та бібліотеками-онлайн, де можна знайти багато різних книг в електронному вигляді і не тільки почитати їх, а й завантажити собі на комп'ютер, телефон чи планшет.

Школярі вчилися працювати з комп'ютером, набували практичних навичок безпечного пошуку в інтернеті. Підсумком заходу стала дискусія зі школярами про те, що електронна книга не може замінити друковану, і навпаки, й що вони чудово доповнюють одна одну.

Розуміючи, що стрімкий розвиток інформаційних технологій та медіа вимагає від споживачів інформації більш різносторонніх знань в галузі інформаційної культури,

бібліотека намагається розширити спектр і тематику занять, які відповідали б сучасним тенденціям. Тим більш, що з вересня 2018 року в Україні застосовується новий Державний стандарт початкової освіти, яким передбачено, що школяр Нової української школи має засвоїти навички зі сприйняття, аналізу, інтерпретації, критичної оцінки інформації в текстах різних видів та медіатекстах.

Сучасна дитина живе в медіапросторі та активно його досліджує з допомогою гаджетів та інтернету, з якими навіть багато дорослих так і не «подружилися». Тож саме час зробити перебування дітей в цьому просторі безпечним, корисним і цікавим. Тому, цього року у книгозбірні була організована Медіашкола «Я у медіапросторі», щоб у поєднанні з елементарними навичками інформаційної культури, дати нашим юним користувачам важливі знання й уміння з медіаграмотності.

Бібліотека також долучилася до проведення Міжнародного тижня медійної та інформаційної грамотності «Медіаосвіта в бібліотеці», в межах якого було проведено ряд заходів.

Так, наприклад, місце телефону в житті сучасної людини визначали наші читачі-четвертокласники ЗОШ № 35 під час інтерактивної бесіди «Телефон в житті людини». Діти переглянули відеоролик про винахід телефону, дізналися, чому мобільний телефон називають стільниковим і познайомилися з азбукою мобільного етикету та правилами, яких треба дотримуватися для нерозголошення особистих даних.



Інтерактивна бесіда «Телефон в житті людини»

Несподіваним відкриттям для дітей виявилась можливість завантаження на смартфон текстів, інтернет-адрес, контактних даних тощо за допомогою QR-коду. Вони дізналися, що таке QR-код, як його можна згенерувати чи прочитати, активно обговорювали це питання та практикувалися зі своїми телефонами. Насамкінець - пофантазували над можливими варіантами телефону майбутнього.

Для читачів старшої категорії - семикласників ЗОШ № 25 - в рамках тижня була проведена гра-нетикет «SOS у морі інтернету». Під час заняття зі школярами детально розглянули правила поведінки, ввічливого спілкування та безпеки в мережі «Інтернет». На завершення гри всі присутні активно відповідали на питання медіавікторини.

Заходи Медіашколи «Я у медіапросторі» сподобалися нашим користувачам, адже вони дозволили дітям інакше поглянути на знайомі, здавалося б, їм речі, глибше зануритися в ту чи іншу тему.



Гра-нетикет «SOS у морі інтернету»

Серед таких проведених занять слід відзначити: мініквест «Обмін інформацією» та інтерактивну бесіду «Як змінився комп'ютер», проведені з вихованцями ГПД ЗОШ № 35. Юні школярі виконували практичні завдання з пошуку та обміну інформацією, активно включалися в обговорення, ділилися власним досвідом використання різноманітних гаджетів.

А про історію книгодрукування, про те, хто і як створює книгу, довідалися учні 4-В класу ЗЗСО № 22 під час віртуальної екскурсії «Як твориться книга». Переглянувши презентаційне відео, діти дізналися скільки людей та потужних машин задіяні для того, щоб книга вийшла у світ.

Увагу присутніх привернули також найкрасивіші бібліотеки світу та книги-поліграфічні шедеври: книга-лампа, книга-стілець, книга з ефектом присутності, книга, що змінює розмір під час читання та ін., з якими вони познайомилися завдяки відеоролику «В країні незвичайних книг».

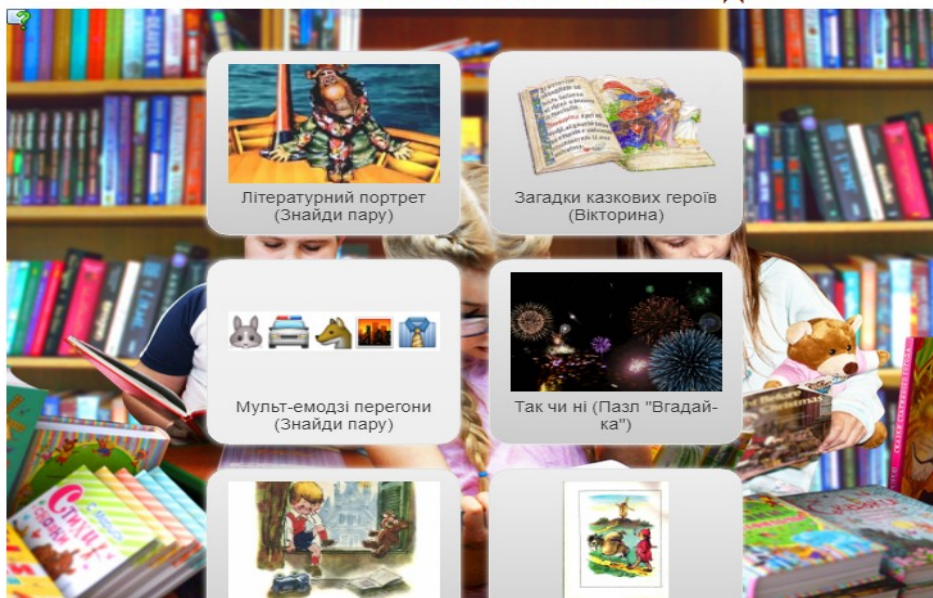


Віртуальна екскурсія «Як твориться книга»

Головним результатом цієї зустрічі стало розуміння дітей, що книгу потрібно берегти і шанувати, читати – це модно, відвідувати бібліотеку – престижно! Цей захід було проведено в межах Тижня популяризації бібліотек та бібліотечної справи «Бібліотека – місце зустрічі людей та ідей», який проходив до Всеукраїнського дня бібліотек.

До професійного свята бібліотекарів у інтернет-центрі також відбулося командне онлайн-змагання. На платформі LearningApps.org було створено квест «У світі ВООКляндії», завдання якого виконували учні 8-Б класу ЗОШ № 12.

Бібліоквест «У світі ВООКляндії»



Опубліковано Книжчин дім. Дитяча бібліотека ім.О.Пушкіна

Бібліоквест «У світі ВООКляндії»

Старшокласникам необхідно було пройти сім етапів гри: «Літературний портрет», «Загадки казкових героїв», «Мульт-емодзі перегони», «Про бібліотеку» та ін. Учасники змагання - справжні «шукачі інформації», показали свою ерудицію, творчий підхід до виконання завдань квесту, за що й отримали заслужені відзнаки та нагороди.

Для школярів початкових класів у рамках Тижня популяризації бібліотек та бібліотечної справи «Бібліотека – місце зустрічі людей та ідей» були також проведені такі заходи, як: промоакція «Сьогодні я – бібліотекар!», бібліознайомство «Весь світ в одній книзі» та святкові розваги «В читачі посвята – для дітей всіх свято!», під час яких школярі 2-Б класу ліцею № 35 стали читачами нашої книгозбірні (див. також розділ 2.2).

Аналізуючи роботу бібліотеки в цьому напрямку, слід зазначити, що формування інформаційної культури читачів, їхнього вміння продуктивно користуватися ресурсами бібліотеки та інформацією з різних медіа, як і раніше залишається важливим завданням книгозбірні. Розширення та оновлення форм і тематики занять було актуальним і користувалося успіхом у юних споживачів інформації. При проведенні занять з інформаційної та медіакультури бібліотека намагалася охопити своєю увагою не тільки учнів, але й педагогів, інформуючи їх про перелік послуг, що може надати для сприяння навчальному процесу, адже такі заняття проводяться і в школі.

Всього протягом звітного року було проведено **16 занять**.

Підсумовуючи інформаційно-бібліографічну та довідкову діяльність бібліотеки за звітний рік, можна зробити висновок, що всі проведені заходи в комплексі сприяли удосконаленню довідково-бібліографічного обслуговування користувачів та забезпеченню їх інформаційних запитів.

В інформаційній діяльності вдало поєднувалися традиційна робота з розкриття власних ресурсів та інформуванням користувачів із використанням різноманітних інноваційних форм і засобів, вибір яких визначався цільовим та читацьким призначенням, можливостями книгозбірні.

Використання інтернету та соціальних мереж дозволило не тільки розширити межі традиційних послуг, вести віртуальний діалог з віддаленими користувачами, але й організовувати взаємодію між бібліотекою й нашими читачами, які, в свою чергу, вносили свої пропозиції для розвитку й покращення бібліотеки.

Але, поряд з тим, все ще залишився ряд питань, які треба вирішувати в майбутньому: оновлення довідково-бібліографічного фонду бібліотеки та комп'ютерної бази, завершення рекласифікації фонду на УДК та більш активне формування електронного каталогу. Усі ці виклики працівники книгозбірні добре усвідомлюють, а значить, згодом вони будуть вирішені.

А вже сьогодні наші намагання розширювати спектр бібліотечних послуг та інформаційних продуктів, докорінно змінюють уявлення містян про бібліотеку, роблять її повноправним учасником і об'єктом інформаційного простору.

ДЦБ ім.О.С. Пушкіна постійно прагне бути інформаційним центром своєї громади, вбачаючи своє призначення в організації інформаційно-комунікаційного середовища таким чином, щоб користувачі бібліотеки отримували якнайповнішу інформацію з найменшими витратами часу. Адже тільки так можна буде з упевненістю стверджувати, що ми сприяємо освіті й культурі своїх користувачів, їх прогресивному розвитку, а значить, - і всього суспільства в цілому.

V Організаційно-методична робота бібліотеки

Успіх діяльності бібліотеки багато в чому залежить від грамотно поставленої роботи, вміль організації, планування та прогнозування, творчого пошуку і нестандартних рішень працівників бібліотеки. Професія бібліотекаря вимагає безперервного навчання протягом усього життя. Тому, постійне підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців є невід'ємною частиною професійної діяльності, що визначає її якість.

У 2019 році бібліотечні працівники брали участь у загальносистемних семінарах, бібліотечних візитах, практикумах, тренінгах, таким чином підвищували свій фаховий та професійний рівень.

Змістовними були година професійного спілкування «Бібліомікс: ідеї пошуки, знахідки», школа професійного розвитку «Бібліотека у віртуальному просторі: QR-коди» тощо.

Вірко Н. Г. прийняла участь у практикумі «Підтримка просування реформи місцевого самоврядування через інформаційні майданчики у Донецькій області» (м. Слов'янськ).



Практикум «Підтримка просування реформи місцевого самоврядування через інформаційні майданчики у Донецькій області»

Ми прийняли участь у Міжрегіональному ярмарку бібліотечних інновацій «Бібліокре@тив -2019», у місті Запоріжжі. Представляли нашу ідею працівники Донецької обласної бібліотеки для дітей. Це - виставка-будиночок казкових героїв «Вітальня мумі-тролів Туве Янссон». Виставка присвячена 105-річчю від дня народження відомої фінської письменниці та художниці. Нам дуже приємно, що нашою розробкою зацікавилися та «купили» колеги з інших міст України.



Виставка-будиночок казкових героїв «Вітальня мумі-тролів Туве Янссон»

Проводячи культурно-просвітницькі заходи, ми хочемо, щоб вони були цікавими, змістовними, актуальними та відповідали високим затребуванням читачів.

Розкрити *«Нестандартні підходи до популяризації дитячої книги в ДЦБ ім. О.Пушкіна»* змогла Бахман Г. Л. у підготовленому питанні на Раду при директорові. Наш досвід було узагальнено та розповсюджено серед колег.

Наша бібліотека здійснює великий обсяг роботи з надання методичної та практичної допомоги бібліотекам, що обслуговують дітей.

У звітному році були надані **14 консультацій** за такими темами: *«Складання портфоліо до атестації бібліотечних працівників шкіл»* (ЗОШ № 35, 22); *«Організація простору сучасної бібліотеки – один із чинників її привабливості для дітей»* (б-ф №17, підготовка до семінару); *«Використання мультимедійного обладнання в бібліотеці»* (б-ф № 19); *«Методика індексування художньої літератури за різними ознаками»* (б-ф №17) тощо.

Також, головним бібліотекарем Шпит Л. М. було здійснено перевірку б-ф №19 по темі *«Краєзнавство, як аспект залучення громади до читання»*.

Завідуюча відділом обслуговування ДЦБ ім. Пушкіна Вірко Н. Г. брала участь у роботі атестаційних комісій шкільних бібліотекарів.

Вона також приймала участь у роботі журі професійного конкурсу *«Бібліопрояв»*, ініційованих Донецьким обласним відділенням УБА.

Заступник директора по роботі з дітьми Бахман Г. Л. була **членом журі обласного туру** Всеукраїнського конкурсу *«Лідер читання - 2019»*.

Велика робота була проведена в підготовці *«Практичних порад фахівцям ЦСПБ по плануванню роботи з дітьми на 2020 рік»*.

Три бібліотекаря - Вірко, Бондаренко, Подгорна підтвердили свою кваліфікацію на атестації бібліотечних працівників.

Вже стало традицією проводити в колективі тематичні четверги з приводу інноваційних форм роботи, проходять інформаційні огляди професійних журналів *«Бібліотека у форматі Д»*, *«Бібліотечна планета»*, *«Шкільна бібліотека»* та ін., консультації з окремих напрямків роботи.

Ресурси мережі Інтернет також допомагають працівникам бібліотеки підтримувати власний професійний рівень. Завдяки Інтернету співробітники бібліотеки мають змогу ознайомитися і вивчити досвід роботи багатьох бібліотек України.

Протягом звітного року працівники бібліотеки постійно відвідували тренінги по комп'ютерній компетентності для бібліотечних працівників у ЦМПБ.

Дуже приємно, що у 2019 році за високу професійну майстерність, вагомий особистий внесок у виховання культурно збагаченого молодого покоління та розуміння необхідності залучення дітей та молоді до читання, тісну співпрацю та з нагоди Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва заступниці директора по роботі з дітьми ЦСПБ м. Краматорська Бахман Г. Л. була висловлена подяка від директорки КЗК *«Донецької обласної бібліотеки для дітей»* Василенко Ю. С.

Булаві С. В. за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, інноваційний та креативний розвиток бібліотечних послуг, вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи міста та з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек була вручена грамота від Управління гуманітарних питань Краматорської міської ради за підписом начальника управління А. М. Гореславця.

За багаторічну сумлінну працю, внесок у розвиток бібліотечної справи Бондаренко Т. О. була оголошена Подяка від директора ЦМПБ м. Краматорська Помоз О.

Цього року у нас, нарешті, з'явився і повноцінно запрацював методичний центр у м. Маріуполь – Донецька обласна бібліотека для дітей. Ми вперше прийняли участь у Всеукраїнському конкурсі *«Лідер читання - 2019»*.

VI Фінансово-економічна та господарська діяльність

Повноцінна матеріально-технічна база – один із факторів успішної діяльності бібліотеки. Від наявності комфортних та естетичних умов для обслуговування читачів, необхідних умов для зберігання видань, оснащення необхідними технічними і електронними засобами, можливості виходу в локальну мережу та Інтернет залежить рівень роботи бібліотеки.

Протягом року адміністрацією бібліотеки проведена певна робота по зміцненню матеріально-технічної бази. **За бюджетні кошти було придбано:**

- фотоапарат – 7990 грн.;
- проведена підготовка будівлі до зимового періоду, здійснена профілактика рамки введення тепла, частково замінено стояки і труби опалення – 6841 грн.;
- здійснено ремонт аварійного ганку та частково даху книгосховищ, укріплено фундамент будівлі книгосховищ – 300,032 (триста тисяч тридцять дві грн.);
- придбано комплектуючі для комп'ютерної техніки - 5950 грн.;
- розхідних матеріалів для копіювальної техніки - 1260 грн.;
- бібтехніка.

Впродовж року ДЦБ ім. О. Пушкіна виручено 9111,20 грн. від наданих платних послуг (оформлення реєстраційних документів користувачів бібліотеки, ксерокопіювання, здача металобрухту та макулатури). Кошти спец рахунку використовувались: на придбання ламп у зал обслуговування – 1618,19 коп., запобіжника струму «Бар'єр» - 600 грн., господарчих товарів, повірку лічильника води, оплату за доменне ім'я сайту бібліотеки тощо.

Також, протягом звітного року були залучені **позабюджетні кошти**, за які було:

- придбано канцелярські та господарчі товари, більше ніж 1500 грн.;
- здійснено повністю оновлення сайту бібліотеки – 34000 грн.;
- обладнано майданчик та територію навколо бібліотеки – 800000 грн.
- зроблені поточні ремонти комп'ютерної та мультимедійної техніки - 1200 грн.
- ремонт вікна та входних дверей – 1000 грн.

Усі співробітники пройшли інструктажі з питань пожежної безпеки, техніки безпеки, користування ліфтом.

У бібліотеці була проведена інвентаризація матеріально-технічних цінностей. Складені акти на вилучення та отримання господарських, канцелярських товарів і матеріально-технічних цінностей.

Разом з тим, через недофінансування для створення зручних умов роботи користувачів Інтернет-центру та бібліотекарів не оновлюється комп'ютерна та мультимедійна техніка, комп'ютери, які були придбані ще у 2003 році, постійно виходять із ладу, через старе обладнання відбуваються постійні збої у роботі локальної мережі. Дуже повільного оновлюється бібліотечний фонд, потребують ремонту книгосховища.

VII Висновки

З усього вище зазначеного можна зробити висновок, що у бібліотеці поряд із традиційними формами роботи активно використовувати новітні інформаційні технології, проводяться різноманітні цікаві заходи спрямовані на залучення дітей до книги та читання.

Наша бібліотека, на сьогоднішній день не консервативна книгозбірня, а новий бібліотечний простір, який не втратив свої головні складові – інформування, просвітництво, виховання, одночасно стає місцем неформального спілкування, обговорення важливих питань, відпочинку, зустрічей громади з цікавими людьми.

Можемо з впевненістю стверджувати, що громадська думка спрямована на користь бібліотеки у новому форматі, і, як результат, самі читачі відстоюють і захищають свою бібліотеку.

Бібліотечні спеціалісти намагаються перебороти незручності через відсутність додаткового залу для масових заходів.

У цьому році, від читачів ДЦБ ім. О. Пушкіна було зібрано підписи і оформлене колективне звернення до міського голови, щодо повернення бібліотеці 2-го поверху. На разі там розташований міський архів. У відповіді міськвиконкому йшлося, що ведеться пошук приміщення, де можна було б розмістити міські архівні відділи. Тож ми не втрачаємо надії поліпшити умови роботи бібліотеки в обслуговуванні читачів.

Заступник директора ЦСПБ
по роботі з дітьми

Г. Л. Бахман

ЗМІСТ

I	Основні напрямки роботи бібліотеки в 2019 році _____	с.2
II	Організація бібліотечного обслуговування читачів _____	с.11
	2.1 Індивідуальна і групова робота _____	с.21
	2.2 Соціально-культурна і просвітницька діяльність _____	с.30
III	Інформаційно-бібліотечні ресурси _____	с.66
	3.1 Комплектування та використання бібліотечного фонду _____	с.66
	3.2 Робота з читацькими відмовленнями _____	с.68
	3.3 Використання єдиного фонду та МБА _____	с.70
	3.4 Вивчення складу бібліотечного фонду _____	с.71
	3.5 Робота по збереженню бібліотечного фонду _____	с.76
IV	Інформаційно-бібліографічне забезпечення _____	с.78
	4.1 Створення позитивного інформаційного простору та гарантований доступ до інформації всіх категорій читачів. Інформаційно-рекламна та видавнича діяльність _____	с.78
	4.2 Удосконалення ДБА бібліотеки та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів. Створення власних інформаційно-бібліографічних продуктів _____	с.88
	4.3 Удосконалення бібліографічно-інформаційного сервісу та впровадження комп'ютерних технологій. Робота інтернет-центру _____	с.93
	4.3.1 Підтримка та розвиток вебсайту бібліотеки. Її діяльність у соціальних мережах _____	с.103
	4.4 Формування інформаційної культури у споживачів _____	с.107
V	Організаційно-методична робота бібліотеки _____	с.113
VI	Фінансово-економічна та господарська діяльність _____	с.115
VII	Висновки _____	с.116